

Jumala ei ole Arvovaltainen

Sven Reichmann

Kääntänyt Sonja Bjäde

Sisällysluettelo

Johdanto	5
Ristiriita - Molempien muukalaisuus - Kaksi tärkeätä käsitettä	
1 Ainutlaatuinen kuningas	9
Todellinen auktoriteetti - Kaunis pahuus - Jumala ihmisen esikuvana - Nöyryys - Eräs johtopäätös - Hyvä paimen	
2 Jeesus ja vaikutusvaltaiset ihmiset	15
Kaksi erilaista johtajaa - Laittomuus ja järjestys - Vapautus - Arvovallan perusta	
3 Miehекkyys	21
Kurssi johtajan tehtävässä - Lellitty pilalle	
4 Jumala tuomarina	23
Päinvastoin - Mikä on paratiisi? - Kaikki kaikissa - Kuvia - Tuomio kansan Ylitse	
5 Pilkka Pyhää Henkeä vastaan	29
Pappien reaktio - Rauha sielussa - Eelin pojat	
6 Jumala ei halveksi	33
Mitätöiminen - Halveksunnan eri muotoja - Kuinka halveksunta toimii - Jumala ei koskaan aloita	
7 Kuinka Jumala näkee meidät	39
Jumalan mielenkiinto - Rukous - Kutsu - Menetty kutsu	
8 Oppi Jumalasta	45
Kahdenlaista kasvatusta - Erilaiset vaikutukset - Teologia - Kutistunut oppi - Kutistunut Jumala - Fundamentalismi - Yksinkertaistettu kristillisyyt	
9 Vain Jumala on hyvä	49
Täydellinen tai oikeamielinen? - Jumala on täydellinen - Meidän jumalakuvat - Täydellisten kerho	

10	Herätys	53
	Voima – mutta mihin? - Edut ja puutteet - Neljä loppupäätelmää - Lyhyempi ja lyhyempi - Palvelija ja onnenetsijä - Valonheittimien valossa - Asiantuntija - Meidän tehtävämme ja Jumalan	
11	Innostus	57
	Kahden laatuista iloa - Fanatismi - Elämän ehdot - Usko kaavana - Tuho - Herätyksen sanoma - Ilma valuu pois - Terveysravinto - Mustavalkoinen maailma - Tervehenkisyys	
12	Jumalan lapsenlapset	63
	Ulospäin reagoivat - Ahdingossa olevat - Arvovaltavaurio	
13	Itsestään selvyys	67
	Kovuus, joka ei näy - Itsestään selvyyden valta - Vaatimus vai lahja - Kääntymys - Vaatimus otetaan pois - Radikaalisuus väärinymmärretään helposti - Vaatimus ja omatunto	
14	Vapaus	71
	Löytää itsensä - Sota rakkauden hintana - Monta nimeä - Olla tietoinen muista - Tunteeton tai yliherkkä - Kypsyys	
15	Kypsyys	75
	Totuus - Oikotiet	
16	Vaurioituneet	79
	”Protestantit” - Halveksunnan vaikutus - Strategioita - Nimettömyys - Lakko - Pako sisäiseen maailmaan - Vaikeita vaurioita	
17	Kotona olevan pojan kriisi	83
	Kuka oli menetetty? - Mooses ja Paavali - Opetuslapseus - Kun kriisi tulee - Velvollisuudentuntoisen tie - Ymmärtää armon - Kriisin vaara - Yksi on tarpeellinen - Hiljaisuus	
18	Vapaa velasta	89
	Kielletty tai pois otettu - Ateismin päämäärä - Teoria ja käytäntö - Eroavaisuus - Antaa anteeksi muille - Etsiä anteeksiantamusta - Ilo vai häpeä	

Johdanto

Asia, joka kiinnostaa minua syvästi, koskee syitä kristinuskosta vieroittumiseen meidän osassa maailmaa. Ongelma on suuri ja syyt varmaankin monet. Maat, jotka ensimmäisinä ottivat kristinuskon vastaan, ovat tänään muhamettilaisia. Kristinuskko on siellä tullut ja mennyt. Meillä ei toistaiseksi ole mikään muu usko tullut sijalle samalla tavalla kuin siellä islamin usko. Mutta satanismi ja muinaispohjoismaisten jumalien palvonta on saavuttamassa kasvavaa kannattajajoukkoa. Myös materialismi on voimakas.

Aikaisemmin olen yrittänyt kartoittaa kuinka luonnontieteen kehitys on vaikuttanut meidän kykyymme vastaanottaa evankeliumi. Samoin olen työskennellyt seuraavanlaisten kysymysten parissa; miten nykyaikainen filosofia on vaikuttanut meidän näkyymme kristilliseen uskoon nähden. Luonnollisesti meidän täytyy selvittää, mitä kaikki omituisuudet kirkon parissa ovat merkinneet. Tämä on yksi päämääristä tällä kirjalla.

Kirkko on ensikädessä menettänyt uskottavuutensa vallan väärinkäytön kautta. Jeesuksen voitto ristillä oli ja on voitto voimattomuudessa eikä voimassa. Ja vaikka kukaan meistä ei voi muuta kuin ainoastaan aavistaa, kuinka tällainen voitto voi kantaa pitemmälle kuin vallan riemuvoitot, niin voi myös ihminen, joka ei usko Jumalaan tuntea itsessään, että kirkko, jolla on valtaa ja rikkauksia on joutunut rappiolle.

Meidän vaistomainen tunteemme on, että pyhimys – jos tätä termiä voimme edes käyttää – ei voi olla ihminen, joka rakentaa hengellisen imperiumin taitavasti kerättyjen varojen avulla. Sensijaan tiedämme kaikki – myös uskosta osaton – että se, joka ilolla uhraa elämänsä tai osia siitä niille, jotka tarvitsevat apua, ovat tulleet kosketuksiin elämän syvimpien totuuksien kanssa. Kirkon onnettomuus on, että meillä on aina ollut niin monia ensimmäisen esimerkin laatuista pyhimyksiä. Jos todelliset pyhimykset olisivat olleet enemmistönä olisivat ristiretket, uskonsodat ja noitakäräjät olleet harvinaisempia.

Usein olemme me kristityt sanoneet Jumalalle, että ”sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti”. Ehkä meidän omissa tiedoissamme ei ole mitään, mitä olemme ymmärtäneet niin vähän tai halunneet ymmärtää niin huonosti. Siitä huolimatta, että Jeesus on sanonut olevansa itse näkymättömänä läsnä, kun me keräännymme yhteen hänen nimessään, ei ole esim. Koskaan puuttunut johtajia, jotka ovat halunneet huudattaa itsensä hänen sijaisekseen. Hän, joka itse on läsnä, ei tarvitse viransijaista.

Johdonmukaiset seuraukset väärinkäytöstä löydämme uskovien piirin sekä ulko- että sisäpuolelta. Monet ovat meidän aikana kasvaneet seurakunnan suojassa ainoastaan jättääkseen sen niin pian kuin mahdollista. Heitä kutsutaan usein Jumalan lapsenlapsiksi. Luonnollisesti on mahdollista jättää usko, koska ymmärtää, mistä on kysymys, mutta ei halua hyväksyä sitä. Mutta useat, jotka lähtivät omille teilleen, reagoivat vaihtelevan laatuista sortoa kohtaan. Toisinaan oli heidän asenteensa terveempi kuin jäljelle jääneiden väsynyt asenne, joka silloin tällöin ilmenee.

Molemmat osapuolet – ne, jotka lähtivät ja ne, jotka jäivät – vaurioituivat onnettomalla tavalla, milloin sortoa esiintyi. Ne, jotka lähtivät omille teilleen vaurioituivat, vaikka he lähtivätkin terveistä syistä. He saivat joka tapauksessa kuvan ankarasta Jumalasta. Ja monet heistä taistelevat lopun elämäänsä pitääkseen hänet loitolla, vaikka hän onkin vain heidän ajatuksissaan.

Ne, jotka jäivät jäljelle hyväksyivät usein sorron, joka sai muut lähtemään. Tämä toimii myös esteenä heidän suhteessaan Jumalaan. On varmasti totta, että ne, jotka pysyivät uskossa olivat usein kokeneet elävän Jumalan hyvyttä, mitä nämä toiset eivät olleet kokeneet. Mutta molemmat osapuolet tarvitsevat vapautuksen tästä vieraasta elementistä, joka alati uudestaan pujahtaa olemukseemme. Sillä kirkko, jonka rakennusaineena ovat syntiset ihmiset, on kuin vuotava vene. Sitä täytyy jatkuvasti pumpata tyhjäksi, jotta se voisi pysyä pinnalla.

Ristiriita

Tyhjäksi pumppaaminen johtaa melkein väistämättä ristiriitoihin uskovien parissa. Lutherin aikana käsitteli vallan väärinkäyttö anekirjoja ja inkvisiitiota, joka poltti juutalaisia ja kerettiläisiä roviolla. Lutherin protesti johti uskonsotaan. Meidän aikamme vallan väärinkäyttö tapahtuu ehkä useimmiten henkilökohtaisella tasolla. Olisi kuitenkin naiivia uskoa, että olisimme oppineet paljoakaan kirkkohistoriasta.

Jeesus eli intensiivisessä konfliktissa aikalaistensa hurskaimpien parissa. Eikä hän ollut ainut. Mooses, profeetat ja apostolit olivat kaikki riidassa omiensa keskuudessa, niiden keskuudessa, jotka etsivät omaa valtaa tai kunniaa. Kun tutkimme tätä ajatonta ristiriitaa niin huomaamme, että se ei etupäässä koske ulkonaisia muotoja ja käytötapoja. Jeesus saattoi vihaisena ajaa kauppiaat ja rahanvaihtajat ulos temppelin esipihalta. Mutta me tekisimme hänelle suurta vääryyttä, jos uskomme tämän johtuneen siitä, että he rikkoivat jotakin hengellistä etikettiä vastaan.

Se, mitä Jeesus jatkuvasti painotti oli, että nämä hurskaat vallanpitäjät tekivät Jumalan persoonallisuuden vieraaksi muille. Ja tämä puolestaan oli paljon pahempi kuin, että temppelin muurien sisällä ostettiin ja myytiin. Muutamat sitaatit voivat valaista tätä:

”Minä olen tullut Isäni nimessä, ja te ette ota minua vastaan; jos toinen tulee omassa nimessään niin hänet te otatte vastaan. Kuinka te voisitte uskoa, te, jotka otatte vastaan kunniaa toinen toiseltanne, ettekä etsi sitä kunniaa, mikä tulee häneltä, joka yksin on Jumala?” (Joh 5:43-44)

”Joka omiaan puhuu, se pyytää omaa kunniaansa, mutta joka pyytää lähettäjänsä kunniaa, se on totinen, eikä hänessä ole vääryyttä.” (Joh 7:18)

”Voi teitä, te lainoppineet, kun olette vieneet tiedon avaimen! Itse te ette ole menneet sisälle, ja sisälle meneviä te olette estäneet.” (Luuk 11:52)

Voimme nähdä saman yhteyden omassa ajassamme. Sekä ne, jotka lähtivät että ne, jotka jäivät saivat saman vääristyneet jumalakuvan, kun kirkko ja sen johto alkoivat harjoittaa hallintaa, joka johti hajoamiseen ja tuomioon. Jumalan persoonallisuus tuli vieraaksi molemmille osapuolille, ja se tässä on vakavaa. Tätä vauriota ei voida korjata siten, että kristityt eri suunnista halaavat toisiaan silloin tällöin esitelläkseen tietynlaista yhteenkuuluvuutta.

Molempien muukalaisuus

Tämä, että myös uskovaiset ovat tulleet vieraiksi Jumalalle näkyy silloin kun me, jotka uskomme, aiomme levittää ilosanomaamme. Ei ole varmaa, että ihmiset haluavat kuulla todistusta hyvästä Jumalasta tai, että he ylipäänsä haluavat tietää mistään Jumalasta. Mutta kuinka me, jotka uskomme voimme todistaa hyvästä Jumalasta, jos me itse emme enää tunne häntä ja ymmärrä hänen hyvyyttänsä? Monet ratkaisevat ongelman siten, etteivät todista lainkaan, koska he itse eivät oikein tiedä, miksi uskovat. Ja sitten he elävät huonolla omalla tunnolla.

Useimmat, jotka kutsuvat itseään etsijöiksi, etsivät kaikkialta paitsi kirkosta. Useat uskovat olevansa valmiita sen suhteen. Monet tulevat kuitenkin kirkkoon ensimmäisenä adventtisunnuntaina, ehkä tehdäkseen tilannetarkastuksen, ja ehkä ilmaistaakseen toivoa, että se Jumala, jonka hän aavistaa sisimmässään näyttäisi kasvonsa. Juuri sinä päivänä voi mennä kirkkoon ilman, että sitä pidetään todellisen kaipauksen ilmauksena.

Ajattele, jos meidän uskovien tarvitsisi tunnustaa, että Jumala on tärkeissä yhteyksissä tullut meille vieraaksi! Ja ajattele, jos ne, jotka eivät voi lopettaa kaipaamista, odottavat juuri, että me alkaisimme tunnustaa omia ja menneitten sukupolvien syntejä. Kirkkohon on pettänyt Herransa maalaamalla hänet ajoittaen vakoilevana ja rankaisevana, ja toisinaan kuvaamalla hänet hampaattoman lauhkeaksi ja vilpillisesti anteeksiantavana kaikenlaista jumalattomuutta kohtaan.

Kaksi tärkeätä käsitettä

Tässä kirjassa teen selvän eron käsiiteillä ”omistaa arvovalta” ja ”olla arvovaltainen”. Se, joka on arvovaltainen, harjoittaa jonkinlaista sortoa. Hän ottaa ympäristön valtaansa ja sentähden hänen johtonsa on tuhoisaa. Johtajan ei tarvitse olla arvovaltainen saadakseen arvovaltaa. Jos ne, joita johtaja johtaa toimivat vapaasta tahdosta, ja jos johtaja on valmis luopumaan kaikista omista vaatimuksistaan, voi hän sangen hyvin omistaa arvovaltaa, joka aidosti on uskottava. Hän ei silloin ole ottanut valtaa, vaan hän on saanut sen. Sehän on tämä, joka saa aikaan eron demokratian ja diktatuurin välillä.

Jumalaa ei todellakaan ole valittu demokraattisesti. Mutta hän tahtoo, että me seuraamme häntä vapaasta tahdosta emmekä pakosta. Ja hän on hämmästyttävän valmis laskemaan vaatimuksensa kun me laskemme omamme. Tässä kirjassa tulen käsittelemään tätä.

1

Ainutlaatuinen kuningas

Kun kuvailemme elämää vieraassa maassa aloitamme usein kertomalla kuinka maata johdetaan. Sellaisilla sanoilla kuin kuningaskunta, demokratia ja diktatuuri uskomme sanovamme jotain hyvin tärkeää siitä, kuinka elämää kuluu maassa, josta puhumme.

Siellä missä Jumalan tahto vallitsee puhuu Raamattu ”Jumalan valtakunnasta”. Mikä valtiomuoto siellä on? Onko se täysin demokraattinen vai onko Jumala tyranni? Onko kansanäänestyksiä? Ihmisillä ei ehkä ole mitään sanomista? Jumalahan on kaikkivaltias.

Jeesus antaa meille odottamattoman vastauksen kysymykseen. Luemme mitä hän eräässä tilanteessa sanoi Jumalan valtakunnasta opetuslapsilleen.

”Mutta Jeesus kutsui heidät tykönsä ja sanoi heille: Te tiedätte, että ne, joita kansojen ruhtinaiksi katsotaan, herroina niitä hallitsevat, ja että kansojen mahtavat käyttävät valtaansa niitä kohtaan. Mutta näin ei ole teidän kesken, vaan joka teidän keskuudessa tahtoo suureksi tulla, se olkoon teidän palvelijanne; ja joka teidän keskuudessa tahtoo olla ensimmäinen, se olkoon kaikkien orja. Sillä ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä.” (Mark 10:42-45)

Jeesus sanoi tämän sattuneesta syystä. Opetuslapsista kaksi olivat ottaneet tilaisuudesta vaarin ja pyytäneet hienoimmat paikat istuakseen valtakunnassa, jonka hän tulisi luomaan. Ja sama kaipausta olla arvossa pidetty ”jalona kristittynä” taitaa olla sammumaton useimmilla Jumalan seurakunnassa. Jeesus valitsi puheen aiheekseen johtamisen. Hän sanoi, että se, jonka tehtävänä on johtaa, täytyy luopua rakentamasta johtajuuttaan vallalla. Miksi näin? Koska Jumala on sellainen. Hänen johtajuutensa ei rakennu valtaan vaan armoon. Hän johtaa hyvyydellään. Hän ei pakota.

Monet ihmettelevät kuinka Jumala voi olla hyvä, kaikkivaltias ja oikeamielinen, kun maailman meno on niinkuin on. Miksi hän ei ärjy? Miksi hän ei puutu asioihin? Miksi hän ei käytä valtaansa? Kirkko vastaa usein, ettei hänellä ole niin paljon valtaa, kuin hän väittää. Sielunvihollisella on myös paljon valtaa, melkein yhtä paljon, sanotaan joskus. Mutta näin ei ole, onneksi. Asia on pikemminkin niin, että me emme ole ymmärtäneet, kuka Jumala on, kaikkein vähiten kuinka hän käyttää valtaansa.

Todellinen auktoriteetti

Kaikki aito johtajuus Jumalan valtakunnassa, myöskin täällä maanpäällä, harjoitetaan voimattomuudessa eikä voimassa. Tai parempi ilmaisu: todellista johtajuutta

voidaan harjoittaa vain nöyryydessä. Syy on se, että Jumala, jolla on kaikki valta, mieluiten harjoittaa johtajuuttaan vapaaehtoisessa voimattomuudessa, jota kutsutaan nöyryydeksi.

Voimme sanoa Jumalasta, että hän on yhteentulos kaikesta arvovallasta, mutta hän on vastakohta arvovaltaisuuksille.

Tämä on paradoksi, jota voi maistella kauan. On mahdollista päästä paljosta ymmärtämään, kun on kysymyksessä Jumalan persoona ja hänen valtakuntansa, jos ymmärtää kuinka Jumala käyttää arvovaltaansa olematta arvovaltainen. Se, joka on arvovaltainen käyttää valtaa turmellen ympäristön. Jumalan arvovalta on sensijaan luovaa, sillä se toimii hänen hyvytensä yhteydessä.

Me ihmiset tulemme helposti arvovaltaisiksi, kun saamme arvovaltaa. Anna riittävän paljon arvovaltaa ihmiselle ja sinä asetat hänet ennemmin tai myöhemmin alttiiksi ylivoimaiselle kiusaukselle tulla arvovaltaiseksi.

Kaunis pahuus

Meidän täytyy ehkä alkaa opettelemalla näkemään ero kahdessa seikassa. Joskus voi hyvä ja paha näyttää melkein samanlaiselta ulospäin. Pahan täytyy nimittäin muistuttaa hyvää, jotta sillä olisi mahdollisuus onnistumiseen. Paholainen tulee aika harvoin sarvet päässä ja hiilihanko kädessä pelästyttääkseen meidät järiltä. Hän tulee paljon mieluummin valon ja tiedon sanansaattajana hienoine ehdotuksineen. Pahuudella hänen houkutuksissaan on tapana näköjään tulla paljon myöhemmin ikäänkuin kiusallisena yllätyksenä – jonakin, mitä emme ole odottaneet.

Näin oli jo paratiisissa. Eeva näki, että puu oli ihana. Ja näin houkuttelija menettelee. Hän pukeutuu valon enkeliksi. Tämä merkitsee, että todellinen pahuus melkein aina näyttää jottakin todella hyvältä meidän silmissämme. Joskus, kuten paratiisissa, voi pahuus jopa näyttää olevan paljon parempaa kuin todellinen hyvyys. Meidän täytyy ymmärtää kaikki tämä, että syvällisesti voisimme oppia tuntemaan Jumalaa ja itseämme.

Jumala ihmisen esikuvana

Kuinka meillä on tapana menetellä, kun haluamme saada tietoa Jumalasta? Kun haluamme tutustua ihmisiin käytämme yleensä vanhaa periaatetta ”itsessään tuntee toiset”. Menetelmä on melko vaarallinen, mutta koska se on ainut mikä meillä on käytämme sitä myös Jumalaan nähden. Ja jos vaara on suuri, että eksymme yrittäessämme ymmärtää ihmisiä näin tehdessämme, kuinka silloin voi käydä Jumalan kanssa?

Jo eräs marxilaisuuden edelläkävijä, saksalainen filosofi Ludwig Feuerbach, sanoi 1800-luvun alussa, että se ei ollut Jumala, joka loi ihmisen omaksi kuvakseen, vaan ihminen, joka loi Jumalan kuvakseen. Eräällä tavalla hän on oikeassa. Valitettavasti otamme usein itsemme lähtökohdaksi jopa silloin kun tunnistelemme sellaisia

ominaisuuksia Jumalassa, joissa hän on kokonaan täysin erilainen olemukseltaan meihin nähden. Ja silloin on asia täsmälleen niinkuin Feuerbach tarkoitti.

Meidän on esim melko helppoa ajatella kuinka itse tekisimme, jos meillä olisi kaikki valta ja hallitsisimme maailmankaikkeutta. Kaikki julmuudet, joita me silloin käyttäisimme lopettaaksemme sodat ja vääryydet, koroittaisimme ilman suurempia epäilyksiä normiksi, kuinka hyvän Jumalan tulisi toimia. Me yritämme oppia tuntemaan Jumalan hyvyyttä itsemme kautta. Ja se toimii huonosti, koska meidän hyvyytemme ei ole, mitä sen tulisi olla. Me liikaamme maapallon ja aloitamme kaikki sodat. Kun me lähestymme Jumalaa tällä tavalla teemme todellakin Jumalan omaksi kuvaksemme.

Arvattavasti putoamme pian ojasta allikkoon. Jumala, joka olisi meidän kaltaisemme tuskin voisi olla jotakin ihailtavaa. Jos me ryhdymme ajattelemaan Jumalan johtajuutta ikäänkuin suurennettuna muunnoksena omastamme, muuttuu koko olemassaolomme maailmaksi ilman armoa. Me alamme silloin epäillä, että kaikki kärsimys johtuu siitä, että Jumala on ankara ja rankaiseva, joka ei koskaan tule tyytyväiseksi, ja joka todella on arvovaltainen.

Nöyryys

Me tarvitsemme apua sekä ylhäältä että Jumalan sanasta voidaksemme irtaantua ihmiskeskeisestä tavastamme opetella tuntemaan Jumala. Voimme saada ensimmäisen avun Jeesuksen omilla hyvin tunnetuilla sanoilla.

”Siihen aikaan Jeesus johtui puhumaan sanoen: Minä ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisaisalta ja ymmärtäväsiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille. Niin, Isä, sillä näin on sinulle hyväksi näkynt. Kaikki on minun Isäni antanut minun haltuuni, eikä kukaan muu tunne Poikaa kuin Isä, eikä Isää tunne kukaan muu kuin Poika ja se, kenelle Poika tahtoo hänet ilmoittaa.

Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa minusta, sillä minä olen hiljainen ja nöyrä sydämeltä; niin te löydätte levon siehullenne. Sillä minun ikeeni on sovelias, ja minun kuormani on keveä.” (Matt 11:25-30)

Ei ole helppo ymmärtää Jumalaa, jolla on kaikki valta ja joka on sen lisäksi nöyrä. Mutta toisenlaisen kaikkivaltiaan Jumalan kanssa emme ylipäänsä kykenisi edes elämään. Jeesus sanoo, että me oppisimme hänestä, joka on nöyrä sydämeltä. Siis se, mitä opetuslapsi on opettelemassa on – nöyryyttä. Me näemme koko elämämme ajan Kristuksen nöyryyden, joka itse voi tehdä meidät nöyriksi. Me emme ole oppimassa käymään kirkossa tai tekemään hyviä tekoja. Elämän tarkoitus on, että me oppisimme nöyryyttä siten, että sekä ymmärrämme häntä, joka on nöyrä että tulemme tartutetuiksi. Jumalan nöyryys vaikuttaa sen, että hänellä voi olla kaikki arvovalta hänen olematta arvovaltainen. Kun unohdamme hänen nöyryytensä tulee ies – vastuu elämästä ja sen suruista – liian raskaaksi. Kristityn elämä ei todellakaan ole tuskatonta. Jeesus sanoo, että opetuslapsen on otettava ristinsä joka päivä. Ei ole aina helppo elää oikeamielisesti pahassa maailmassa. Valheella voi esim välttyä monelta ikävyydeltä, ainakin sillä

hetkellä. Mutta kun Jeesus puhuu opetuslapsen rististä, sanoo hän kuitenkin, että se ies on sovelias ja kuorma keveä. Sillä hän on meidän kanssamme ja antaa meille voimaa kantaa sen.

Kun me unohdamme, että Jumala on nöyrä, alamme nähdä hänet vaativana. Silloin saamme raskaan ikeen. Arvovaltainen ihminen ei ole koskaan tyytyväinen. Tämä on tärkeä tunnusmerkki sellaisessa ihmisessä. Ja kuinka silloin olisikaan, jos Jumala olisi arvovaltainen? Silloinhan meillä täyisi jatkuvasti olla paha omatunto, koska hänen täytyisi aina olla pettynyt meihin ja meidän suorituksiimme.

Ottakaamme esim siitä, että arvovaltaiset ihmiset eivät koskaan tule tyytyväisiksi. Useimmilla työpaikoilla on tyytymättömiä ihmisiä, jotka haluavat parantaa kaikkea. Heillä on usein mielipide kaikesta ja kaikista ja he tulevat alati muistutuksineen. Alussa yrittää tehdä niinkuin he sanovat, toivoen, että he tulisivat tyytyväisiksi. Mutta he eivät koskaan tyydy. Tulee vain enemmän huomautuksia ja kasvava vaatimuslista. Sillä jos tekee niinkuin he sanovat saavat he vain vettä myllynsä. Ja silloin huomaa lopulta, että he ovat arvovaltaisia. Tämä epäily tulee usein melko dramaattisesti todistetuksi, kun kieltäytyy heidän seuraavasta ehdotuksesta.

Ei ainoastaan paholainen ota koko kättä, jos antaa pikkusormen. Niin tekevät myös kaikki, jotka ovat arvovaltaisia, myös ihmiset. Jos Jumala olisi arvovaltainen olisi elämä täysin sietämätöntä. Me emme jaksaisi elää.

Eräs johtopäätös

Yrittäkäämme nyt vetää eräs mielenkiintoinen johtopäätös. Jumala, joka on nöyrä ja arvovaltaisen vastakohta, näyttää omistavan vähemmän valtaa kuin hänellä todellisuudessa on. Toisaalta hän tuntuu olevan tyytyväinen siinä, missä toinen olisi sitä mieltä, ettei hänen pitäisi olla tyytyväinen.

Hän voi Jeesuksen tähden julistaa sinut ja minut oikeamielisiksi, vaikka me emme ole täydellisiä. Näin on asianlaita, koska hän ei ole arvovaltainen. Hän rakastaa sinua asettamatta ehtoja. Meidän, jotka olemme enemmän tai vähemmän arvovaltaisia, on kuitenkin vaikea ymmärtää sellaista Jumalaa. Ja sentähden me emme useinkaan voi levätä hänen rakkaudessaan, vaan tahdomme ansaita sen – joskus ylpeydestä, mutta usein varmaankiin pelosta.

Arvovaltaisella ihmisellä on ensinnäkin ilonsa siinä, että hänellä näyttää olevan enemmän valtaa kuin hänellä on. Toiseksi hän pyrkii aina saamaan enemmän valtaa. Hän tahtoo, kolmanneksi, kaikkein mieluiten ratkaista kaikki ongelmat, joihin hän törmää – sekä todelliset että kuvitellut – käyttämällä valtaa, vaikka hän yhtä hyvin tai paremminkin voisi käyttää muita keinoja.

Paholaisella ei ole omaa valtaa, mutta hän on arvovaltainen. Hän pyrkii jatkuvasti saamaan meidät valtaansa houkutuksillaan. Sentähden hän usein näyttää omistavan enemmän valtaa, kuin hän todella omistaa. Jumalalla on kaikki valta, mutta hänen nöyryyden tähden näyttää kokemattomalle tarkkailijalle siltä, kuin hänellä olisi paljon vähemmän valtaa, kuin hänellä on.

Hyvä paimen

Jumalan valtakunta ei muistuta mitään muuta valtakuntaa juuri sentähden, että sitä johdetaan tavalla, jota ei näy missään muualla. Jeesus valaisee tätä seuraavilla sanoilla:

”Varas ei tule muuta kuin varastamaan ja tappamaan ja tuhoamaan. Minä olen tullut, että heillä olisi elämä ja olisi yltäkyläisyys. Minä olen se hyvä paimen. Hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä.” (Joh 10:10-11)

Hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä. Tämä koskee jokaista johtajaa Jumalan valtakunnassa. ”Joka teidän keskuudessa tahtoo suureksi tulla, se olkoon teidän palvelijanne”, luimme äsken. Se, joka todella on suurin on se, joka näyttää olevan vähäisin – ja joka kuitenkin on aito. Se, johon Jumala luottaa eniten on se, joka näyttää olevan voimattomin ja joka jossakin merkityksessä myös olisi tullut tähän asemaan kieltäytymällä vallasta, jonka hän olisi voinut hankkia itselleen. Se, joka on lähinnä voittoa, on se, joka vapaasta tahdosta on tehnyt itsensä voimattomaksi.

Hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä. Kuinka on tavallisissa valtakunnissa? Siellä saa kansa palvella viimeiseen mieheen tykin ruokana, jotta ruhtinas jäisi henkiin. Tavallisissa valtakunnissa antavat siis lampaat henkensä paimenen edestä. Mutta Jumalan valtakunnassa on päinvastoin. Sillä Jumala ei ole arvovaltainen, vaan hän on arvovaltaisuuden vastakohta.

Voimme lukea pitemmältä samasta luvusta, jota lainasimme äsken. Siinä sanoo Jeesus näin:

”Sentähden Isä minua rakastaa, koska minä annan henkeni, että minä sen jälleen ottaisin. Ei kukaan sitä minulta ota, vaan minä annan sen itsestäni. Minulla on valta antaa se, ja minulla on valta ottaa se jälleen; sen käskyn minä olen saanut Isältäni.” (Joh 10:17-18)

Tässä tekstissä oleva sana ”valta” vastaa kreikan kielessä sanaa, joka oikeastaan merkitsee ”arvovaltaa”. Se, jolla on arvovalta Jumalalta on halukas antamaan henkensä ensin vaatimatta mitään maksua. Tietenkään emme jatkuvasti voi elää siten, jos emme saa apua, mutta meidän tulisi pitää itsestään selvänä, että apu on saatavilla niille, jotka tuntevat Jumalan.

Jeesus ja vaikutusvaltaiset ihmiset

Mitä tapahtuu kun Jeesus arvovaltaisena kohtaa vaikutusvaltaisia ja vallanhimoisia ihmisiä? Voivatko he päästä yhteisymmärrykseen vai syntyykö konflikti?

Johanneksen evankeliumin yhdenestätoista luvusta voimme lukea, mitä tapahtui kun Jeesus herätti Lasaruksen, joka oli maannut neljä vuorokautta haudassa – vuorokauden enemmän kuin hän itse oli kuolleena. Jeesuksen arvovalta oli siis kiistämätön. Mutta kuinka nämä arvovaltaiset reagoivat sitten?

”Niin useat juutalaisista, jotka olivat tulleet Marian luokse ja nähneet, mitä Jeesus teki, uskoivat häneen. Mutta muutamat heistä menivät fariseusten luo ja puhuivat heille, mitä Jeesus oli tehnyt. Niin ylipapit ja fariseukset kokosivat neuvoston ja sanoivat: Mitä me teemme, sillä tuo mies tekee paljon tunnustekoja? Jos annamme hänen näin olla, niin kaikki uskovat häneen, ja roomalaiset tulevat ja ottavat meiltä sekä maan että kansan.

Mutta eräs heistä, Kaifas, joka sinä vuonna oli ylimmäinen pappi, sanoi heille: Te ette tiedä mitään ettekä ajattele, että teille on parempi, että yksi ihminen kuolee kansan edestä, kuin että koko kansa hukkuu. Mutta sitä hän ei sanonut itsestään, vaan koska hän oli sinä vuonna ylimmäinen pappi, hän ennusti, että Jeesus oli kuoleva kansan edestä, eikä ainoastaa tämän kansan edestä, vaan myös kootakseen yhdeksi hajalla olevat Jumalan lapset. Siitä päivästä lähtien oli heillä siis tehtynä päätös tappaa hänet.” (Joh 11:45-53)

Jeesus oli saanut arvovallan herättää Lasarus kuolleista. Ja se näyttää pohjautuvan arvovaltaan voida antaa henkensä vapaasta tahdosta. Ei kuten itsemurhaterroristi vihan tähden, vaan kuten Jeesus rakkauden tähden. Jos emme kysele tämän laatuista uhrautuvaa arvovaltaa, on kyseenalaista voimmeko suorittaa ihmeitä ja merkkejä, ilman että se ajan mittaan luo enemmän ongelmia kuin selvittää.

Kun Jeesus antoi todistuksen arvovallastaan, muuttuivat kaikki arvovaltaiset ihmiset levottomiksi ja kateellisiksi. Siitä tuli vuorostaan todellinen aihe tappaa hänet. Heidän valtansahan tuli uhatuksi. Ne, jotka olivat sitä mieltä, että Jeesus oli Messias, jota kaikki odottivat, näyttivät ymmärtävän, mikä oli totta ja oikein. Nyt on totuus melkein aina arvovaltaisen vallan suurin pelkäämä vihollinen. Ei missään salata totuutta sillä tavalla kuin arvovaltaisissa maissa tai järjestelmissä. Jeesuksen ihmehän näytti, mikä oli totta ja tuli sentähden vaaraksi arvovaltaisille.

Kaksi erilaista johtajaa

Vähän myöhemmin Johanneksen evankeliumissa voimme lukea Jeesuksesta, kun hän seisoo syytettynä Pilatuksen edessä tämän hallituspaikalla. Pane merkille, että Pilatus, joka oli vallan mies, oli vieras totuudelle pelkästään käsitteenä.

”Niin Pilatus meni taas sisälle palatsiin ja kutsui Jeesuksen ja sanoi hänelle: Oletko sinä juutalaisten kuningas? Jeesus vastasi hänelle: Itsestäsiikö sen sanot, vai ovatko muut sen sinulle minusta sanoneet? Pilatus vastasi: Olenko minä juutalainen? Oma kansasi ja ylipapit ovat antaneet sinut minun käsiini. Mitä olet tehnyt? Jeesus vastasi: Minun kuninkuuteni ei ole tästä maailmasta; jos minun kuninkuuteni olisi tästä maailmasta, niin minun palvelijani olisivat taistelleet, ettei minua olisi annettu juutalaisten käsiin; mutta nyt minun kuninkuuteni ei ole täältä.

Niin Pilatus sanoi hänelle: Mikä on totuus? Ja sen sanottuaan hän taas meni ulos juutalaisten luo ja sanoi heille: Minä en löydä hänessä yhtäkään syytä.” (Joh 18:33-38)

Jumalan valtakunnan alkuperä ei ole tästä maailmasta. Jeesus painottaa tätä väitöstä tärkeällä argumentilla. Jos Jumalan valtakunta olisi ollut yksi monien joukossa, olisi Jeesuksen seuraajat taistelleet estääkseen pappeja vangitsemasta Jeesusta. Mutta lampaat pakenivat ja paimen vangittiin ja surmattiin. Jeesus tiesi etukäteen, että niin tulisi käymään, ja se näyttää myös olleen hänen tarkoituksenaan.

Valtakunnat leviävät tässä maailmassa siten, että ihmisiä, jotka kuuluvat johonkin muuhun naapurimaahan, surmataan. Tällainen valtakunnan vaikutusalan laajentaminen on arvovaltainen menetelmä. Näin on arvovaltaisissa valtakunnissa, sellaisissa jotka rakentuvat valtaan, myös demokraattiseen valtaan. Jumalan valtakunta leviää sensijaan päinvastaisella tavalla. Joku, joka kuuluu Jumalan valtakuntaan antaa vapaasta tahdosta elämänsä tai osia siitä niille, jotka eivät kuulu valtakuntaan.

Rakkauden valtakuntaa ei voida levittää vallan keinoin. Sillä luonnollisesti pahuus voidaan voittaa ainoastaan, jos itse on halukas asettumaan pahuuden rajojen ulkopuolelle. Monet vallastasyöstytyt tyrannit voivat todistaa, että heidän kohtalokkain harha-askeleensa oli, että he hankkivat marttyyrejä surmaamalla viattomia ihmisiä. Se on aina vaarallisempaa kuin uskoisi. Sentähden Paavali antaa meille tämän suosituksen:

”Älä anna pahan itseäsi voittaa, vaan voita sinä paha hyvällä.” (Room 12:21)

Lopun täytyy päätyä häviöön, jos haluaa voittaa pahuuden sen omilla menetelmillä, sillä tarkoitus ei koskaan pyhitä keinoja. Kirkko uskoi näin uskonsotien aikana. Ja saman ajatuksen lainasi Karl Marx, kun hän halusi ratkaista yhteiskunnan ongelmat vallankumouksella ja köyhälistön diktatuurilla. Mutta on aina niin, että myös korkeimmat päämäärät tahraantuvat likaisilla menetelmillä.

Laittomuus ja järjestys

Kaikki ihmiset vaurioituvat arvovaltaisesta vallasta. Tämä koskee sekä johtajaa että niitä, joita on kohdeltu häikäilemättömän kovasti. Johtajasta tulee ankara ja alistetuista kuin itsensä varjoja. Tämän valossa sanovat useimmat, että kaikki arvovalta on pahasta.

Jokaisen ihmisen täytyy sensijaan vapautua tulemalla omaksi auktoriteetiksi, ajattelevat monet. Mutta silloin joudumme asemaan, jota Jeesus kutsuu laittomuudeksi. Eikä sekään ole vaaraton tilanne, vielä vähemmän hyvää tekevä.

”Ja sentähden, että laittomuus pääsee valtaan, kylmenee useimpien rakkaus.”
(Matt 24:12)

Ilman järjestystä luovaa arvovaltaista henkilöä ei ihminen voi rakastaa todella antautuvalla rakkaudella. Sillä mistä ulkoinen arvovalta puuttuu, siellä uhkaa täydellinen kaaos. Tämä koskee sekä ihmisen sisintä että yhteiskuntaa. Arvovaltainen järjestelmä tukahduttaa kaiken rakkauden, se on totta. Mutta jos ei ole mitään yhteistä järjestystä, silloin ei syvimmiltään voi luottaa keneenkään, ehkä ei edes itseensä. Ja silloin on rakkaus yhtä ahtaalla ikäänkuin sorron tukahduttamana. Sillä myös järjestystä vailla olevassa yhteiskunnassa muuttuvat ihmiset yhtä häikäilemättömiksi kuin ylenmäärin arvovaltainen hallitus. Siellä missä kaaos vallitsee on kysymyksessä eloonjääminen..

Järjestyksen puute tuhoaa siis rakkauden yhtä tehokkaasti kuin pakottava järjestelmä. Tien molemmin puolin on olemassa oja, ja molemmat ovat yhtä syviä.

Jonkun tai jonkin täytyy luoda järjestyksen. Kysymys onkin, kuinka sen tulisi tapahtua. Vaikutusvaltaiset ihmiset käsittivät Jeesuksen jonkinlaiseksi anarkistiksi, joka vastenmielisyytensä tähden vallan menetelmiä kohtaan loi vaaran, että pahuus ja siveettömyys saisi yliotteen. He eivät nähneet hänen vaihtoehtoaan, ja eivät ehkä myös halunneet nähdä.

Me valaisemme tätä konfliktia lukemalla toisen tapahtuman, jonka Johannes kertoo evankeliumissaan:

”Ja varhain aamulla hän taas saapui pyhäkköön, ja kaikki kansa tuli hänen luoksensa; ja hän istuutui ja opetti heitä. Silloin kirjanoppineet ja fariseukset toivat hänen luoksensa aviorikoksesta kiinniotetun naisen, asettivat hänet keskelle ja sanoivat Jeesukselle: Opettaja tämä nainen on tavattu itse teosta, aviorikosta tekemästä. Ja Mooses on laissa antanut meille käskyn, että tuommoiset on kivitettävä. Mitäs sinä sanot? Mutta sen he sanoivat kiusaten häntä, päästääkseen häntä syyttämään. Silloin Jeesus kumartui alas ja kirjoitti sormellaan maahan.

Mutta kun he yhä edelleen kysyivät häneltä, ojensi hän itsensä ja sanoi heille: Joka teistä on synnitön, se heittäköön häntä ensimmäisenä kivellä. Ja taas hän kumartui alas ja kirjoitti maahan. Kun he tämän kuulivat ja heidän omatuntonsa todisti heidät syyllisiksi, menivät he pois, toinen toisensa perästä, vanhimmista alkaen viimeiseen asti; ja siihen jäi ainoastaan Jeesus sekä nainen, joka seisoi hänen edessään. Ja kun Jeesus ojensi itsensä eikä nähnyt ketään muuta kuin naisen, sanoi hän hänelle: Nainen, missä ne ovat, sinun syyttäjäsi? Eikö kukaan ole sinua tuominut? Hän vastasi: Herra, ei kukaan. Niin Jeesus sanoi hänelle: En minäkään sinua tuomitse; mene, äläkä tästedes enää syntiä tee.” (Joh 8:2-11)

Voidaan ihmetellä miksi he lähtivät, nämä moraalin vartijat. Hehän olivat joka tapauksessa tavanneet hänet itsesteossa. Sekä velkakysymys että Mooseksen laki näyttivät hänen tapauksessaan olevan kristallin kirkkaat. Siis kun Jeesus viimeinkin antoi vastauksen kysymykseen, on sen täytynyt tapahtua suunnattomalla arvovallalla. Hän oli

kokonaan vailla painostusvälineitä, eikä hän osallistunut edes minkäänlaiseen neuvotteluun. Itse totuus näytti kohdanneen kaikkia niin musertavalla painolla, että he lähtivät tiehensä yksi toisensa jälkeen.

Ei kukaan tuominnut naista. Kaikkien on täytynyt ymmärtää, etteivät he olleet sovelia tuomareiksi. Seuraa kysymys, tuomitsisiko Jeesus. Hänhän oli ilman syntiä ja olisi siksi voinut heittää sekä ensimmäisen että viimeisen kiven. Mutta kertomuksen loppu on mitä yllättävin, sillä hän ei tuominnut – hylännyt – häntä. Ja kuitenkin hän ei puolustanut hänen tekoja, eikä etsinyt lieventäviä asianhaaroja. Kaikkein vähiten hän alkaisi vähätellä, mitä hän oli tehnyt. Hän sanoi päinvastoin, ettei hän enää syntiä tekisi.

Pahuutta hänen elämässään täytyi kutsua sen oikealla nimellä. Tuskin kukaan voi katkaista siteitä pahuuden kanssa niin kauan kun pyytelee anteeksi sitä. Miksi lopettaa se, jota ajatuksissaan onnistuu puolustelemaan ja ehkä myös kaunistelemaan? Jos Jeesus olisi sanonut, että ”ei se niin vaarallista ollut”, olisi hän antanut hänelle vapauden jatkaa.

Kun koskettelee pahaa toisen ihmisen elämässä, anteeksi pyytelemättä tai puolustelematta sitä, on erittäin tärkeää, ettei ole arvovaltainen. Jeesus näyttää meille, mitä se tahtoo sanoa.

Mutta miksi Mooses kirjoitti niinkuin hän teki? Miksi sellainen nainen (ja mies myös!) kivitettäisiin lain mukaan? Sellainen laki näyttää meille, kuinka vakavaa uskottomuus on. Sillä tavalla voi tuhota lähimmäistensä elämän. Ja se on totuus, jota ei saa hävittää pois. On yhtä tärkeää, että tämä vakavuus tulee esille, kuin on tarpeellista osoittaa laupeutta.

Mutta jos kaikki ovat niin kuormitetut, ettei kukaan voi tuomita tekoa, mitä hyötyä laista silloin on? Raamatun vastaus on, että on yksi, joka on ilman syntiä, kun asia on päätetty. Laki antaa hänelle oikeuden tuomita. Mutta hänellä on sekä oikeus että tahto armahtaa jokainen, joka ei puolustele itseään.

Meidän, jotka olemme enemmän tai vähemmän arvovaltaisia, on vaikea ymmärtää Jumalaa tässä asiassa ja vielä vaikeampi tehdä niinkuin hän. Meidän on tapana tyytyä sanomaan, että on rumaa tuomita. Sillä jos tuomitsee on laillinen. Mutta siinä tapauksessa on myös lakihenkistä sanoa, että on rumaa tuomita.

Vapautus

Tämän ja monen muun evankelisen kertomuksen ydin voidaan ilmaista näin: Jos Jeesus tuomitsee synnin meidän elämässämme, niin se on poissa. Kun Jumala puhuu sinulle sinun synnistäsi, niin se tekee kipeää. Mutta sitten olet toiselta puolen vapaa. Sillä Jumalalla on arvovalta, ja se arvovalta vapauttaa meidät.

Mitä tapahtuu silloin kun joku toinen, jolla ei ole arvovaltaa, vaan on vain arvovaltainen puhuu sinulle sinun synnistäsi? Voit olla jopa sinä itse, joka puhut! Mitä tapahtuu silloin? Silloin sinä tulet yhä lujemmin sidotuksi halveksuntaan ja itseinhon. Ja se johtaa, kummallista kyllä, usein siihen, että tulet lankeamaan syntiisi uudelleen. Johannes kertoo neljännessä luvussa naisesta, joka eli Sykarissa, nykyinen Nablus, pienessä kaupungissa, jossa kaikki tiesivät kaiken kaikista. Hän eli kuudennen miehen kanssa, ja näin ei tehty noin vain siihen aikaan. Hänen on täytynyt olla kaupungin suuri puheenaihe.

Hänen sanansa kaupungin asukkaille, kun keskustelu Jeesuksen kanssa oli ohitse,

on hämmästyttävää, mutta tärkeää:

”Tulkaa katsomaan miestä, joka on sanonut minulle kaikki, mitä minä olen tehnyt. Eihän se vain liene Kristus.” (Joh 4:29)

Kaupungissa vilisi kansaa, joka oli puhunut, mitä hän oli tehnyt. Ja kun he tekivät niin, tuli hän vain lujemmin sidotuksi valheelliseen elintapaansa. Jeesus kykeni sensijaan puhumaan arvovallalla, olematta arvovaltainen. Ja sentähden hän tuli vapaaksi, hakeakseen esille ne, joita hän ennen vältteli.

Arvovallan perusta

Vallan arvovalta lepää viime kädessä kyvyssä hylätä ihminen tai surmata hänet. Tietenkään ei kukaan ole halukas käyttämään tätä äärimmäistä mahdollisuutta. Ennen kaikkea sitä halutaan salata, niin paljon kuin on mahdollista, puheilla kaikkien oikeuksista ja vapaudesta. Vallassaolevahan ei halua osoittautua olevansa hirviö. Mutta samoin kuin vaatimus on todellinen ilmaus vallan arvovallasta, niin on tuomio se mahdollisuus, johon tartutaan kun mikään muu ei enää toimi.

Jumalan arvovalta lepää päinvastaisella perustalla, joka on hänen kykynsä nostaa ihminen, joka on saattanut itsensä äärimmäiseen tyhjyyden tilaan. Ja tämä arvovalta koostuu siitä, että hänellä on kaikki valta tuomita, mutta rakkaudessaan hän valitsee sovituksen. Jos hänellä ei olisi valtaa tuomita, olisi hänen laupeutensa vain raukkamaisuutta. Mutta Jumala ei ole raukkamainen. Hän on hyvä.

Vallan arvovalta luo hajaannusta ja yksinäisyyttä, samalla kun Jumalan arvovalta antaa aitoa yhteenkuuluvaisuutta lahjana.

Miehekkyyys

Tutustumme vielä yhteen ulottuvuuteen ei-arvovaltaisessa johtajuudessa. Kuuntelemme, mitä Paavalilla on opetettavaa meille miehen roolista perheessä.

”Vaimot, olkaa omille miehille alamaiset niinkuin Herralle; sillä mies on vaimon pää, niinkuin myös Kristus on seurakunnan pää, hän, ruumiin vapahtaja. Mutta niinkuin seurakunta on Kristukselle alamaisten, niin olkoot vaimotkin miehillensä kaikessa alamaisten.

Miehet, rakastakaa vaimojanne, niinkuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä, että hän sen pyhittäisi, puhdistaa sen, vedellä pesten, sanan kautta, saadakseen asetetuksi eteensä kirkastettuna seurakunnan, jossa ei olisi tahraa eikä ryppyä eikä mitään muuta sellaista, vaan joka olisi pyhä ja nuhteeton.

Samalla tavoin tulee siis miesten rakastaa vaimojansa niinkuin omia ruumiitaan; joka rakastaa vaimoansa, hän rakastaa itseänsä. Sillä eihän kukaan koskaan ole vihannut omaa lihaansa, vaan hän ravitsee sitä, niinkuin Kristuskin seurakuntaa, sillä me olemme hänen ruumiinsa jäseniä. ’Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistään ja liityköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi’. Tämä salaisuus on suuri; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa. Mutta myös teistä kukin kohdaltaan rakastakoon vaimoaan niinkuin itseänsä; mutta vaimo kunnioittakoon miestänsä.” (Ef 5:22-33)

Kuinka monta kertaa tämä teksti onkaan tulkittu virheellisesti! On ollut tapana lukea arvovaltan rakenteita sensijaan, että nähtäisiin arvovalta, joka rakentuu tahtoon antaa oma elämänsä.

Paavali aloittaa neuvomalla vaimoa. Siitä syystä hän on saanut sietää monenlaisia syytöksiä olevansa naisia halveksiva poikamies. Mutta Paavali ei ajattele arvovaltaisesti. Me teemme niin. Hän ei puhu sortavissa termeissä. Hänen päämääränsä ei ole kasvattaa peloissaan olevia ja epäitsenäisiä naisia, joiden täytyy kysyä kaikessa mieheltä. Hän ei viittaa vaimoihin, joilta on riistetty kaikki kyky tehdä omia päätöksiä. Hän ei tahdo ottaa heiltä heidän persoonallisuuttaan.

Päämäärä on sensijaan, että mies näkisi johtajuutensa. Hänen tehtävänsä on antaa elämänsä vaimonsa ja lastensa puolesta, samalla tavoin kuin Kristus antaa elämänsä seurakunnan puolesta. Miehen johtajuus rakentuu siis hänen tahtoonsa antaa elämänsä. Tämä on se, joka antaa hänelle arvovaltan. Ja sitä hän ei käytä vaimon *ylitse*, vaan *hänen tähtensä*. Hänen päämääränsä on kohottaa hänet jalustalle. Sillä se on Jeesuksen päämäärä seurakuntaan nähden. Se, joka on suurin, onkin pienin, ja hän asettuu paikalleen vapaaehtoisesti.

Me olemme jo nähneet, että Jumalan arvovalta lepää hänen kyvyssä antaa ihmiselle yhteenkuuluvuuden tai koko elämän lahjaksi. Vallan arvovalta toimii siten, että sen omistaja voi riistää toisilta heidän ystävänsä tai elämänsä. Mutta nyt tapaamme tässä toisen puolen samaa olosuhdetta. Se, joka aikoo elvyttää muita, täytyy olla halukas uhraamaan kokonaan tai osittain elämänsä niiden tähden, jotka ottavat Jeesuksen vastaan.

Jotta tämä voisi toimia, ei vaimon sovi käyttää tilaisuutta hyväkseen ja tehdä miehestään tohvelisankaria. Hänen rakkautensa voidaan ottaa vastaan vain voimattomuudessa, samalla tavoin kuin sen voi vastaanottaa vain se, joka on tehnyt itsensä voimattomaksi. Sentähden Paavali kehoittaa vaimoa olemaan alamainen. Jos hän ei toimi niin, ei miehellä ole mitään mahdollisuuksia uudessa johtajan tehtävässä.

Kurssi johtajan tehtävässä

Muistan kohtaamisen erään kristityn psykologin kanssa, joka työskenteli paljon elinkeinoelämän parissa kouluttaen johtajia. Tämä tapahtui 80-luvulla, jolloin kaikki pyramiidit revittäisiin ja kaikki päällysmiehet lakkautettaisiin teollisuudessa ja hallintotoimissa. Tämä järjestys haluttiin tehdä tutuksi panemalla johtajat koulunpenkkiin ja opettamalla heitä johtamaan tavalla, joka monin osin muistuttaa aitoa kristillistä johtamista.

Näin jäljестäpäin voimme sanoa, että se kaiken kaikkiaan oli vain lyhytaikainen trendi. Sillä kun tämän tyyppinen johtajien koulutus oli eniten huudossa, silloin koulutettiin vain johtajia. Ja se olisi tuskin voinut johtaa mihinkään muuhun kuin, että nämä käytännössä siirtyivät käskyjen jakelusta manipulointiin, voidakseen ylipäänsä johtaa. Hiukan pitemmällä tähtäimellä oli seuraus, että niin harvat johtajat kykenivät johtamaan manipuloimalla, että ne, jotka selviytyivät tästä roolista kykenivät vaatimaan minkälaista palkkaa tahansa – ja he tekivät niin myös. Siitä, mistä olisi tullut kuolinisku kaikille luokkaeroille, tuli käytännössä täysin päinvastoin.

Mainitsin joistakin näistä ajatuksista psykologille, jonka kanssa keskustelin. Hän ajatteli hiukan ja oli samaa mieltä kanssani. Kysyin, miksi henkilökuntaa ei koskaan pantu koulun penkkiin. Hän vastasi, ettei kukaan ollut ajatellut sitä. Silloin kysyin, jos hän suoralta käsin voisi sanoa, kuinka kurssi henkilökunnalle voitaisiin kaavailla. Hän oli hiljaa lyhyen ajan ja vastasi, ettei hän heti tiennyt, kuinka kurssi järjestettäisiin.

Lellitty pilalle

Lapset, jotka aina saavat niinkuin he haluavat, lellitään pilalle. Se merkitsee muun muassa, että he tulevat vieraiksi rakkauden merkitykselle. He käyttävät tilaisuuksia hyväkseen – varsinkin aikuisina – ja ovat sitä mieltä, että kaikki on hyvin, jos muutkin tekevät samoin. Jotta rakkaudella olisi mahdollisuus vaaditaan siis tietty kasvatus.

Tässä tapauksessa Jumala tavallisesti tekee jotain, jota tavalliset maalliset isät eivät voi tehdä. Hän ei ryhdy toimenpiteisiin varhaisessa vaiheessa – ei rankaisemalla eikä ojentamalla. Sensijaan hän antaa meidän jatkaa, kunnes olemme sotkeneet elämäämme tarpeeksi alkaaksemme pyytämään apua. Hän voi silloin nostaa meidät kuopasta, jonka tarkoituksella kaivoimme muille, vaikka itse myös putosimme siihen.

Niin emme voi tehdä lapsillemme. Meidän täytyy usein käyttää vastaiskuna viikkorahan vähentämistä tai vastaavaa, kun lapsemme tulevat liian kurittomiksi. Jumalalla on odottamattomat mahdollisuudet saada tahtonsa tapahtumaan. Ja kuitenkin hän ei ole arvovaltainen.

Voimme saada melko hyvän kuvan jumalallisesta johdosta pohtimalla seuraavaa määritelmää. *Miehekkyyys on miehen ominaisuuksien summa, joka vaikuttaa naisen eduksi, jos hän alistaa itsensä. Johtamisessa ei ole kysymys määräämisestä, vaan suojelemisesta ja sitä kautta vapauttamisesta.*

Jumala tuomarina

Jos Jumala ei saa arvovaltaisia piirteitä muina vuodenaikoina, niin saa hän usein tuomiosunnuntaina. Silloin saarnataan nimittäin päivästä, jolloin ratkaistaan, ketkä pääsevät taivaan valtakuntaan ja ketkä tuomitaan kadotukseen. Jo ajatus sellaisesta jakamisesta on nostanut voimakkaita protesteja.

Monet ovat kysyneet, kuinka kukaan voisi tuntea mitään muuta kuin vahingoiloa taivaassa, kun tietää, kuinka toisilla on siellä toisessa paikassa. Varsinkin koskee tämä, jos oma lapsi on joutunut sinne, sillä aikaa kun itse on taivaassa. Eikö juuri tämä olisi todellinen kadotus, on moni ihmetellyt.

Toiset ovat sanoneet, että ero ihmisten välillä ei koskaan voi olla niin suuri, että jotkut pääsevät iankaikkiseen autuuteen ja toiset iankaikkiseen tuomioon. Sanotaan, että sentähden ei olisi mitään oikeudenmukaisuutta ajatuksessa sellaisesta ikuisesta tuomiosta, josta Raamattu puhuu.

Seuraava kysymys käsittelee, kuinka Jumala tahallaan voi luoda ihmiskunnan, josta hän alusta lähtien on täytynyt tietää monen joutuvan tuomituksi. Että me ihmiset hyväksymme ”vähän vilppiä” on jo tarpeeksi paha, mutta että hyvä Jumala hyväksyisi paljon vilppiä vaikuttaa perusteettomalta.

Vanha, viekas knoppikysymys kristillisille julistajille on tapana käsittää, kuinka Jumala aikoo tuomita ne, jotka eivät koskaan elinaikanaan ole saaneet kuulla puhuttavan hänestä. Mitä hän aikoo tehdä niille, jotka asuivat Ruotsissa ennenkuin Ansgar tuli tänne kristinuskoa julistamaan?

Kirkolla on ollut läpi historian vaikeaa käsitellä sanomaa tuomiosta. Periaatteessa on heiluttu kahden äärimmäisyyden välillä. On ollut aikoja, jolloin on puhuttu paljon ja suurella varmuudella Jeesuksen takaisin tulosta ja tuomiosta. Mitä varmempia on oltu, sitä enemmän on peloteltu kuuntelijoita ja vaurioitettu heitä.

Kun on huomattu tämä – usein seuraavassa sukupolvessa – on heilurilla ollut tapana heilahtaa niin, ettei mitään äärimmäistä tuomiota tulisi lainkaan. Ja jos tulee, niin kaikki pääsevät taivaaseen – mitä tuomio siinä tapauksessa sisältäisi. Tätä teologiaa on ollut tapana tukea hyvin vaikeasti selitetyillä teksteillä.

Päinvastoin

On sanottu, kaiken tämän täytyy merkitä joko, ettei tuomiota tule tai, jos se tulee, niin Jumalan täytyy olla arvovaltainen. Sillä luonnollisesti vain arvovaltainen Jumala voi tuomita taivaaseen tai kadotukseen? Kummallista kyllä, puhe tulevasta tuomiosta voidaan sen sijasta tulkita siten, että Jumala ei ole arvovaltainen. Minkä näkökannan me valitsemme, riippuu kokonaan meistä itsestämme.

Ajattele paratiisia, jossa Jumala hallitsee. Hän ei hallitse voimalla tai uhkauksin. Juuri sentähden se on paratiisi. Jumala hallitsee hyvyytensä kautta. Sellainen paratiisi on kuitenkin aina uhanalainen sisältäpäin, itsestään. Riittää todellakin yksi ainoa riitapukari tai egoisti, jotta

idylli auttamattomasti voidaan tuhota. ”Ei ole yhden syy, että kaksi tappelee”, sanoo viisas kansa. Mutta se ei ole totta. Riittää, että ainoastaan yksi julistaa sodan. Jos asianlaita on, ettei kukaan muu halua sotia, niin sota tulee joka tapauksessa.

Jos Jumala hallitsisi ainoastaan hyvyydellään, on kaikkien, joita hän hallitsee, täytynyt sentähden jättää itsekkyytensä taakseen. Ja sinun on täytynyt tehdä se vapaasta tahdosta, ehkä kyllästymisen tähden. Väkivalloin ei voida tempaista ihmisiltä itsekkyyttä pois ja odottaa, että he joutuisivat paratiisiin. Pahuuden välineet eivät, kuten sanottu, voi ratkaista pahuuden ongelmaa.

Johdonmukainen seuraus on, että jos kaikki eivät käänny, niin täytyy löytyä erillinen erottelu, jotta autuus olisi mahdollista. Erotus tulisi sitä paitsi tehdä yhdessä ainoassa tilaisuudessa ja sellaisella tavalla, että jokainen tarve uudesta, tulevasta tuomiosta tulee mahdolliseksi.

Mikä on paratiisi?

Asettakaamme kysymys, mitä ne, jotka täytyy sulkea ulkopuolelle, tulevat sanomaan Jumalan paratiisista. Sanovatko he: ”Menetimmekö paratiisiin?” He tuskin tekevät niin. He tulevat mieluummin vastenmielisesti toteamaan, ettei paikassa, jota kristityt kutsuvat paratiisiksi, voi tehdä uraa. Ei myöskään voi pettää ketään, koska on mahdotonta salata aikeensa. Ylpeys tulee halveksimaan maata, jossa hyvyys voidaan saada ansaitsemattomana lahjana, jota ei voida ostaa rahalla, eikä myöskään omistaa. Paratiisi, missä kaikki ovat onnellisia siitä, että Jumalalla yksistään on kaikki valta, tulee näyttämään ikäänkuin ikävyyden helvetiltä heidän silmissään.

Kääntymys ei ehkä ole ensi kädessä pääsylippu paratiisiin. Pikemminkin se on edellytys, että paratiisista tulee mitä nimi lupaa niille, jotka tulevat sinne.

On sentähden täysin mahdollista, että ne, jotka jäävät ulkopuolelle, sanovat niistä, jotka menevät sisään: ”Kristityt menettivät paratiisin.” Niinhän sanoo jo moni täällä niistä, jotka tulevat uskoon. ”Eihän kristityllä voi olla hauskaa?” sanovat he. Tai: ”Eihän se voi olla onnea iankaikkisesti, että istuu pilvenreunalla ja soittaa harppua? Tai myös: ”On kai ikävää käydä kirkossa?”

Kaikki kaikissa

Varustettuna vakaumuksella, että jakaantumisen täytyy tapahtua, jotta lupaus paratiisista voidaan täyttää, voimme kuvailla kiinnostavan panoraaman, kuinka itse tuomio toteutettaisiin.

Raamattu puhuu tulesta sekä silloin kun se koskee autuaita että kirotuita. Helluntaipäivänä vuodatettiin Pyhä Henki tulikieliniä niiden ylle, jotka uskoivat Jeesukseen. Saman aikaisesti puhutaan iankaikkisesta tulesta niille, jotka tuomitaan. Onko olemassa kahdenlaista tulta? On täysin mahdollista, mutta voi olla niinkin, että yksi riittää. Tuli on kuva Jumalan rakkaudesta. Ja Raamattu sanoo selvästi, että Jumala lopuksi tulee olemaan ”kaikki kaikissa” (1Kor 15:28). Paavali kirjoittaa myös näin Jeesuksesta:

”vaan tyhjensi itsensä ja otti orjan muodon, tuli ihmisten kaltaiseksi, ja hänet havaittiin olennaltaan sellaiseksi kuin ihminen; hän nöyryytti itsensä ja oli kuuliainen kuolemaan asti, hamaan ristinkuolemaan asti. Sentähden onkin Jumala hänet korkealle korottanut ja antanut hänelle nimen, kaikkia muita nimiä korkeamman, niin että kaikkien polvien pitää Jeesuksen nimeen notkistumaan, sekä niitten, jotka taivaissa ovat, että niitten, jotka maan alla ovat, ja

jokaisen kielen pitää tunnustaman Isän Jumalan kunniaksi, että Jeesus Kristus on Herra.”(Fil 2:7-11)

Kaikkien polvien pitää Jeesuksen nimeen notkistumaan, ja Jumala olisi kaikki kaikissa. Näihin teksteihin viittaavat yleensä ne, jotka sanovat, ettei tuomiota tule lainkaan, vaikka löytyykin selkeitä tekstejä, jotka sanovat, että niin täytyy tapahtua. Ehkä he eivät vain ole kuvitelleet mielessään, mitä Paavali sanoo.

Tuntuu varmasti ihmeelliseltä, kun Jumalan tuli täyttää ihmisen, joka rakastaa häntä. Tulla hänen rakkauden kohteeksi, jota itse rakastaa, onkin suurin onni. Mutta jos Jumalan rakkauden tuli täyttää sellaisen ihmisen, joka ei tahdo olla Jumalan rakkauden kohteena, eikö se ole helvetti itsessään? Kaikki notkistavat polvensa, varmasti. Mutta ei ole kirjoitettu, että kaikki tekevät sen vapaaehtoisesti tai ilolla. Jotkut ehkä tekevät sen suuressa kiitollisuudessa, sillä he itse tahtovat notkistaa polvensa, samalla kun monet tekevät sen vastoin tahtoaan, koska heidät on asetettu kaikkivaltiaan Jumalan eteen.

Kuvia

Meidän täytyy muistaa, että kaikki opetus tuomiosta annetaan vertauksien muodossa, ei selvässä tekstissä. Ja vertaukset voidaan aina tulkita monella tavalla, varsinkin koskee tämä vertauksia, jotka käsittelevät tuomiota. Jos edellytämme Jumalan olevan arvovaltainen, kuten meillä on tapana tehdä, niin annamme vertauksille sellaisen tulkinnan, että Jumala lopuksi osoittautuu järkyttävän arvovaltaiseksi. Silloin näyttää myös itsestään selvältä, että nämä tekstit ovat kääntymättömille. Heidän täytyy kuulla tuomion hirvittävydestä ja alkaa käydä kirkossa.

Mutta voi olla, että nämä tekstit ovat enemmänkin uskossa oleville. Ei siksi, että me menisimme ulos ja saarnaisimme rikkiä ja tulikiveä tai itse hermostuisimme, vaan että ne johtaisivat meitä, kun on kysymyksessä selittää toisella tavalla ihmisille kuka Jumala on.

Tässä tulee myös painottaa, että tieto, jonka tekstit tuomiosta antavat, on melko vähäinen. On vain kaksi asiaa, jotka voidaan sanoa varmuudella. Ensimmäinen on, että tuomio tulee. Toinen koskee asiaa, kuinka voi asettua turvaan ja mitä se tuo mukanaan sekä tässä ajassa että iankaikkisuudessa. Sitävastoin ei sanota, kuinka Jumala tulee tuomitsemaan ne, jotka eivät ole kuulleet evankeliumia. Mitä Jeesus tulee tekemään ennen Ansgaria eläneille ruotsalaisille ja juutalaisille, jotka Jesaja sai tehtäväkseen sokaista (Jes 6), emme saa tietää, sillä se ei ole meidän asiamme.

Meidän ei tule osoitella ihmisiä ja sanoa: ”Sinä joudut kadotukseen.” Se ei ole meidän tehtävämme. Meillä ei ole valtuuksia, eikä riittävää tietoa. Kun uskoimme, että juuri se oli meidän tehtävämme, teimme itsemme tuomariksi Kristuksen sijaan. Seuraukset ovat ainoastaan olleet pelottavat.

Tuomio kansan ylitse

Tarkoituksenani ei ole tehdä kokonaisvaltaista tarkastelua tuomiosta. Tahdon vain näyttää kuinka vähän saamme tietää ja kuinka paljon Jumala pitää omassa hallussaan. Siksi tarkastelemme asianhaaraa, josta harvoin saarnataan.

Puhutaan nimittäin tuomiosta, joka aiotaan käydä kansoja vastaan, eikä ensisijassa yksilöitä vastaan. Kuuntelemme Jeesuksen sanoja:

”Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki enkelit hänen kanssaan, silloin hän istuu kirkkautensa valtaistuimelle. Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat, ja hän erottaa toiset toisista, niinkuin paimen erottaa lampaat vuohista.” (Matt 25:31-32)

Usein luemme hiukan huolimattomasti, emmekä näe, että on kirjoitettu, että kansat kerätään ja erotetaan. Me uskomme, että Jeesus tarkoittaa, että ihmiset tuomitaan yksilöittäin. Se ei ole varmaa. Kuuntele lähetyskäskyä:

”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maanpäällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni ...” (Matt 28:19)

Toisessa tilaisuudessa Jeesus sanoi:

”Ja tämän valtakunnan evankeliumi pitää saarnattaman kaikessa maailmassa, todistukseksi kaikille kansoille; ja sitten tulee loppu.” (Matt 24:14)

Näissä teksteissä ei sana kansa voi merkitä yksilöitä. Kaikki ihmiset eivät tule opetuslapsiksi, sitä meille ei ole luvattu. Ja kun kaikki kansat ovat kuulleet evankeliumin, on kuitenkin paljon ihmisiä, jotka ovat ehtineet kuolla, eivätkä sentähden ole ehtineet kuulla.

Mutta miltä näyttää tuomio kansoja vastaan? Ja miksi se täytyy käydä? Vastaus löytyy Vanhasta Testamentistä, sillä siellä sanovat profeetat, että Israelin kansa tullaan levittämään yli maan piirin kaikkien kansojen sekaan. Sitten kansa kerätään uudelleen ja se saa maansa takaisin. Silloin hyökkäävät muut kansat Israelin kansan kimppuun, koska se on Jumalan kansa. Ja sillä hetkellä tulee Herra, puolustaa kansaansa ja tuomitsee muut kansat. Hesekiel ja Joel saavat muun muassa välittää varoituksensa näille hyökkääjille. Näin sanoo Hesekiel:

”Mutta te, minun lampaani! Näin sanoo Herra, Herra: Katso, minä tahdon tuomita lampaan ja lampaan, oinasten ja vuohipukkien välillä. Eikö teille riitä, että olette hyvällä lautumella, kun vielä tallaatte jaloillanne loput lautumestanne, ja että saatte juoda kirkasta vettä, kun vielä hämmennätte jaloillanne loput? Ja onko minun lampaitteni oltava lautumella siinä, mitä jalkanne ovat tallanneet, ja juotava sitä, mitä jalkanne ovat hämmentäneet? Sentähden sanoo Herra, Herra niille näin: Katso, minä, minä tuomitsen lihavan lampaan ja laihan lampaan välillä. Koska te olette kylki- ja niskavoimalla sysineet ja sarvilla puskeneet kaikkia heikkoja, kunnes olette saaneet ne ajetuksi ulos ja hajallensa, niin minä tahdon vapauttaa lampaani, etteivät ne enää jää ryöstettäviksi; ja minä tahdon tuomita lampaan ja lampaan välillä.” (Hes 34:17-22)

Profeetta Joel kuvaa saman prosessin seuraavilla sanoilla:

”Sillä katso, niinä päivinä ja siihen aikaan, kun minä käännän Juudan ja Jerusalemin kohtalon, minä kokoan kaikki pakanakansat, vien ne alas Joosafatin laaksoon ja käyn siellä oikeutta niitten kanssa kansani ja perintöosani, Israelin, tähden. Sillä he ovat hajottaneet sen pakanakansain sekaan, ovat jakaneet minun maani ja heittäneet minun kansastani arpa; ovat antaneet pojan porttoa vastaan sekä myyneet tytön viinistä, jonka ovat juoneet.

Julistakaa tämä pakanakansain seassa, alkakaa pyhä sota, innostakaa sankareita, lähestykööt, hyökätkööt kaikki soturit. Takokaa vantaanne miekoiksi ja vesurinne

keihäiksi. Sanokoon heikko: Minä olen sankari. Käykää avuksi, tulkaa, kaikki kansakunnat joka taholta. He kokoontuvat sinne. Anna, Herra, sankariesi astua sinne alas. Lähtekööt liikkeelle, hyökätäkööt kansakunnat Joosafatin laaksoon; sillä siellä hän istuu tuomitsemassa kaikkia pakanakansoja, joka taholta tulleita.” (Jooel 3:1-3,9-12)

Hesekielillä tunnemme jälleen lampaat ja vuohet. Ja voi vain ihmetellä, tuleeko ainoastaan yksi tuomio kansoja vastaan, eikä yksittäisiä ihmisiä vastaan. Ei, toiset tekstit antavat muita todistuksia. Mutta ei ole meidän asiamme pohtia sitä, vähintään juuri nyt. Tuomio on paljon suurempi tapahtumasarja, kuin mitä me voimme tutkia yksityiskohtaisesti. Ja me emme ole saaneet enempää tietoa, kuin mitä me tarvitsemme.

Tällä kertaa riittää todeta, että tekstit tuomiosta eivät tarvitse osoittaa, että Jumala olisi arvovaltainen. Pikemminkin täytyy tuomion kertakaikkisena tapahtumana olla mukana, jotta Jumala lopullisesti voisi hallita ei-arvovaltaisella tavalla. Ja meidän tulee muistuttaa itseämme, mitä olemme jo nähneet ennen – että Jumala voi tuomita synnin siten, että syntinen vapautetaan. Me emme tiedä, kuinka laajalti hän tulee tekemään niin, tiedämme vain, että hän voi.

Tekstien ydin viimeisestä tuomiosta ei ole, että me pelästytämme toisiamme. Voi yhtä hyvin olla niin, että me lohdutamme toisiamme ja saada meidät ajattelemaan, mikä on elämässä tärkeää. Sillä ei kukaan voi edellyttää, että hän välttyy pahojen tekojensa seurauksilta ainoastaan siksi, että hän sattui kuolemaan ennenkuin mitään oikeudenkäyntiä ehdittiin käydä tässä elämässä. Jos me koemme tämän tosiasian pelotuksena tai lohdutuksena, on ehkä suurelta osin kysymys, kenen me uskomme Jumalan olevan.

Pilkka Pyhää Henkeä vastaan

Me olemme nyt pakoitetut tekemään pienen parenteesin, kun tutkiskelemme kysymyksiä viimeisen tuomion piiriltä. Kuten tulemme näkemään myöhemmin, on tavallista, että ihmiset, joilla on arvovaltainen jumalakuva, saavat masennustiloja sielunhädässä.

Tapahtuu, että henkilö, jolla on tämä kärsimys, uskoo, että hän on pilkannut Pyhää Henkeä. Mitä erityistä on sitten tällä synnillä? Vastaus on, että sen sanotaan olevan ainoan, josta ei voi saada anteeksiantoa. Tähän tärkeään erikoistapaukseen täytyy meidän sentähden syventyä, sillä jos on syntejä, joita Jumala ei tahdo antaa anteeksi, niin ehkä hänen kuitenkin voidaan epäillä olevan arvovaltainen.

Matteus kertoo (Matt 12:22), että Jeesus paransi miehen, joka oli sokea ja mykkä, ajamalla riivaajan ulos hänestä. Hänen arvostelijansa selittivät silloin hämmästyneen kansan edessä, että se oli Beelsebulin, pahojen henkien ruhtinaan, avulla Jeesus ajoi riivaajat ulos. Jeesus vastasi selittämällä ensin, miksi heidän väitteensä oli niin mieletön, että heidän olisi pitänyt ymmärtää itsestään, että he puhuivat pötyä. Mutta sitten hän jatkoi edelleen varoittaen:

”Sentähden minä sanon teille: jokainen synti ja pilkka annetaan anteeksi, mutta Hengen pilkkaamista ei anteeksi anneta. Ja jos joku sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, niin hänelle annetaan anteeksi; mutta jos joku sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, niin hänelle ei anteeksi anneta, ei tässä maailmassa eikä tulevassa.” (Matt 12:31-32)

Miksi Pyhä Henki on niin paljon herkempi pilkalle kuin Ihmisen Poika? Miksi on anteeksiantamatonta pilkata Henkeä, kun kuitenkin voi saada anteeksi, että on pilkannut sekä Isää että Poikaa?

Vastaus annetaan itse tilanteessa, jossa Jeesus puhui. Jeesuksen arvostelijat olivat, vaikka tiesivät, mistä oli kysymys, luokitelleet Jumalan ihmeen riivaajan teoksi. Kysymys on nyt: Miksi he tekivät niin? Vastaus on helppo. He halusivat estää muita ihmisiä tulemasta uskoon Jeesukseen. Olihan kysymyksessä pysäyttää tämä uusi liike mihin hintaan tahansa. Sillä ne, jotka tekivät niin, halusivat tietenkin pitää uskonnollisen valtansa.

Tämä antaa meille kolme kriteeriä siitä, mikä on pilkkaa Henkeä kohtaan. Se käsittelee ensinnäkin, että joku, *vaikka tietää aivan hyvin*, väittää Hengen työn olevan riivaajista. Ja toiseksi tekee sen yhtä tietoisesti tarkoituksella, estäen muita ihmisiä tulemasta uskoon. Kolmanneksi halun voittaa tai pitää kiinni vallasta, jonka omistaa yli ihmisten, joita houkuttelee pahaan. Koska tämä selitys voi vaikuttaa vähän vaikeatajuiselta, etsimme Raamatusta jonkin käytännöllisen esimerkin.

Pappien reaktio

Löydämme sellaisen Matteuksen evankeliumin viimeisestä luvusta. Sieltä löytyy kertomus roomalaisista sotilaista Jeesuksen kuolleista nousemisen jälkeen.

”Mutta heidän mennessään, katso, muutamat vartijaväestä tulivat kaupunkiin ja ilmoittivat ylipapeille kaikki, mitä oli tapahtunut. Ja nämä kokoontuivat vanhinten kanssa ja pitivät neuvoa ja antoivat sotamiehille runsaat rahat ja sanoivat: Sanokaa, että hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja veivät hänet varkain meidän nukkuessamme. Ja jos tämä tulee maaherran korviin, niin me lepytämme hänet ja toimitamme niin, että saatte olla huoletta. Niin he ottivat rahat ja tekivät, niinkuin heitä oli neuvottu. Ja tätä puhetta on levitetty juutalaisten kesken, ja sitä kerrotaan vielä tänäkin päivänä.” (Matt 28:11-15)

Miksi he saivat rahaa? *Selityksen täytyy olla, että he uskoivat heidän puhuvan totta. Papit ymmärsivät siis, että Jeesus oli ylösnoussut.* Jos olisi uskottu, että sotilaat huijasivat, olisi heitä sensijaan uhattu. Mutta nyt tuli huoli leiriin. Ensin kutsuttiin kokoukseen ja sitten lahjottiin sotilaat valehtelemaan. Se mikä tehtiin, tehtiin siis vaikka tiedettiin aivan hyvin. Ja se tehtiin, jotta estettäisiin muita ihmisiä tulemasta uskoon.

Rauha sielussa

Kuinka papit voivat, on seuraava kysymys. On ehkä voinut vaihdella. Mutta ne, jotka veivät päätöksen lävitse, voivat todennäköisesti hienosti. Varsinkin kun he näkivät, että huiputus onnistui.

Tämä on nyt tärkeää todeta. Ne, jotka uskovat pilkanneensa Pyhää Henkeä, voivat poikkeutsetta huonosti, joskus itsemurhan partaalle asti. Meidän täytyy sentähden mennä edelleen ja kysyä, jos löytyy jokin varteenotettava syy, miksi ne, jotka ovat tehneet tämän anteeksiantamattoman synnin, voivat hyvin. On useimmiten niin, etteivät huolestuneet kristityt voi huokaista helpotuksesta ennenkuin kysymykseen on vastattu.

Että tarkoituksella johdattaa muita harhaan pidetään aina erittäin vakavana.

”Mutta joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat minuun, sen olisi parempi, että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen. Voi maailmaa viettelysten tähden! Viettelysten täytyy kyllä tulla; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta viettelys tulee.” (Matt 18:6-7)

Edelleen sanotaan, että ihminen itse ei voi lähestyä Kristusta saadakseen anteeksiannon. Voimme kuunnella Jeesuksen omia sanoja.

”Ei kukaan voi tulla minun tyköni, ellei Isä, joka on minut lähettänyt, häntä vedä.” (Joh 6:44)

Se, joka vilpittömästi pyytää anteeksi, saa anteeksi. Tämä lupaus koskee poikkeutsetta. Mutta sanotaan myös selvästi, ettei kukaan voi katua syntejään, jos ei Jumala johda häntä toimimaan niin. Periaatteeksi tulee silloin se, että Jumala ei anna sitä apua sille, joka on tehnyt anteeksiantamattoman synnin. Se, joka ei tule saamaan anteeksiantoa, ei siis myöskään halua sitä.

Jos kukaan ei voi tulla Kristuksen tykö Isän häntä vetämättä, tulee loppulauseeksi, että meidän kaipauksemme Kristusta kohtaan on vain kalpea heijastus Jumalan kaipauksesta meitä kohtaan. Se, joka on syyllistynyt anteeksiantamattomaan syntiin, ei siis itke ja lyö nyrkkejään verille teljetyn helmiportin takana. Hän ei edes ajattele, että hän olisi tehnyt syntiä. Ja jos häntä valistaa siitä, niin se ei tee mitään eroa. Hän vain kohauttaa hartioitaan.

Hebrealaiskirjeessä on kohta, joka usein selitetään väärin. Luemme:

”Sillä mahdotonta on niitä, jotka kerran ovat valistetut ja taivaallista lahjaa maistaneet ja Pyhästä Hengestä osallisiksi tulleet ja maistaneet Jumalan hyvää sanaa ja tulevan maailmanajan voimia, ja sitten ovat luopuneet – taas uudistaa parannukseen, he kun jälleen itsellensä ristiinnaulitsevat Jumalan Pojan ja häntä julkisesti häpäisevät.” (Hebr 6:4-6)

Tässä on helppo saada käsitys arvovaltaisesta Jumalasta, joka halveksien työntää pois sen, joka innokkaasti rukoilee, että saisi tulla takaisin. Niin se tuskin on tarkoitettu. Sensijaan painotetaan, että se koskee ihmisiä, jotka todellakin toimivat vaikka tietävät aivan hyvin. He eivät lopeta käymästä kirkossa, koska saarnat ovat ikäviä. He ovat runsain määrin kokeneet Hengen voimaa ja ymmärtäneet, mitä se käsittelee. He alkavat palvella muita jumalia, sillä heidän mielestään se kannattaa paremmin.

Ja kun ehdottaa, että he tulisivat takaisin, niin he eivät halua. He tuhahtavat tai nauravat vain. Johtaa heidät uuteen kääntymykseen ei onnistu. Jumala on lakannut vetämästä heitä puoleensa. Hän on sanonut sensijaan:”Sinä saat niinkuin haluat.” *Ei kukaan, joka kaipaa takaisin kristilliseen uskoon, jonka on kerran jättänyt, tarvitse olla huolissaan, ettei olisi tervetullut. Itse kaipaus on Isän oma kutsu.*

Eeliksen pojat

Kertomus ylipappi Eeliksen pojista kuvaillaan hyvin selkeällä tavalla. Saamme mennä takaisin 1100-luvulle ennen Kristusta ja lukea, kuinka he hoitivat tehtävänsä, kun heidän isänsä oli tullut liian vanhaksi.

”Mutta Eelin pojat olivat kelvottomia miehiä; he eivät välittäneet Herrasta eivätkä siitä, mitä papeilla oli oikeus kansalta saada. Niin usein kuin joku uhrasi teurasuhria, tuli papin palvelija lihan kiehuessa, kolmihaarainen haarukka kädesssä, ja pisti sen kattilaan tai ruukkuun tai pannuun tai pataan, ja kaikki, minkä haarukka toi mukanaan, sen pappi otti itselleen. Niin he tekivät kaikille israelilaisille, jotka tulivat sinne Siiloon. Jo ennenkuin rasva oli poltettu, tuli papin palvelija ja sanoi miehelle, joka uhrasi: ’Anna liha paistettavaksi papille, sillä hän ei ota sinulta keitettyä lihaa, vaan raakaa.’ Kun mies sanoi hänelle:’Ensin poltettakoon rasva; ota sitten itsellesi, mitä haluat’, niin hän sanoi: ’Ei niin, vaan anna se nyt heti, muutoin minä otan sen väkisin.’ Ja nuorten miesten synti oli kovin suuri Herran edessä, koska he pitivät Herran uhrilahjan halpana.

Mutta Eeli oli käynyt hyvin vanhaksi; ja kun hän sai kuulla, mitä hänen poikansa tekivät kaikelle Israelille, ja että he makasivat niiden naisten kanssa, jotka toimittivat palvelusta ilmestysmajan ovella, sanoi hän heille: ’Miksi te sellaista paha teette, mitä minä teistä kuulen kaikelta tältä kansalta? Ei niin poikani! Ei ole hyvä se huhu, jonka minä kuulen kulkevan Herran kansan seassa. Jos ihminen rikkoo ihmistä vastaan, niin Jumala voi olla hänellä välittäjänä; mutta jos ihminen rikkoo Herraa vastaan, niin kuka voi ruveta välittäjäksi.’ Mutta he eivät kuulleet isäänsä, sillä Herra tahtoi surmata heidät.” (1 Sam 2:12-17,22-25)

Tässä on meillä koko kuva selvänä. Välinpitämättömyydellään Eelin pojat opettivat kansaa halveksimaan Jumalan uhria. He tekivät niin vaikka tiesivät aivan hyvin ja huolimatta kaikista ojenuksista ja varoituksista. He eivät kuunnelleet, sillä Jumala oli irrottanut otteensa heistä. Mutta he voivat aivan erinomaisesti. He eivät ajatelleet pyytää anteeksi. Heille ei edes juolahtanut mieleen pyytää Jumalalta mitään muutakaan. He olivat pilkanneet Pyhää Henkeä.

6

Jumala ei halveksi

Tähän mennessä olemme jossain määrin pyörineet kysymyksen, mitä tarkoitamme sanalla arvovaltainen, ympärillä. Olemme omistautuneet huomioimaan, kuinka Jumalan arvovalta, joka rakentuu armoon eikä valtaan, eroaa meidän vastaavasta. Mutta nyt yritämme mennä hiukan syvemmälle. Sentähden asetamme kysymyksen: mitä merkitsee olla arvovaltainen?

On helppoa vastata kysymykseen pinnallisesti piirtämällä karikatyyrin vihaisesta ja tyllystä isästä, joka seisoo rottinki selän takana. Mutta silloin olemme pienentäneet kysymystä aika paljon, niin että monet piirteet arvovaltaisesta olemuksesta jäävät ulkopuolelle ja huomioimatta.

Voimme lähestyä kysymystä kokonaan toisella tavalla. Ajattelemme ihmistä, jolla on valtaa rahan tai osakkeitten muodossa, poliittista vaikutusvaltaa tai mainetta. Silloin tapahtuu usein jotain vakavaa. Sillä on harvoille, jos edes kenellekään, suotu saada valtaa tämän vahingoittamatta sieluaan.

”Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saisi sielullensa vahingon.” (Matt 16:26)

Kysymys on ehkä etupäässä, kuinka paljon valtaa sinulle tai minulle pitäisi antaa ennenkuin me särymme. Se, joka saa kaiken vallan, vaikuttaa joka tapauksessa aina vaurioituvan.

Mitätöiminen

Mutta minkälaisesta vauriosta me kärsimme? Mikä on se, joka menee meissä rikki? Raamattu sanoo, että ajan ja historian lopussa tulee kansojen synty kukkimaan täydessä kukassa. Koko historia on jonkinlaista nupussa olemisen aikaa. Ja sen lopussa tulee esiintymään henkilö, joka vaikuttaa saavan sekä poliittisen että uskonnollisen vallan kaikkien kansojen ylitse, vaikkakaan ei kaikkien henkilöiden ylitse. Häntä kutsutaan useilla eri nimillä – Laiton, Antikristus tai Peto.

Jos me annamme hänen olla mallina arvovaltaiselle ihmiselle, tulee ainoastaan kysymykseen, minkälaisin sanoin häntä kuvataan. Kuuntelemme, mitä Paavalilla on sanottavaa:

”Älkää antako kenenkään vietellä itseänne millään tavalla. Sillä se päivä ei tule, ennenkuin luopumus ensin tapahtuu ja laittomuuden ihminen ilmestyy, kadotuksen lapsi, tuo vastustaja, joka korottaa itsensä yli kaiken, mitä jumalaksi tai jumaloitavaksi kutsutaan, niin että hän asettuu Jumalan temppeleihin ja julistaa olevansa Jumala.” (2 Tess 2:3-4)

Tässä kohtaamme avainsanan: hän *korottaa* itsensä. Sillä todella perustavan laatuista arvovaltaisessa olemuksessa ei ehkä ole raakuus, vaikka se usein löytyykin. Halveksiminen näyttää olevan vielä enemmän tyypillistä arvovaltaiselle elämäntyylille. Kukaan ei voi

korottaa itseään halveksimatta ympäristöään. Samat tunnusmerkit kuin Paavalin kirjeessä saamme, kun luemme Pedosta:

”Ja sille(=pedolle) annettiin suu puhua suuria sanoja ja pilkkapuheita, ja sille annettiin valta tehdä sitä neljäkymmentä kaksi kuukautta. Ja se avasi suunsa Jumalaa pilkkaamaan, pilkatakseen hänen nimeänsä ja hänen majaan, niitä, jotka taivaassa asuvat.” (Ilm 13:5-6)

pilkkaaminen näyttää olevan tärkein merkki. Myös se on ilmaus halveksinnasta. On helppo halveksia kaikkea, mitä Jumala on luonut, jos vakavasti pilkkaa ja halveksii häntä itseään. Meidän täytyy oppia pitämään etäisyyttä kaikkeen, jolla on halveksunnan piirre, vaikka se, joka halveksii, on oikeassa siinä, mitä hän sanoo. Meidän tulisi sentähden oppia tuntemaan halveksunnan sen monissa ilmauksissa. Sillä silloin voimme myös alkaa näkemään eron todellisen arvovalan ja sen valheellisen vastakohtan – arvovaltaisen olemuksen välillä.

Se, joka on arvovaltainen, näyttää usein jonkinlaista halveksuntaa – tai imartelua, joka on halveksunnan näennäinen vastakohta – niitä kohtaan, joita hän johtaa. Antikristus näyttää myös paljon halveksuntaa ylöspäin – Jumalaa vastaan. Arvovaltainen voi harvoin nähdä ketään yläpuolellaan aitona arvovaltana. Hän kuvaa aina ”ylempiään” – Jumalaa tai ihmisiä – arvovaltaisella termein. Jumala tulee usein siksi voimaksi, jolla hän uhkaa, saadaksesen oman tahtonsa lävitse. Aito arvovalta rakentuu sensijaan rakkauteen niitä kohtaan, joita hän johtaa. Ehkä se rakkaus näkyy enimmäkseen kunnioituksena. Missä arvovaltainen kuuntelee salaa säilyttääkseen tai lisätäkseen valtaansa, valitsee aidosti arvovaltainen kuuntelemisen silmästä silmään olemalla valmis luopumaan vallastaan, ehkä muuttamalla käsitystään.

Halveksunnan eri muotoja

Ajatelkaamme naista, jonka mies on pahoinpidellyt häntä. Minkälaisesta vauriosta hän on kärsinyt? Voimme sanoa, kuinka monta mustelmaa hän on saanut ja kuinka monta murtunutta kylkiluuta. Mutta kun aiotaan auttaa hänet takaisin elämään, kun hän on päässyt eroon piinaajastaan, niin nämä vauriot ovat normaalisti parantuneet. Se vaurio, joka on jäljellä, on toista laatua. Sillä on enemmänkin tekemistä hänen persoonaansa kohdistunutta halveksuntaa, jota hän osoitti lyömällä häntä. Hänhän oli nyrkeillään puhunut, kuinka vähäpätöinen hän oli hänen simissään.

Voimme vertailun vuoksi lukea, mitä Jesajalla on sanottavaa profetiassaan kärsivästä Messiaasta:

”Hän oli ylenkatsottu, ihmisten hylkäämä, kipujen mies ja sairauden tuttava, jota näkemästä kaikki kasvonsa peittivät, halveksittu, jota emme minäkään pitäneet.” (Jes 53:3)

Halveksunta muodostui lopuksi siitä, että hänet ristiinnaulittiin ja surmattiin. *Mutta tätä ei koskaan olisi voitu tehdä, jos häntä ei ensin olisi halveksittu sisimmässä. Halveksunta on jonkin verran alkuperäisempää pahuuden maailmassa kuin raakuus.* Se antaa ihmiselle jonkinlaisen valheellisen oikeuden harjoittaa kaikenlaista pahuutta. Sitä, jota ei minään pidä, voi käsitellä miten tahansa. Häntä voi sortaa, pettää, loukata ja käyttää hyväkseen.

Se, joka on hylännyt, on myös ilmaissut eräänlaista halveksuntaa toista kohtaan. Tämä ihminen ei ollut hyvän huolen arvoinen. Tämä merkitsee, että ihminen, joka on usein tuntenut itsensä hylätyksi, voi näyttää kaikki merkit arvovaltaisesta vauriosta persoonallisuudessaan. Hän ehkä lähestyy muita ihmisiä arvovaltaisella tavalla. Hän joko esiintyy teennäisen nöyrästi tai myös ylivoimaisen kontrolloivana. Häneltä puuttuu kyky olla samalla tasolla kuin ympäristö. Hän tekee itsensä joko halveksittavaksi – halveksii itseään –

tai hän halveksii muita välttyäkseen vähättelemästä itseään.

Ne haavat, joita hän kantaa sisimmässään, ovat kokemukset, että voi yhtäkkiä tulla kohdelluksi kuin ilmaa. Ja hän näkee vain kaksi vaihtoehtoa selvittääkseen pulmastaan. Toinen on, että hän itsestään asettuu heikkoon asemaan. Silloin hän on valinnut kehnouden, joka tuntuu vähän paremmalta, kuin tulla heitetyksi siihen. Toinen vaihtoehto on tietenkin, että hän suuntaa halveksunnan ulospäin hankkimalla itselleen ylimielisen asenteen. Se, mikä tekee hänelle mahdottomaksi olemaan samalla tasolla muiden kanssa, on itse halveksunta, jota hän kantaa. Se täytyy suunnata johonkin päin, ulos- tai sisäänpäin. Sitä ei voi kantaa ja kuitenkin elää ikäänkuin sitä ei olisi.

Kuinka halveksunta toimii

Kosketelimme äsken halveksunnan vaarallisuutta: että se laillistaa kaikenlaiset synnit. Jos aiot pettää tai nöyryyttää minua, viekoitella, varastaa tai surmata minut toimii tämä kaikki äärettömän paljon helpommin, jos et arvosta tai rakasta minua. Neekeriorjuus koostui siten, että kristityt ihmiset matkustivat Afrikkaan ja vangitsivat aikuisia ihmisiä. Sitten heitä rahdattiin kuin karjaa Amerikkaan. Siellä heitä sitten myytiin kuin karjaa muille kristityille ihmisille, jotka sitten sortivat ja käyttivät heitä hyväkseen. Kuinka se voi olla mahdollista?

Vastaus on, että heitä ei pidetty ihmisinä, vaan eräänlaisena karjana. Hitlerin yritys hävittää juutalaiset, mustalaiset ja mielisairaot sukupuuttoon rakentui samaan periaatteeseen. Heitä kuvattiin kuin ”Untermenschen”, se merkitsee he olivat ikäänkuin alempiarvoisia kuin normaalit ihmiset. Juutalaisia oli kauan kuvailtu parasiiteiksi ja eräänlaiseksi ”syöväksi yhteiskunnassa”. Ja kummallista on, että ei tarvittu enempää kuin hyväksyä tämä näkökanta, jotta voitiin suorittaa mitä hirvittävämpiä rikoksia, usein kuuntelematta omaa tuntoa lainkaan.

Sitä, jota halveksitaan, voidaan surmata tai käyttää hyväksi. Ja kokemus tulla hyväksi käytön kohteeksi on aina loukkaavaa. Erityisesti koskee tämä seksuaalista hyväksi käyttöä. Kun sukupuoliuus, joka oli tarkoitettu hellyyden arvokkaimmaksi kieleksi, tulee hyväksi käytön välineeksi, tapahtuu jotakin hyvin vakavaa. Yksi ainut raiskaus voi vaikuttaa niin, että uhri saa taistella sisäistä halveksuntaa vastaan lopun elämänsä. Ja sitä taistelua ei voida poistaa laillistamalla vapaa seksuaalisuus niin, että toisen oikeuksien törkeä väärinkäyttö ei enää olisi ”mitään huomion arvoista”. Se toimenpide auttaa ainoastaan raiskaajaa.

Tapahtuu, että tapaan ihmisiä, jotka ovat menneet naimisiin valehtelijan kanssa. Kärsimys on yleensä suurempi kuin voisi uskoa, jos ei ole kokeillut. Monet, jotka valehtelevat vähän alituisesti, ovat melko viehättäviä. Heidän valheensa vaikuttaa heidän elämässään siten, että heidän persoonansa tulee kiinnostavaksi. Se, joka elää epärehellisen ihmisen kanssa, voi kokea sen oudoksi, että se on niin tuskallista. Mutta se on eräs halveksunnan vaurioista, joka aiheuttaa kärsimystä elää sidottuna henkilöön, joka ei edes pidä toista totuuden kertomisen arvoisena. Valehtelijahan valehtelee kaikesta huolimatta saadakseen valtaa ja ollakseen johtaja. Ja se taka-ajatus vahingoittaa muita, vaikka ei ymmärtäisikään, kuinka se tapahtuu.

Samalla tavalla on vaikeampaa kuin voisi uskoa elää tai työskennellä jonkun kanssa, joka ei tahdo kuunnella, eräs joka aina tietää paremmin. Ja se johtaa hylätyssä saman tyyppiseen vaurioon kuin muun laatuinen arvovaltainen kohtelu.

Perheessä, jossa toinen vanhemmista avoimesti halveksii toista, voivat lapset kärsiä arvovalta-vaurion, vaikka he itse olisivat tulleet ystävällisesti ja kunnioitavasti kohdelluksi vanhempiensa taholta. Voi kuitenkin osoittautua, että kun lapset aikuistuvat heidän on vaikea olla samalla tasolla kuin muut, varsinkin sillä on merkitystä, kun he itse menevät naimisiin.

Ajatelkaammepa perhettä, jossa on lahjakas lapsi ja kunnianhimoinen isä. Isä kysyy jokaisen kokeen jälkeen: ”Mitä sinulla oli kirjoituksessa?” Ja silloin on odotettavissa, että ainoastaan korkein arvosana hyväksytään – isän edessä. Jokainen poikkeus korkeimmasta on

jotakin, mikä täytyy selvittää ja sovittaa. Mutta ajatelkaamme, että lapsi on niin lahjakas, että harvoin tai ei koskaan tule sellaista poikkeusta, joka täytyy selvittää. Kaikki arvosanat matematiikasta urheiluun ovat huipussa. Kuinka käy sitten lapsen? Sitähän ei aseteta alttiiksi halveksunnalle, koska kaikki menee hyvin. Lapsi saa arvovaltavaurion joka tapauksessa, koska se on aina elänyt ankaran arvostelun uhan alla. Merkitsee vähemmän, että uhkaa ei koskaan täytetty.

Jumala ei koskaan aloita

Kysymys on nyt, kuinka Jumala suhtautuu halveksuntaan? Voiko hän halveksia? Mitkä vaarat uhkaavat, kun lähestyy häntä sen kera, jota häpeää elämässään?

Raamattu sanoo meille, että Jumala voi halveksia sitä, joka halveksii häntä. Useat tekstit puhuvat, että Antikristus tulee kohtaamaan Jumalan halveksunnan ylvästelyssään. Toinen psalmi kuvaa historian loppua. Me näemme kuinka maan valtiat Antikristuksen johtamana kääntyvät Jumalaa vastaan avoimessa ja tahallisessa halveksunnassa.

”Miksi pakanat pauhaavat ja kansat turhia ajattelevat? Maan kuninkaat nousevat, ruhtinaat yhdessä neuvottelevat Herraa ja hänen voideltuansa vastaan: ’Katkaiskaamme heidän kahleensa, heittäkäämme päältämme heidän köytensä.’ Hän, joka taivaassa asuu, nauraa, Herra pilkkaa heitä.” (Ps 2:1-4)

Jos me emme tahdo kääntyä pilkastamme, voi Jumala vastata samalla mitalla. Mutta niin pitkälti kuin tiedän, ei löydy yhtään tekstiä Raamatusta, joka sanoo, että Jumala ottaisi aloitteen, kun on kysymys halveksunnasta. Hän ei koskaan aloita.

Että Laittomuuden ihminen on sekaantunut siihen, mistä psalmi puhuu, voimme nähdä siitä, että nyt on tarkoitus katkaista Jumalan kahleet ja köydet. Samaa henkilöä kutsutaan usein Vanhassa Testamentissä ”jumalattomaksi”. Siksi voimme nähdä saman kuvan toisessa psalmissa.

”Jumalaton miettii vanhurskaalle pahaa ja kiristelee hänelle hampaitansa; mutta Herra nauraa hänelle, sillä hän näkee hänen päivänsä joutuvan. Jumalattomat paljastavat miekkansa ja jännittävät jousensa, kaataaksensa kurjan ja köyhän, teurastaaksensa ne, jotka ovat oikealla tiellä. Mutta heidän miekkansa käy heidän omaan sydämeensä, ja heidän jousensa särkyvät.” (Ps 37:12-15)

Tässä halutaan surmata kunnolliset juuri heidän kunnollisuutensa tähden. Ja Jumala suo itselleen hymyn. Koko yritys siirtää hänet jalustaltaan näyttää järjenvastaiselta hänen näkökulmasta.

Mutta kuinka Jumala suhtautuu siihen, mitä me häpeämme, se mitä me halveksimme itsessämme? Tässä voimme ottaa lähtökohdaksi, että me emme koskaan kohtaa halveksivaa Jumalaa. Sentähden on kirjoitettu mm näin:

”Sillä ei meillä ole sellainen ylimmäinen pappi, joka ei voi sääliä meidän heikkouksiamme, vaan joka on ollut kaikessa kiusattu samalla lailla kuin mekin, kuitenkin ilman syntiä. Käykäämme sentähden uskalluksella armon istuimen eteen, että saisimme laupeuden ja löytäisimme armon, avuksemme oikeaan aikaan.” (Hebr 4:15-16)

Me voimme tulla uskalluksella Jumalan tykö häpeämme kanssa. Hän ei ole arvovaltainen. Hän on valmis auttamaan, ei halveksimaan ja vaatimaan.

Kuinka Jumala näkee meidät

Kristillinen usko vaikuttaa siten, että ihminen alkaa nähdä olemassaolon uudesta näkökulmasta. Se voi mennä niin pitkälle, että se mikä ennen on ollut elintärkeää muuttuu roskaksi. Usein tapahtuu tämä jo ennen uskoon tuloa. On ehkä kerrassaan kuolemanväsynyt elämään nautinnoilleen, ja juuri sentähden on halukas kysymään mikäli löytyy todellista merkitystä elämälle – ja todellinen Jumala. Se, mikä aikaisemmin oli ympäröity ivanaurun sädekehällä, voi silloin tulla kaikkein kalleimmaksi. Melko harvat asiat ihmiselämässä pysyvät vanhoilla paikoillaan, jos todella vakavasti alkaa ottamaan huomioon, että Jumala on olemassa.

Tärkeä osa tästä uudesta näkökannasta, joka silloin kasvaa, sisältää sen, että me näemme uusin silmin itsemme ja toisemme. Paavali on ilmaissut muutoksen näin:

”Sillä Kristuksen rakkaus vaatii meitä, jotka olemme tulleet tähän päätökseen: yksi on kuollut kaikkien edestä, siis myös kaikki ovat kuolleet; ja hän on kuollut kaikkien edestä, että ne, jotka elävät, eivät enää eläisi itselleen, vaan hänelle, joka heidän edestään on kuollut ja ylösnoussut. Sentähden me emme tästä lähtien tunne ketään lihan mukaan; jos olemmekin tunteneet Kristuksen lihan mukaan, emme kuitenkaan nyt enää tunne. Siis, jos joku on Kristuksessa, niin hän on uusi luomus: se, mikä on vanhaa, on kadonnut, katso, uusi on sijaan tullut.” (2 Kor 5:14-17)

Kristitty ei enää tunne ketään – ei edes Kristusta – tavallisesti ihmisten tavoin. Tämä merkitsee, että hänet on vapautettu tarpeesta lähestyä sekä Jumalaa että ihmisiä kysymyksillä, joihin muutoin tuntuu tärkeältä saada vastaus. Sillä vaikka emme aina huomaa, niin meillä on tapana asettaa kaksi kysymystä, kun tutustumme uuteen ihmiseen. Ensimmäinen on: Onko tämä ihminen ylä- tai alapuolella minua? Toinen kuuluu: Voinko käyttää häntä? Yhteydessä tulee muistuttaa, että myös ihmiset, jotka arvelee olevan itsensä ”yläpuolella”, voivat olla käyttökelpoisia – myös Jumala. Kuka ei haluaisi kuningasta enokseen, voidakseen käyttää sukulaissuhdetta hyväkseen?

Varsinkin jos arvioi, että toinen on itsensä yläpuolella, voi myös asettaa kysymyksen, mitä hän voi odottaa minulta, mitä hän voi tulla vaatimaan. Kaikissa tapauksissa tulee tavallisessa inhimillisessä tavassa tehdä uusia tuttavuuksia useimmiten kysymykseen suoritukset ja valta. Mitä olet suorittanut elämässäsi verrattuna minuun? Missä voin käyttää sinua? Tuletko sinä käyttämään minua hyväksesi? Tämä on arvovaltainen tapa alkaa suhde. Sillä tässä on koko ajan halveksunta vaikuttimena jossain taustalla. Kun yritämme saada tietää kuka on ylä- sekä alapuolellamme, niin on puhtaasti kysymys, kuka on eniten ja kuka vähiten halveksittava. Hiukan erilaisin arvoasteikoin voidaan tulla kiinnostavaan tulokseen, että molemmat pitävät toisiaan huonompana. Mutta halveksunta löytyy kaikista tapauksista vastaavalla tasolla. Siinä määrin kuin tulemme kysymykseen: Miten voin käyttää sinua?, on ylenkatse vaikuttamassa myös tässä. Ihmisethän eivät ole olemassa, jotta heitä käytettäisiin hyväksi ja hyödyksi.

Mutta jos ei aseteta näitä kysymyksiä, niin kuinka voidaan sitten tutustua? Me voimme

ilman minkäänlaista voiton tavoitetta saada yksinkertaisen vastauksen kysymykseen: Kuka olet? Ja silloin tarkoitan vastauksen, joka ei aseta ketään arvoasteikkoon, vaan joka kuvastaa sydämellistä kiinnostusta saada tietää, kuka juuri sinä olet tarkoitettu olemaan. Paavali sanoo, että niin voi todella tapahtua, vasta kun meidän ei enää tarvitse elää itsemme tähden.

Jumalan mielenkiinto

Tämän toisenlaisen näkökannan taustalla on tietenkin se suuri ja tärkeä – että Jumala ei katso meihin kysyen, mihin meitä voidaan käyttää. Mutta tätä, jos mitä, meidän on vaikea uskoa. Ei kai Jumala voi olla kiinnostunut oppimaan tuntemaan meidät noin vain ilman mitään sivuajatuksia? Hänhän on luonut meidät ja tietää sitäpaitsi jo kaiken meistä. Siis hänen kiinnostuksensa, jos sitä nyt löytyy, täytynee todennäköisesti käsittää, että hän tahtoo ”käyttää meitä työkalunaan” – niinkuin meillä kristityillä on tapana sanoa.

Koska me edellytämme, että Jumala jo tietää kaiken meistä, teemme kernaasti sen erehdyksen, että emme usko hänen olevan kiinnostunut meistä yksilöinä. Ainut, mitä voimme ajatella, on, että hän haluaa nähdä, voimmeko tehdä palveluksia hänelle. Tämä tarkoittaa vuorostaan, että me hyvin helposti odotamme hänen suhtautuvan meihin arvovaltaisesti. Me emme pääse eroon ajatuksesta, että ennen kaikkea tuntee toiset itsessään.

Kuningas Daavid antaa meille radikaalisti toisenlaisen kuvan Jumalasta. Eräässä psalmissaan hän sanoo:

”Herra, sinä tutkit minua ja tunnet minut. Istumpi minä tahi nousen, sinä sen tiedät, sinä ymmärrät minun ajatukseni kaukaa. Käympä tahi makaan, sinä sen havaitset, ja kaikki minun tieni ovat sinulle tutut. Sillä, katso, ei ole sanaa minun kielelläni, jota sinä, Herra, et täysin tunne. Sinä olet saartanut minut edestä ja takaa ja laskenut kätesi minun päälleni. Senkaltainen tieto on minulle ylen ihmeellinen, ylen korkea käsittääkseni sen.” (Ps 139:1-6)

Kun Herra saartaa meidät kaikilta puolilta, niin olemme Kristuksessa. Ja siellä olemme asetetut Jumalan voimakkaan kiinnostuksen kohteeksi. Hän tutkii meitä, vaikka hän tietää jo kaiken meistä. Hän tietää jopa, mitä tulemme tekemään, ja kuitenkin hän on alituisesti työssä oppiakseen tuntemaan meidät.

Voimme olla samaa mieltä Daavidin kanssa, että meidän on vaikea käsittää tätä. Henkilöön, jonka tunnemme läpikotaisin, ei meillä ole tapana kiinnittää mitään huomiota. Kun meidän mielestämme lähimmäisemme ovat kohtalaisesti ennakoitavissa, menetämme kiinnostuksemme ja ikävystymme heihin.

Mutta Jumala etsii meitä juuri kysyen: Kuka olet? Ja kuitenkin tietää hän paremmin kuin me itse. Mutta täsmälleen niin toimii rakkaus, sillä, kuten Paavali sanoo, se ei etsi omaansa. Ja me voimme nähdä, että jos me ihmiset etsimme toisiamme samalla tavalla kuin Jumala etsii meitä, niin me täytämme toisemme inspiraatiolla. Me alamme houkutella esiin taipumuksia toisissamme, joita kukaan meistä ei tiennyt omistavansa.

Rukous

Nyt sopii myös, että viittaamme Jumalan erikoiseen kykyyn kuunnella. Meillä on lupa rukoilla häntä tarpeittemme ja toiveittemme mukaan. Tämä merkitsee käytännössä, että hän, joka tietää kaiken paremmin kuin me, kutsuu meitä, jotka tuskin edes ymmärrämme oman parhaamme, antamaan hänelle neuvoja, kuinka hänen tulee tehdä. Jokainen kerta kun hän vastaanottaa meiltä neuvon ja tekee niinkuin me olemme pyytäneet, on olemassa

vaara, että hän tekee jotakin, joka muuttuu huonommaksi kuin olisi tapahtunut, jos vain hän itse olisi saanut päättää.

Monet saarnat käsittelevät, miksi me emme aina saa kaikkea, mitä rukoilemme ja miksi ei vastaus aina tule heti. Päinvastainen menettely on kuitenkin todella arvoituksellista – että Jumala lainkaan kuuntelee ja haluaa meidän rukoilevan. Sehän on tämä, mikä tulisi selvittää kaikkein ensimmäiseksi. Sillä se osoittaa jälleen, että Jumala ei ole arvovaltainen. Se, joka rakastaa, kuuntelee rakastettuaan, vaikka hän itse tietäisi paremmin. Ja täydellinen rukouksen kuuleminen ei muutoin kuulu tähän elämään vaan tulevaan.

Mutta me teemme niin mielellämme Jumala arvovaltaiseksi joka tapauksessa. Me sanomme toisillemme: ”Jokaisen kristityn täytyy rukoilla Jumalaa.” Tämän lyhyen sanan taustalta löytyy myös meille itsellemme melko tiedostamaton ajatus, että Jumala ei soisi meille hyvää, jos emme kerjää ja jankuta. Rukous, joka alussa oli käsittämätön etuoikeus, muuttuu tämän lausumattoman jumalakuvan kautta nöyryyttäväksi velvollisuudeksi.

Sellaisessa tilanteessa menettää luonnollisesti halun rukoilla. Ja kun Jumala siinä sivussa muuttuu arvovaltaiseksi meidän silmissämme saamme myös huonon omantunnon, koska lakkoilemme velvollisuudestamme rukoilla. Lakon on tapana näkyä siten, että vain jotkut harvat tulevat seurakunnan rukouskokouksiin. Silloin tuntevat papit kutsumusta elvyttää rukousta opetuksen avulla. Ensin painotetaan rukouksen hyödyllisyyttä – koska me länsimaalaiset olemme niin kiinni hyötynäkökohdassa. Mutta se antaa tulokseksi vain huonomman omantunnon ja enemmän vastustusta.

Sentähden jatketaan edelleen ja hajotetaan rukouksen salaisuus paljon opetuksella, kuinka rukous tehostetaan. Ja jos Jumala ei aikaisemmin ole saanut kummallisia kasvopiirteitä, niin saa hän joka tapauksessa silloin. Sillä tämä opetus sanookin epäsuorasti, että rukous käsittelee sitä, että melkein narrataan Jumalaa toimimaan vastoin tahtoaan. Tai myös hankitaan rukousvastauksia uskon ja varmuuden kautta. Ujot ja epävarmat ihmiset alkoot siinä tapauksessa vaivautuko. Me emme kutsu sellaista ”tehokasta” rukousta hengelliseksi painostukseksi, mutta käytännössähän me tarkoitamme sitä.

Ajattele maata, jossa on monia köyhiä ja turisteja. Köyhät istuvat kadunkulmissa ja kerjäävät. Jotta kerjuu kannattaisi, täytyy köyhien oppia kerjäämään oikealla tavalla. Muutoin turistit menevät vain ohitse. Hehän eivät halua, että kukaan kerjää, ja sentähden on välttämätöntä köyhälle pitää huolta, etteivät turistit katoa. Jos me rivien välissä maalaamme vastaavan kuvan Jumalasta, niin olemme jo suurimman osan ymmärtäneet väärin. Jumala tahtoo, että me rukoilemme, koska hän haluaa jakaa omastaan. Mutta kerjuuta voidaan käyttää väärin ja niin voidaan myös rukousta. Sentähden ratkaisee Jumala itse, koska hän tahtoo antaa ja kuinka.

Kutsu

Rukous on keskustelun äänensävy Jumalan valtakunnassa, eikä keino saada se, mitä toivoo. Koska valta on korvattu armolla, ei voida ilmaista toivomuksia vaatimalla, vaan on siirrytty rukoilemiseen. Tämä merkitsee, että kun Jumala haluaa vaikuttaa meissä, niin ei hän myöskään käske vaan pyytää – tai houkuttelee. Itse käsite tottelevaisuus Jumalan edessä, joka tietenkin melkein automaattisesti johtaa ajatuksemme arvovaltaisille raiteille, täytyy siis saada uusi sisältö perustuksesta lähtien.

Kristillinen ammattitermi, kuinka Jumala ilmaisee toiveensa meille, on sana ”kutsu”. Kysymys on siis, tulisiko tämä sana nähdä määräyksenä tai vetoamisena. Voimme helpoimmin etsiä vastausta kysymykseen katsomalla, kuinka sanaa useimmiten käytetään Raamatussa.

”Jumala on uskollinen, hän, jonka kautta te olette kutsutut hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme yhteyteen.” (1 Kor 1:9)

”Jos joku on kutsuttu ympärileikattuna, älköön hän pyrkikö ympärileikkaamattomaksi; jos joku on kutsuttu ympärileikkaamaton, älköön ympärileikkauttako itseään.” (1 Kor 7:18)

”Te olette näet kutsutut vapauteen, veljet; älkää vain salliko vapauden olla yllykseksi lihalle, vaan palvelkaa toisianne rakkaudessa.” (Gal 5:13)

”Mutta kaiken armon Jumala, joka on kutsunut teidät iankaikkiseen kirkkauteensa Kristuksessa, vähän aikaa kärsittyänne, hän on teidät valmistava, teitä tukeva, vahvistava ja lujittava.” (1 Piet 5:10)

Perustavaa kutsumuksessa ei ole, että me olisimme kutsutut tehtäviin vaan yhteyteen Kristuksen kanssa. Jeesus ei kutsunut opetuslapsiaan, koska hän tarvitsi apulaisia. Pitkään käsitti heidän kutsunsa vain elämistä hänen kanssaan. Se yhteys antoi heille kokonaan uuden elämän, mutta se on niin sanoakseni toinen asia. Sillä tämä uusi kasvoi heidän sisimmästään yhteenkuuluvuuden hedelmänä.

Menetetty kutsu

Joskus tapaa kristittyjä – ja myös ihmisiä, jotka ovat luopuneet uskosta – jotka kertovat, että he nuoruudessaan kokivat kutsun tehtävään, ehkä lähetysaarnajaksi. Mutta sitten tuli muuta väliin. Ehkä ei uskallettu. Tai myös mentiin naimisiin jonkun kanssa, joka teki tehtävän mahdottomaksi. Se kokemus voi luoda suurta sisäistä kurjuutta.

Minulla on tapana lohduttaa sellaisia ihmisiä siten, että jos kävi päinsä jättää väliin kutsun tehtävään, niin se oli varmaan tarkoitettu enemmänkin tarjouksena kuin Jumalan päätöksenä. Raamattu antaa meille muutamia esimerkkejä, että jos Jumala todella on päättänyt, niin matkaan lähtee vaikka vastustaisi kuinka paljon hyvänsä. Profeetta Joonas sai kutsun mennä Niiniveen. Mutta hän meni merille sen sijaan, sillä hän ei tahtonut. Hän meni Niiniveen joka tapauksessa, sillä sillä kertaa oli Jumalan kutsu jonkin verran enemmän kuin tarjous.

Voimme myös kuunnella profeetta Jeremiaa, joka sai epätavallisen kovan tehtävän. Hän halusi lopettaa, mutta ei kyennyt. Kuuntele hänen omia sanojaan:

”Sinä olet taivutellut minua, Herra, ja minä olen taipunut; sinä olet tarttunut minuun ja voittanut. Minä olen ollut nauruna pitkin päivää, kaikki pilkkaavat minua. Sillä niin usein kuin minä puhun, täytyy minun parkua, huutaa väkivaltaa ja sortoa; sillä Herran sana on tullut minulle häväistykseksi ja pilkaksi pitkin päivää. Mutta kun minä sanoin: ’En tahdo ajatella häntä enkä enää puhua hänen nimessään’, niin sydämessäni oli kuin polttava tuli, suljettuna minun luhini. Ja väsyksiin asti minä koetin sitä kestää, mutta en voinut.” (Jer 20:7-9)

Sillä kertaa oli Jumala päättänyt, ja hän voi tehdä niin, koska hän on Jumala. Mutta se ei näytä kuuluvan tavallisuuteen. Usein kutsu vaikuttaa olevan enemmänkin tarjous hedelmällisestä elämästä. Paavali, joka myös eli kutsussa, jota hän ei vain voinut jättää, antaa meille lisää johtolankoja:

”Sillä Kristuksen rakkaus vaatii meitä.” (2 Kor 5:14)

”Sillä elämä on minulle Kristus, ja kuolema on voitto.” (Fil 1:21)

Se on kukkuramitta Jumalan rakkautta, joka houkuttelee ihmisen ehdottomaan kutsuun. Se ei ole uhka rangaistuksesta ja kurjuudesta, joka vetää. Voi tulla väsyneeksi kuten Jeremia tai pettyneeksi kuten Joona, sillä olemme vain ihmisiä. Mutta myös sellaisissa tilanteissa tietää, että on etuoikeus saada olla Jumalan palveluksessa. Hän ei käytä ketään hyväkseen.

Oppi Jumalasta

Eräessä tilaisuudessa, kun Jeesus rukoili taivaallista Isäänsä, sanoi hän:

”Mutta tämä on iankaikkinen elämä, että he tuntevat sinut, joka yksin olet totinen Jumala, ja hänet, jonka sinä olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen.” (Joh 17:13)

Jeesus sanoo, että jos jotakin tosiaan sanotaan ainoaksi tärkeäksi, niin se on tuntea Jumala. Voimme ilmaista asian näin: *Kristillisyyks ei ole oppi, johon eläydytään. Se on elävä Jumala, johon eläydytään.*

Kahdenlaista kasvatusta

Kuinka opit elämisen taidon, siinä määrin kuin osaat? Todennäköisesti et tehnyt sitä lukemalla paksuja kirjoja siveysopista, moraalista tai elämän taidosta. Opit sen luultavasti siten, että lapsen lailla ihailit aikuisia kun olit pieni.

Me edellyttämme, ettet koskaan voisi ajatella näpisteleväsi kaupassa. Ja niin kysymme kuinka tämä moraalinen kasvu on voinut saada alkunsa elämässäsi. Voimme ajatella kahta erilaista vastausta kysymykseen.

Parhaimmassa tapauksessa kasvoi rehellisyytesi siten, että vanhempasi eivät koskaan voineet ajatella näpistävänsä. He eivät sanoneet paljoakaan asiasta, mutta heille se oli itsestään selvää. Ja koska rakastit ja ihailit heitä, tuli se sinulle yhtä itsestään selväksi. Sinun kunniallisuutesi ei johtunut rangaistuksen pelosta, vaan siitä, että sinulla oli joku, jota ihailit.

Mutta kyvyttömyytesi näpistellä voi myöskin johtua ankarasta kasvatuksesta. Ehkä otit kerran pienenä rasian karamellejä kaupassa. Sinut yllätettiin itseosssa ja tulit sekä häväistyksi että lujasti rangaistuksi. Pelästyit niin, että päätit, ettet koskaan yritä uudelleen.

Ensimmäisessä tapauksessa tuli rakkautesi vanhempiasi kohtaan tekemään sinusta heidän kuvansa. Ja siten otit vastaan heidän hyvät ominaisuutensa. Toisessa tapauksessa ei ollut rakkaus, joka opetti sinua elämään, vaan pelko rangaistuksesta ja paheksuvasta suhtautumisesta. Ensimmäisessä tapauksessa olivat vanhempasi terveellä tavalla arvovaltaisia elämässäsi. Toisessa tapauksessa tulivat he – ainakin sinun silmissä – arvovaltaisiksi.

Erilaiset vaikutukset

Molemmat ”menetelmät” johtavat samaan tulokseen niin kauan kuin puhumme vain näpistelystä. Mutta jos kysymme, mitä sinulle tapahtuu ihmisenä, tulevat vastaukset kokonaan erilaisiksi. Se, joka kypsy rakkaan auktoriteetin kaltaiseksi, tulee terveeksi ihmiseksi. Hänestä tulee oma itsensä, aivan yksinkertaisesti. Arvovaltainen kasvatuks sensijaan tuhoaa persoonallisuuden. Tulos on joko huolestunut ja passiivi, tai hyökkäävän kapinallinen.

Jälkimmäisessä tapauksessa ehkä juuri pitää kunnia-asianaan tehdä se, mikä oli kiellettyä, tässä tapauksessa näpistellä.

Kun ajattelemme, niin huomaamme, että nämä kaksi tapaa, jotka mainitsin ehkäisynä näpistelylle, eroavat tärkeässä seikassa. Jos ihailit vanhempiasi, niin ei koskaan puhuttu teoista. Sinä näit heidät rakastavin silmin, ja siinä sivussa opit olemaan näpistelemättä. Ehkä ei koskaan ollut edes puhetta näpistelystä, ja sentähden opit elämään ajattelematta sitä.

Toisessa tapauksessa on teko huomion keskipisteenä eikä kukaan kunnioitettava henkilö. Sinulle teroitetaan kerta toisensa jälkeen, että et saa näpistellä. Huomiosi tulee silloin kiinnitettyksi sekä tekoon että itseesi. Tulet näkemään vanhempasi arvovaltaisina.

Teologia

Sana teologia voidaan sanatarkasti kääntää oppina Jumalasta. Ja jos päämääränä on, että oppisimme tuntemaan Jumalan, tulisi sellainen oppi olla tärkeä apu matkalla. Itse käsite on kuitenkin järjenvastainen. Me emme voi tehdä oppia Jumalasta, eikä ole edes tarkoituskaan, että voisimme. On mahdoton ajatus, että taideteos – me – voisi käsittää taiteilijaa – Jumalaa – enempää kuin hämäästi. Mehän emme kykene edes ymmärtämään itseämme erityisen hyvin.

Akateemisessa maailmassa on sentähden jo kauan aikaa sitten jätetty käsite teologia taakse. Nykyään työskennellään sen sijasta uskontotieteen kanssa. *Siirryttiin tekemään oppia uskonnoista senjijaan, että etsittiin oppia Jumalasta. Silloin jouduttiin lievästi sanoen kummalliseen tilanteeseen, että Jumala itse tuli mielenkiinnottomaksi monelle opettajalle ja tutkijalle aineessa, jota alunperin kutsuttiin teologiaksi.* Tämä kehitys raivasi sitten tietä aloitetulle kristinuskon ja muiden uskontojen yhdistämiselle. ”Nehän käsittävät oikeastaan kaikki samaa asiaa”, sanotaan. Kyllä, uskonnoilla voi olla yhtäläisyyksiä, mutta ne jumalat, joita palvotaan, eivät ehdottomasti ole sama asia.

Näin helposti emme kuitenkaan voi livahtaa tiehemme ongelmasta kirkoissamme, vaan siellä meidän täytyy jatkossakin käsitellä teologiaa jossakin muodossa. Kuinka menettelemme sitten saarnaaksemme jostakin, jota emme edes teoriassa kykene ymmärtämään? Vastaus on, että saamme puhua siitä, mitä olemme ymmärtäneet, jatkuvasti pyrkien lisäämään omaa ymmärtämystämme.

Kaikkein tärkeintä on, että opetuksemme saa vaikutusta nöyryydestä, joka johtuu syvästä ymmärryksestä, kuinka vähän me tiedämme. Se nöyryys näkyy parhaiten eräänlaisena avoimuutena Jumalan tuntematonta puolta kohti, joka kuitenkin ei surkastu muodottomuuteen. Tulis itse uskoon kuuntelemalla pappia, joka ei koskaan väistellyt vaikeita kysymyksiä, mutta joka kuitenkin voi tunnustaa tietonsa rajoituksen asettamatta kunniaa epäröimiseen. Niin kauan kuin se avoimuus löytyy, ei ole suurta vaaraa, että maalaamme kuvan arvovaltaisesta Jumalasta.

Mutta emme tee aina niin. Pelkäessämme, että vaikutamme epäröiviltä, on meillä tapana rajoittaa sanomamme vain siihen, mistä olemme aivan varmoja. Ja me ehkä myös väistelemme avoimuutta, joka antaisi ymmärtää, että Jumala on suurempi kuin kaikki meidän opetuksemme ja ymmärryksemme. Tuntuu niin uskalletulta sanoa Jumalasta: ”Tässä asiassa en ymmärrä häntä.”

Voimme nähdä saman ilmiön politiikassa. Sano se poliitikko, joka uskaltaa sanoa: ”En tiedä.” Hän ei tule valituksi. Parhaimmassa tapauksessa hän sanoo: ”Me tulemme asettamaan tutkimusvaliokunnan.” Tai myös hän vastaa opituilla fraaseilla poliittisesta ideologistaan.

Kutistunut oppi

Kun todellisuus on niin suuri ja monimutkainen, ettei kyetä ymmärtämään sitä sen kaikessa kokonaisuudessaan, niin ongelma yksinkertaistetaan. Silloin hankitaan oppi todellisuudesta ja se otetaan lähtökohdaksi. Siis hellitetään ote kokonaan todellisuudesta ja työskennellään ainoastaan oppi lähtökohdana. Se on tietysti valeratkaisu, ja se näkyy siten, että pian syntyy kiista siitä, miltä todellisen ja oikean opin tulee näyttää.

Politiikassa on joillakin esim tapana olla sitä mieltä, että ainoa todella tärkeä kysymys koostuu tuotantovälineiden kansallistamisesta. Jos valtio omistaa kaiken niin saadaan automaattisesti suurin mahdollinen onni suurimmalle mahdolliselle määrälle, sanovat he. Ja ne, jotka uskovat niin, tyytyvät sitten arvioimaan jokainen kysymys siten, että he ottavat selvää, viekö määrätty kysymys meidät lähemmäksi sosialisointia vai ei. Todellisuus on saanut taipua opinhaaran edessä. Ongelma on vain, että toiset väittävät samalla ponnella, että ihmiset voivat tulla onnellisiksi vain, jos valtio ei omista mitään.

Saatiin oppi, jota voidaan käyttää. Mutta saatiin sellaiseen hintaan, että jakamaton ja täydellinen totuus muuttui joksikin, joka parhaassa tapauksessa on puolittotuus ja joka sentähden toimii pikemminkin kuin puolivalhe. *Kohtalokasta on, että me tällä tavalla teemme totuuden pienemmäksi tullaksemme varmemmiksi lausunnoissamme – voittaaksemme arvovaltaa. Siten tulee tästä kutistuneesta opista osa arvovaltaista olemusta.*

Kutistunut Jumala

Teologiassa tapahtuu usein samalla tavoin kuin politiikassa. Julistajat ja teologit voivat yksinkertaistaa ja rajoittaa Jumalan kuvaa nostamalla esiin joitakin Jumalan helpommin ymmärrettäviä piirteitä ja sitten kuvaillen ne ikäänkuin ainoina todella tärkeinä. Sekä politiikassa että teologiassa voi sellainen rajoitus tuoda tullessaan, että suurin osa, joka sanotaan ja tehdään, saa kummallisen mekaanisen luonteen. Itse asiassa ei kuuntelijana tunne enää elämää, maailmaa eikä itseään.

Mitä enemmän yksinkertaistamme kuvaa Jumalasta, ja sitä myöten teemme hänet myös epätodelliseksi, sitä varmemmiksi me valitettavasti tulemme julistuksessamme. Tämä varmuus on arvovaltainen luonteeltaan, ja se vaikuttaa siten, että Jumala samalla kertaa näyttää tulevan sekä vieraaksi että rakkauttomaksi. Pahimmassa tapauksessa voi kuva Jumalasta kutistua niin, että hän itse vaikuttaa olevan sekä kuollut että kuolettava.

Missä tämä ilmiö esiintyykään, on lopputuloksen tapana olla hajaannus ja puolueiden syntyminen. Kirkon maailmassa kutsumme joskus puolueita yhteisöiksi. Usein on näillä tapana taistella toisiaan vastaan sen sijaan, että täydentäisivät toisiaan. Ja jo tämä hajaannus, niinkuin kaikki muu valtataistelu, tuo mukanaan arvovaltaisen näköttävän.

Fundamentalismi

Haukkumasana, jota usein käytetään uskonnollisissa yhteyksissä, on fundamentalismi. Alunperin tämä sana merkitsi ainoastaan, että uskovainen halusi ottaa Raamatun sanan vakavasti. Kuinka siitä voi tulla mitään negatiivista? Sama asia koskee käsitystä puhdasoppisuus. Se on myös monen suussa haukkumasana. Ja kuitenkin se sanoo ainoastaan, että ei haluta sekoittaa vieraita oppeja opetukseen. Kuinka tästä voi tulla jotakin kritisoitavaa?

Vastaus on, että arvostelijat ovat reagoineet arvovaltaiseen tyyliin, jonka alla monet antautuneet uskovat elävät. Uskollisuus Raamattua kohtaan on saanut heidän elämässään varjostaa sen tosiasian, että me emme täydellisesti voi ymmärtää Jumalaa siitä huolimatta, että

meillä on Raamatun sana lähtökohtana. *Raamattua on käsitelty ikäänkuin kaikki olisi ymmärrettävissä niin, että kuuliaisuus ainoastaan olisi jäljellä.* Se avoimuus, joka tekee Jumalan suuremmaksi kuin meidän kykymme ymmärtää, hävisi käsittelyssä. Ja se hävisi, koska haluttiin luoda täydellinen kuuliaisuus arvovaltaisessa merkityksessä.

Ne, jotka haluavat välttyä näiltä negatiivisilta vaikutteilta, joutuvat usein vastakkaiseen ojaan. He toimivat mielellään niin, että ikäänkuin uskollisuus Raamatun sanaa kohtaan olisi ongelma, eikä puuttuva avoimuus Jumalan tuntemattomia puolia kohtaan. He voivat lukea Raamatusta sanoja, joita on täysin mahdotonta tulkita väärin ja selittävät ne mitättömäksi sillä tekosyyllä, että tulee olla ”suvaitsevainen”. Usein on kyse peräänantamisesta ajatuselämässä ja ajan hengessä vallitseviin suuntauksiin nähden. Ja mitä hyötyä Raamatusta on, jos sitä luetaan sillä tavalla, ei kukaan ole kyennyt selittämään.

Yksinkertaistettu kristillisuus

On luonnollisesti paljon helpompaa sanoa jotakin Jumalan tahdosta maailmassa kuin kuvata Jumala itse. Sentähden avautuu tässä suurin mahdollinen, tuskin näkyvä, kristillisen sanoman rajoittaminen. Saarnataan ikäänkuin Jumala olisi jo tuttu kaikille kuulijoille. Ja sitten keskitytään usein hyvin yksinkertaistettuun sanomaan, mitä tämä Jumala haluaa suorittavan tai kuinka hän haluaa meidän elävän. Valitettavasti tulemme silloin paljon rohkeammiksi saarnaajiksi kuin jos me hapuillen yritämme puhua Jumalasta, josta meillä ei ole edes teoreettinen mahdollisuus täysin käsittää tai kuvata.

Tämä vaikuttaa melkein automaattisesti, että me puhumme enemmän maallisista olosuhteista kuin taivaallisista kun saarnaamme. Me sivuutamme mielellämme tärkeimmän – kuka Jumala on – ja viivymme pitkään kysymyksessä, mitä hän haluaa tehtävän. Kuten aikaisemmin näimme esim näpistely, johtaa sellainen tekoihin keskittyminen arvovaltaisille ajatuksenradoille eikä armon ja rakkauden. Mitä helpommin saarnaaja tekee niin, sitä suurempi on vaara, että hän maalaa kuvan arvovaltaisesta Jumalasta – vaikka hän ei tarkoittaisikaan sitä.

Tämä on tärkeä selittää, että ihmisillä voi olla arvovaltainen jumalakuva myös seurakunnissa, joissa saarnataan vain kiltteydestä eikä koskaan mainita sanallakaan Jumalan vihasta tai jopa kielletään viimeinen tuomio. Se tosiasia, että on niin paljon helpompaa saarnata meidän teoista kuin puhua osittain tuntemattomasta Jumalasta, vaikuttaa siten, että meidän lähtökohtamme muuttuu arvovaltaiseksi vaikka me tarkoin vältämme kaikkea, mikä voi todistaa jonkin laatusesta ankaruudesta Jumalassa.

Kun ensin olemme oppineet tuntemaan Jumalan, voimme lähestyä kysymystä, mitä merkitsee totella häntä. Jos sivuutamme tiedon Jumalasta, ja siirrymme suoraan kuuliaisuuteen, tulee tästä aina arvovaltainen käsite. Ja silloin vuorostaan tulee meidän jumalakuva vääristyneeksi.

Vain Jumala on hyvä

Me pystymme aina tekemään Jumala arvovaltaiseksi, jopa silloin kun hän tarjoaa meille rukouksen ihmeellistä mahdollisuutta. Kuten aikaisemmin olen maininnut, johtuu se siitä, että meillä on tapana edellyttää, että Jumalan täytyy olla arvovaltainen voidakseen ylläpitää arvoaltaansa.

Tämä meidän odotuksemme ei kuitenkaan pohjaudu ainoastaan tietämättömyyteen. Sillä jos se olisi ainoa selitys, riittäisi vähäinen valaistus. Sitten emme koskaan enää lankeaisi arvovaltaisiin ajatuksiimme Jumalasta. Mutta niin helppoa ei se ole. Jopa sitoutuneet kristityt luiskahtavat hyvin helposti takaisin vanhoihin ja vääriin käsityksiinsä Jumalasta, vaikka he olisivatkin saaneet kaiken tiedon maailmassa. Sentähden täytyy löytyä syvällisempi selitys.

Paavali opettaa meille jotakin, jota hän kutsuu ”lihaksi” – siis periaatteessa luonnollinen ihminen, kuten hän toimii itsessään:

”Lihan mieli on vihollisuus Jumalaa vastaan, sillä se ei alistu Jumalan lain alle, eikä se voikaan.” (Room 8:7)

Jossakin syvällä jokaisessa ihmisessä on vihollisuus Jumalaa vastaan, toive olla olematta tekemisissä hänen kanssaan. Tämä osittain selittää, miksi kiitollisuus menee niin nopeasti ohitse samalla kun katkeruus voi kestää koko elämän ajan. Näillä molemmilla asenteilla on aina Jumalan kanssa tekemistä. Hänhän voidaan kaikkivaltiudessaan tehdä loppujen lopuksi vastuunalaiseksi sekä ilossa että surussa elämässämme.

Me voimme nähdä vihollisuuden myös niin kutsutussa uudessa hengellisyydessä – ”new age”. Siitä löytyy periaatteessa kaikki uskonnollisuuden aineosat, jotka kuuluvat klassisiin uskontoihin. Mutta useimmiten etsitään turhaan sitä Jumalaa, joka on luonut meidät ja joka voi asettaa meidät vastuuseen. Sillä ihminen ei ole vihamielinen uskontoja kohtaan, tuskin edes jumalia ja enkeleitä kohtaan. Mutta ainut Jumala, jota hän ei voi vaihtaa toiseen jumalaan tai jolta hän ei voi piiloutua muulla tavalla – hän on harvoin tervetullut. Ihminen rakastaa oikeamielisyyttä, mutta hän haluaa mieluummin toteuttaa sen omalla voimallaan kuin ottaa se vastaan ansaitsemattomana lahjana.

Kummallista kyllä, on ulkonaisesti helppo tehdä ihmisestä Jumalan palvelija ilman, että se syvä ja osittain näkymätön vihollisuus Jumalaa kohtaan on tarvinnut hävitä. Muun muassa voi nähdä sellaista epäaitoa kuuliaisuutta arvovaltaisissa, uskonnollisissa johtajissa. He eivät avoimesti vihaa Jumalan arvovaltaa, mutta he eivät myöskään ole luopuneet kapinasta häntä kohtaan, joka koostuu vallan hankkimisesta omaan laskuun. He käyttävät sen sijaan Jumalan nimeä saadakseen itse valta-asemaa. He sanovat toimivansa kuuliaisuuden puolesta ja harjoittavansa huolenpitoa ja vastuuta, mutta he etsivät valtaa.

Ei ateisti eikä arvovaltainen uskonnollinen johtaja ole lakannut etsimästä omaa valtaa. Ateisti puolustaa omaa oikeutta itse hallita omaa elämäänsä. Sentähden hän ei sano ainoastaan, ettei Jumalan olemassaoloa voida todistaa, mikä on totta. Hän menee pitemmälle kun hän sanoo, ettei Jumalaa ole. Mutta sitä hän ei voi tietää, sen voi hän vain uskoa.

Se, joka etsii uskonnollista valtaa, ei halua ainoastaan hallita omaa elämäänsä vaan myös muiden. Sen tekee hän kuuluttamalla itsensä kuuliaiseksi Jumalan palvelijaksi oikeutenaan Jumalan nimessä hallita muiden elämää. Mutta Jumala ei ole Jumala hänen elämässään. Jumala on väline, jota hän käyttää omiin tarkoituksiinsa. Hän on vieläkin Jumalan vihollinen. Sellaiselle ihmiselle, joka käyttää väärin Jumalan arvovaltaa, on toinen käsky annettu:

”Sinun ei tule käyttää väärin Herran, sinun Jumalasi nimeä, sillä Herra ei jätä rankaisematta sitä, joka hänen nimeensä väärin käyttää.” (2 Moos 20:7, ruots. Vanhan Testamentin käännös vuodelta 1982)

Se, mikä näyttää kahdelta vastakohtalta, voi siis kuitenkin olla sama asia. Molemmat henkilöt ehkä mieluiten haluavat säilyttää oman valtansa, tai vahvistaa sitä.

Täydellinen tai oikeamielinen?

Kun meillä sitävastoin on tarkoitus löytää kaksi *todellista* vastakohtaa tällä hengellisellä alueella, voi olla sopivaa ottaa kaksi käsitettä, jotka alussa näyttävät olevan sama asia. Olla täydellinen ei nimittäin ole samaa kuin olla oikeamielinen.

Ihminen, joka on täydellinen, on itserakas. Hän ei tarvitse mitään apua ja ajattelee sentähden, että hän selviää ilman toisten hyvyttä. Koska täydellisyys ei ole meidän luonnollinen olotila, on tämä täydellisyyden tavoittelija rasittanut itseään, päästäkseen maaliinsa. Se tosiasia, että hän on onnistunut – ajattelemme joka tapauksessa niin olevan – vaikuttaa sen, ettei hän sitten tarvitse mitään armahtavaisuutta muilta ja siksi tuskin antaa sitä ympäristölleenkään. ”Voitte tehdä niinkuin minä”, on hänen sanomansa tai rivien välistä luettu viestinsä.

Pyrkimys täydellisyyden tilaan luo sentähden halveksunnan ja etäisyyden ihmisten välille, ei syvällisempiä suhteita. Mutta oikeamielisyys täytyy olla jotakin, joka syventää suhteita. Rakkauden täytyy saada tilaisuus, eikä pantava pois. Täydellisyys on siis, kummallista kyllä, oikeamielisuuden vihollinen.

Koska ihminen ei ole täydellinen luonnostaan, täytyy oikeamielisuuden olla kokonaan muuta kuin se, mitä ponnistelee, kun haluaa tulla täydelliseksi. Sen sijaan, että täydellisyyteen pyrkivän lailla tekee itsensä riippumattomaksi toisten armahtavaisuudesta, kulkee päinvastaista tietä ja on oma itsensä, mutta tietoisessa riippuvuudessa ympäristön hyvydestä. Parasta asiassa, kun on oma itsensä, on enimmäkseen, että tämä lujasti ottaen on ainut, josta voi olla varma selviytyvänsä. Mitä enemmän täytyy ponnistaa tullakseen moraalisesti täydelliseksi sitä harvemmat tulevat onnistumaan. Ja ne harvat, jotka saavuttavat maalin, tulevat sen tähden niin täyteen halveksuntaa niitä kohtaan, jotka eivät onnistuneet, ettei kukaan muu jaksa elää heidän kanssaan.

Täydellisyyteen pyrkivä on sijoittanut suuria resursseja, ettei tarvitse kenenkään hyvyttä tai armoa. Mutta hänen riippumattomuutensa tekee kaikki syvälliset suhteet mahdottomiksi. Kukaan ei voi antaa hänelle mitään, mitä hän ei jo usko omistavansa.

Tämä johtaa mielenkiintoiseen lopputulokseen. *Me voimme tehdä toinen toisemme oikeamieliseksi, mutta emme itseämme.* Kun sinä, sulkematta silmiäsi minun heikkouksilta, hyväksyt minut niinkuin olen – ja ehkä teet sen ilolla – silloin avataan minulle uusi todellisuus. Sinä olet pitänyt minua oikeamielisenä. Ja kun suot minulle sen hyvyyden, jota niin paljon tarvitsen, niin minä jalostun jollain tavoin siitä hyvydestä. Minä tulen olemaan kiitollinen sinun jaloudestasi. Joka tapauksessa tulen olemaan sitä, jos olen tietoinen, etten ole täydellinen itsessäni – ja olen hyväksynyt, etten voi tullakkaan.

Jumala on täydellinen

Jos täydellisyys tekee meidät koviksi, kuinka on sitten Jumalan laita? Hänen täytynee joka tapauksessa olla täydellinen, jotta voitaisiin laskea hänet Jumalaksi? Voimme antaa Luukkaan kertoa jotakin, jonka Jeesus sanoo:

”Ja eräs hallitusmies kysyi häneltä sanoen: Hyvä opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin? Jeesus sanoi hänelle: Miksi sanot minua hyväksi? Ei kukaan ole hyvä, paitsi Jumala yksin.” (Luuk 18:18-19)

Ei kukaan ole hyvä paitsi Jumala. Ja tässä on tärkeä ero Jumalan ja ihmisten välillä. *Jumala ei tee itseään täydelliseksi, vaan hän on täydellinen.* Se, että Jumala on täydellinen alusta lähtien, merkitsee, että hän voi rakastaa täydellisesti. Kun me tahdomme tehdä itsemme täydellisiksi, tukahdutamme rakkauden.

Jumalan oikeamielisyys on sen tähden täysin erilaista kuin meidän. Me voimme saavuttaa maalin ainoastaan ottamalla vastaan armon ja laupeuden häneltä ja toisiltamme. Ei kai ole sattuma, että puhumme armottomasta maailmasta, kun kuvailemme sietämätöntä tilannetta.

Meidän jumalakuvat

Tuskin kukaan haluaa tulla oikeamieliseksi Jumalan ja ihmisten armahtavaisuuden kautta, jos ei ensin ole kokeillut vaihtoehtoa: tehdä itsensä täydelliseksi. Kyllä toki meillä kaikilla on kaipaus onnistua niin, ettei kukaan voisi syyttää meitä tai sanoa mitään halventavaa meistä. Mutta sitä kaipausta ei ensinnäkään koskaan voida tyydyttää. Aina voidaan sanoa jotain loukkaavaa.

Ja sitäpaitsi on jotenkin vilpillistä, että yritämme tehdä itsemme suuremmiksi kuin todella olemme. Raamattu mainitsee tämän synninlankeemuksen houkutusena. Sentähden ei oikeamielisyys ole sitä, että me teemme itsemme niin suuriksi, ettei kukaan voi sanoa mitään negatiivista meistä vaan, että me sallimme itsemme olla niin pieniä kuin me todella olemme. Vain silloin voimme vastaanottaa laupeutta Jumalalta ja ihmisiltä – ja antaa.

Meidän ajatuksemme Jumalasta värjäytyvät automaattisesti meidän ideoistamme, mitä oikeamielisyys on ja tulee olla. Kiusausta etsiä täydellisyyttä, ei kenenkään meistä tulisi aliarvioida. Se saa meidät aivan liian helposti unohtamaan Jumalan todellisen olemuksen. Kun teemme niin, tulee Jumala uudestaan arvovaltaiseksi silmissämme, ja olemme taas menettäneet kyvyn ymmärtää, mitä armo on. Ja tämä on täysin luonnollista. Mehän emme halunneet saada armoa, vaan me toivoimme täydellisyyttä. Ja kun teemme niin, unohtamme sekä armon että armollisen Jumalan.

Täydellisten kerho

Ajattele, ettet ole kristitty. Mutta haluat etsiä seurakuntaan, sillä toivot sitä kautta löytäväsi Jumalan. Missä tulet tuntemaan itsesi turvallisimpana, uutena tulokkaana? Haluatko mieluiten seurakuntaan, jossa kaikki ovat täydellisiä? Tai tuntuisikohan luonnollisemmalta mennä seurakuntaan, jossa kaikki elävät armahtavaisuuden voimassa, jolla kaikilla on tapana kohdata toistensa heikkoudet?

Eikö ole kummallista, että niin paljon saarnataan kirkoissamme, että kaiken tulee olla täydellistä, jotta ihmiset haluaisivat etsiä seurakuntiamme? Sehän on aivan päinvastoin. Ei mikään pelästyä pois etsiviä niin paljon kuin valmis – varsinkin jos se ei tunnu oikein aidolta. Se ei ole se, että olemme löytäneet jotain, joka pelästyttää etsijät pakoon. Pikemminkin on se toiveemme päästä niin pitkälle, ettei ole mitään muuta löydettävää enää.

Herätys

Kun Jumala vaikuttaa kristillisessä seurakunnassa Pyhän Hengen kautta enemmän kuin tavallisesti, puhutaan herätyksestä. Hänen rakkautensa ihmisiä kohtaan on silloin helppo aistia ja luontevaa uskoa. Ja ne, jotka ottavat rakkauden vastaan, voivat saada sydämensä niin lämpimiksi, että he eivät ainoastaan ota vastaan vaan alkavat myös antamaan.

Kun on herätys, vuotaa Jumalan siunaus. Mutta ajan kuluessa alkaa myös muuta tapahtua. Se, mitä silloin tapahtuu, on meillä suuri syy viivähtää sen äärellä, jotta voisimme ymmärtää, kuinka Jumala voi näyttää arvovaltaiselta meidän silmissämme, vaikka hän ei ole sitä. Itse prosessia voimme lähestyä vertauksen avulla.

Voima – mutta mihin?

Ajattele, että olet ollut sairas ja tullut parannetuksi Jumalan toimenpiteen kautta. Silloin sait luonnollisesti enemmän voimaa tehdä hyviä tekoja kuin sinulla oli sairaana. Mutta voidaan yhtä hyvin sanoa, että sait enemmän voimaa tehdä sitä, mikä on pahaa, sillä sait myös sitä. Kun Jumala siunasi sinua, sait enemmän voimaa, jota kykenit käyttämään. Koska Jumala ei ole arvovaltainen, ei hän pakota sinua käyttämään siunausta, jonka hän antoi sinulle, hyviin tarkoituksiin.

Samoin on myös kun tulee herätys. Silloin vuotaa Jumalan hyvyys ihmisten ylitse niin, että monet saavat uutta voimaa. Ja useimmat tulevat silloin niin kiitollisiksi, että he mielellään käyttävät uusia voimiaan levittääkseen rakkautta. Mutta toiset eivät voi vastustaa kiusausta alkaa käyttää voimia omiin tarkoituksiin ja hyötyyn. Onhan mahdollista tulla kuuluisaksi ja ihailluiksi hurskautensa ja hengellisen kyvykkyytensä ansiosta. Ja onhan myös mahdollista hankkia itselleen asema seurakunnassa tai suorastaan aloittaa uusi seurakunta, joka on aivan ikioma.

Edut ja puutteet

Kun on herätys, voi siis ihmisen parhaat puolet herätä eloon. Mutta tapahtuu myös, että ne ovat huonoimmat puolet, jotka piristyvät, ainakin joissakin. Kuinka käy sitten seurakunnan?

Ajattele hiekkalaatikkoa ja kymmentä rauhallista lasta sekä yhtä, joka on vallanhimoinen. Kuka päättää äänensävyyn hiekkalaatikossa? Sen tekee varmuudella vallanhimoinen. Miksi? Kyllä, koska ne kiltit ovat liian kilttejä asettaakseen hänet paikalleen varhaisessa vaiheessa. Rauhallisia kun he ovat, antavat he hänen jatkaa. Ja se antaa hänelle mahdollisuuden ottaa ote sekä hiekkalaatikosta että koko yhteisöstä ja muokata kaikkia oman mielensä mukaan ennenkuin muut ovat käsittäneet, mitä hän touhuilee.

Samoin on usein seurakunnassa kun tulee herätys. Ne, jotka jalostuvat Jumalan Hengestä, voivat tulla niin hurskaiksi, etteivät he voi edes ajatella, että toiset ehkä sensijaan

kehittyvät toiseen suuntaan. Tämä antaa tilaisuuden niille, jotka haluavat hankkia etuja. He voivat nyt huudattaa itsensä – tai toisensa – profeteoiksi ja hengellisiksi johtajiksi ja vaativat osakseen olla herätyksen edelläkävijöitä ja huomattavia henkilöitä.

Hurskaat antavat heidän touhuta, ehkä ihailevat heitä heidän vaativassa varmuudessaan, ja joutuvat ajan myötä heidän johtajuutensa alle. Kun niin on tapahtunut, on herätyksen tapana olla ohitse siltä kerralta. Tämä ei tarkoita, että kaikki sitämyöten pysähtyy, ikäänkuin vedettäisiin johto pistorasiasta. Mutta se johtaa siihen, että ne ihmiset, jotka alunperin olivat kokeneet Jumalan nöyryyttä ja rakkautta, pian arvattavasti saavat arvovaltaisen jumalakuvan sensijaan.

Sillä nyt tullaan saarnaamaan ankaruudesta ja komennetusta osallisuudesta, ehkä teennäisessä äänensävyssä. Jos joku protestoi, saa hän vain käskyn totella profettoja. ”Profeetan” itsensä ei tarvitse uhata. Hänellä on siinä vaiheessa varmasti monta aseenkantajaa.

Aluksi voi, kumma kyllä, tulla vielä enemmän vauhtia toimintaan, kun herätyksen hyväksikäyttäjät ottavat johtajuuden käsiinsä. Kun Jumalan innoitus ei enää ole seurakunnan juoksuttajana, vaan johtajien piiska niin vauhti nousee – lyhyellä tähtäyksellä. Mutta jälkeinpäin se laskee auttamattomasti, sillä innoitus luo kestävyyttä, jota piiska ei koskaan voi houkutella esiin. Useammat ja useammat palavat loppuun ja pettyvät Jumalaan, jota he eivät tunne enää. Hänän vaikuttaa tässä vaiheessa arvovaltaiselta kaikkien silmissä.

Neljä loppupäätelmää

Kuvatusta yleisnäkymästä voimme ymmärtää neljä asiaa. Ensimmäinen on, että herätys alkaa kun ihmiset näkevät Jumalan armon. Ja se häipyä kun jotkut korottavat itsensä ja antavat Jumalalle arvovaltaiset kasvot. Toisekseen voimme ymmärtää, että se on herätyksen seisovassa vedessä, jossa ihmiset vaurioituvat – ei itse herätyksessä. Ja he vaurioituvat juuri siitä syystä, että Jumala varustetaan kasvolla, joka ei ole hänen.

Kolmas loppupäätelmä on paradoksaalisin. Näin on, koska Jumala ei ole arvovaltainen, koska ihminen voi valita, käyttääkö hän herätyksen voimaa rakkauden päämääriin tai omiin etuihinsa. Jos Jumala olisi arvovaltainen, ei kukaan voisi väärinkäyttää hänen voimaansa. Mutta nyt hän ei ole sellainen, ja juuri sentähden saavat arvovaltaiset ihmiset tilaisuuden, kun Hengen voima vuotaa. Koska Jumala ei ole arvovaltainen, voivat herätyksen hyväksikäyttäjät väärinkäyttää Jumalan voimaa. Elämillään he maalaavat hänet arvovaltaiseksi, koska he itse tulevat sellaisiksi.

Neljäs, jonka voimme ymmärtää, on, että kaikki, jotka seuraavat herätystä sen katkeraan loppuun, ovat vaurioituneet jollakin tavalla kun herätys on kuollut. Jotkut ovat siihen mennessä jättäneet sekä seurakunnan että uskon. Toiset ovat ehkä jäljellä molemmissa. Myös ne, jotka on koroitettu jalustalle, ovat vaurioituneet. Se vähäinen ymmärrys, joka heillä mahdollisesti kerran oli Jumalan nöyryydestä, on siinä vaiheessa kuin pois puhallettu.

Käytännössä on myös tavallista, että tekstit kirkkokurista nostetaan uudelleen kunniaan, kun herätys on siirtynyt sen arvovaltaiseen loppuvaiheeseen. Monet suljetaan seurakunnan yhteydestä, koska he ovat tehneet jotakin sopimatonta. Periaatteessa voidaan sanoa, että tekstit kirkkokurista käsittelevät sitä, että ne, jotka vaativat valtaa muiden kustannuksella, voitaisiin erottaa. Mutta käytännössä käykin usein niin, että todella vallanhimoiset heittävä ulos ne, joilla oli moittimisen aihetta heidän valtavaa esiinmarssia vastaan tai jotka eivät halua totella heitä turhissa pikkuasioissa.

Huolimatta siitä, jääkö seurakuntaan tai jättääkö sen, on vaurioitunut. Käytännössä oireet ovat vähän erilaiset niillä, jotka jäävät jäljelle. Hehän eivät mielellään halua hyökätä Jumalaa vastaan niinkuin osa niistä tekee, jotka luopuvat uskosta. Mutta arvovaltaisuus

löytyy tavalla tai toisella molemmista.

Ei mikään ole sillä tavoin vaikuttanut kristinuskon leviämiseen maassamme kuin ne herätykset, jotka ovat meillä olleet. Mutta ei mikään ole myöskään luonut sellaista kasvumaaperää kristinuskosta vieroittumiselle kuin ne kummallisuudet, joiden on tapana seurata herätyksen vanavedessä.

Lyhyempi ja lyhyempi

Kun tutkimme historiaa nähdäksemme kuinka herätykset ovat tulleet ja menneet huomaamme pian, että ne meidän kulttuurialueella näyttävät jäävän yhä lyhytaikaisemmiksi. Löytyy varmasti monia vaikutustekijöitä. Yhden sellaisen olemme jo nähneet – että herätys saa helposti tärkeilevät johtajansa. Toinen voi olla, että olemme saaneet yhä kiihkeämmän kristillisen joukkotiedotuskulttuurin. Huhu on nykyaikana saanut siivet.

Ajattele seurakuntaa, joka tulee Jumalan koskettamaksi. Ei kestä kauaa ennenkuin huhu leviää. Pian tulevat ihmiset matkustaen nähdäkseen ”mitä Jumala tekee”. Kristilliset lehdet alkavat kirjoitella. Piakkoin tulee painosta kirjoja, jotka käännetään viidellekymmenelle eri kielelle. Niiden ainoa tarkoitus on kertoa ”historian herätyksen takana XYZ:ssä”. Seurakunta hankkii itselleen oman osoitteen internetissä, jotta ihmiset koko maailmasta voivat pitää yhteyttä läpi vuorokauden.

Muutaman kuukauden kuluessa tietävät kaikki maailman matkatoimistot ja lentoyhtiöt, että kristittyjen nyt vain täytyy matkustaa XYZ:aan. Sentähden annetaan alennuksia lennoilla ja hotelleissa. Luodaan pakettimatkoja ja ihmiset tulevat joka ilmansuunnasta.

Keitä ovat ne, jotka tulevat matkustaen? Periaatteessa on olemassa kahdenlaista kategoriaa. Ensinnäkin tulee monia, joilla on aito Jumalan kaipaus. Heillä on halu antaa hänen rakkauttaan kiusatussa maailmassa. Mutta he eivät ole yksin. Sillä toiseksi tulee myös sellaisia, jotka ovat seuraamassa kuinka voivat käyttää tilannetta hyväkseen. Ajatella, jos voisi käsien päälepanemisen kautta saada uutta voimaa ja voisi nousta arvossa.

Palvelija ja onnenetsijä

Pienessä mittakaavassa näin itse tämän, kun olin mukana aloittamassa raamattukoulua herätyksen loppuvaiheessa, joka alkoi 1970-luvulla. Koulun tuli monia palavalla kaipauksella, että saisi palvella Jumalaa ja toive saada levittää lämpöä niissä seurakunnissa, joihin he kuuluivat.

Mutta tuli myös toisenlainen joukko, jota ajan myötä aloin kutsua kulkureiksi. Heillä ei ollut ajatustakaan palvella seurakuntia, joista he tulivat. Sensijaan he puhuivat laajalti, että ”vetää edelleen Herran kanssa”. Se merkitsi usein, että kun koulu oli loppu, he matkustivat kotiin, syytivät halveksuntaa pastoreittensa ylitse, jättivät seurakunnan vaurioittuneena taakseen ja avasivat uuden seurakunnan kappaleen matkan päästä.

Valonheittimien valossa

Mitä tapahtuu silloin seurakunnalle, joka Jumalan armon kautta saa herätyksen ja siten joutuu matkayhtiöiden ja kristillisten joukkotiedoitusvälineiden ampuma-aukkoon? Kuinka seurakunnan johtaja tuntee itsensä, kun jumbosuihkulentokone joka päivä tuo satoja

ihmisiä, jotka ovat lentäneet maapallon toiselta puolelta? Se tuntuu varmaankin rohkaisevalta, mutta yhtä varmaa on, että se tuntuu myös vaativalta. Täytyyhän pitää huolta, että he saavat valuttaa matkarahoilleen. Ja täytyy toki elää maineensa mukaisesti Pyhällä Hengellä täytettynä seurakuntana – ja voideltuina saarnaajina sekä voimallisina siunaajina.

Enempää ei useimmiten tarvita, jotta sotkeudutaan omaan arvoon. Se ehkä toimisi, jos kaikki asiaan puuttuneet olisivat puhdassydämiä. Mutta kun ei ole niin, tulevat odotusten paineet vain pahemmiksi ja pahemmiksi seurakunnalle ja sen johtajalle.

Jälkimmäinen saa varmasti pian myös tehtäväkseen alkaa matkustelemaan maailman kaikkiin ääriin puhuakseen konferenseissa. Tämä luo vaikutelman, jota ei koskaan lausuta ääneen, että se oli pappien taitavuus, joka sai aikaan herätyksen. Jos ajatus otetaan puheeksi kavahtavat kaikki, sillä kaikki osaavat läksynsä. Siihen on kirjoitettu, että vain Jumala voi antaa herätyksen. Mutta voidaan käyttää muita termejä. Jos emme puhu herätyksestä vaan ”uudistumisesta” ja ”seurakunnan kasvusta”; niin käy päinsä tehdä pastoreista eksperttejä. Ja jos ne termit kuluvat voidaan siirtyä opettamaan ”seurakunnan istutuksesta.

Asiantuntija

Kaikki tietävät ja sanovat, että on mahdotonta tulla asiantuntijaksi ilmiössä herätys, mutta siitä huolimatta voi tulla kohdelluksi ikäänkuin olisi sitä. Mitä tapahtuu silloin sille, joka rivien välissä kuitenkin tulee nimitetyksi asiantuntijaksi? Kuinka reagoida, kun kristilliset lehdet ja televisioyhtiöt seisovat rivissä saadakseen haastattelun?

On harvoille suotu pitää pää kylmänä ja sydän lämpimänä sellaisessa tilanteessa. Luultavasti ei kukaan meistä selviä siitä ilman, että Jumala saa asettaa suuren avuttomuuden elämämme ylle vastapainoksi. Ei edes se, joka todella haluaa estää herätyksen raiteilta luisumisen, voi pysyä täysin vaikutuksetta. Sentähden ryhdytään aivan liian usein näyttämään taitoja. Ja silloin alkaa ilmestyä näkyviin epäraitteuksia opetuksessa tai elämässä.

Sellaisessa tilanteessa toisilla hengellisillä johtajilla samassa yhteisössä tapana yrittää vetää hätäjarrua. Mutta heidän varoituksensa, jotka voivat olla sangen perusteltuja, selvitetään helposti, että he ovat kateellisia tai vastustavat Jumalan Henkeä. Herätykset ovat sentähden melkein säännöllisesti johtaneet siihen, että olemme varustautuneet uusilla seurakunnilla viimeiset sataviisikymmentä vuotta. Usein on koko syy hajaannukseen asetettu niiden päälle, joilla oli epäilyksiä uusien johtajien esiintymisen suhteen. Epäröivät eivät ehkä aina olleet niin kateellisia kuin väitettiin.

Meidän tehtävämme ja Jumalan

Meillä on syvä vastenmielisyys antaa Jumalan itsensä levittää herätyksensä. Hän ei myöskään saa lupaa itse antaa sen kasvaa omasta voimasta, missä se jo on alkanut. Koko ajan pitää meidän auttaa häntä ikäänkuin se olisi meidän tehtävämme, sensijaan että me pitäydymme siihen, mikä todellakin on meidän tehtävämme – autamme toisiamme.

Mitä voimakkaamman työvälineen – tiedotusvälineet, tietokoneet, lentokoneet, rahaa – saamme käsiimme, sitä nopeammin surmaamme herätyksen valheellisella avuliaisuudellamme. Ristiriidat tulevat sentähden yhä nopeammin, ja herätykset eivät usein ehdi juurtua ihmisten sydämiin ennenkuin kaikki on ohitse, ja Jumala uudelleen on tullut värjättyksi ihmisten arvovaltaisen käyttäytymisen tähden. Vauhti kiskotaan yhä nopeammaksi ja herätykset pyrkivät tulemaan yhä pinnallisemmiksi, ennenkuin ne siirtyvät hajoittavaan vaiheeseensa.

Innostus

Kun tulee oikea kansan herätys, niin vankilat tyhjentyvät. Monet kapakat suljetaan, ei sentähden, että ihmiset lakkaavat syömästä vaan, koska juominen vähenee. Ihmiset alkavat hoitaa töitään ja huolehtimaan lähimmäisistään sensijaan, että huolehtivat himoistaan. Hyvinvointi kasvaa ja kirkot täyttyvät.

Valitettavasti on usein osoittautunut, että voi täytyä myös eräässä toisessa paikassa, nimittäin mielisairaaloissa. Sinne menee silloin tällöin sellaisia, jotka vaurioituivat ja tulivat näkemään arvovaltaisen Jumalan sensijaan, että näkisivät Isän, josta Jeesus todisti.

Kahden laatuista iloa

Mahtava voima, joka täyttää sekä kirkot että sairaalat, on se ilo, joka vuotaa herätyksen yhteydessä. Se voi nimittäin virrata esille kahdesta lähteestä. Toinen ilo on puhdas sillä aikaa kun toinen vain näyttää olevan sitä. Voimme kuunnella, kuinka Jeesus osittain hillitsi opetuslastensa iloa:

”Niin ne seitsemänkymmentä palasivat iloiten ja sanoivat: Herra, riivaajatkin olivat meille alamaiset sinun nimesi tähden. Silloin hän sanoi heille: Minä näin saatanan lankeavan taivaasta niinkuin salaman. Katso, minä olen antanut teille vallan tallata käärmeitä ja skorpioneja ja kaikkea vihollisen voimaa, eikä mikään ole teitä vahingoittava. Älkää kuitenkaan siitä iloitko, että henget ovat teille alamaiset, vaan iloitkaa siitä, että teidän nimenne ovat kirjoitettuina taivaissa.” (Luuk 10:17-20)

Tässä on ilo, jota Jeesus rohkaisee, ja toinen, josta hän varoittaa. Jälkimmäistä voimme kutsua innostukseksi. Se voidaan tavata monessa yhteydessä, myös kirkon seinien ulkopuolella. Jos menet hyvään potkupallo-otteluun, niin saat nähdä paljon sitä tavaraa. Jos teet niin tarpeeksi usein saat myös nähdä, mihin innostus voi johtaa. Sillä potkupallo ystävät vaihtavat joskus lehterimellakoihin ja tuhoihin ottelujen jälkeen. Puhutaan hulinoitsijoista ja ajattelemmek joukkoa intoilijoita, jotka ovat muuttuneet destruktiivisiksi.

Kysymys on, onko mahdollista muuttua herätyshulinoitsijaksi. Ei niin, että mennään silmittömästi riehuen ja raivoten kaupungilla kokousten jälkeen, sillä ollaanhan opittu käyttötavat herätyksen julistajilta. Mutta voi ehkä tulla hurskaasti destruktiiviseksi – itseään kohtaan, jos ei muuten. Olemme jo aikaisemmin nähneet, että kun Jumalan Henki vuodatetaan, niin sekä paras että pahin voi herätä meissä eloon.

Fanatismi

Mikä ilo se sitten oli, josta Jeesus varoitti? Voimme kuvailla sitä usealla tavalla. Ensimmäinen, mikä kiinnittää huomiomme, on, että se käsittelee valtaa. Toiseksi se on iloa

jostakin, jota meillä on tässä ja nyt, erotukseksi siitä ilosta, joka riippuu siitä, että me tulemme elämään Jumalan läheisyydessä, kun tämä elämä on ohitse.

Jos on iloinen, koska on saanut valtaa tässä ja nyt, on luonnollisesti aina vaarallisessa asemassa. Tämä ilo luo ne uudet johtajat, jotka ottavat johdon käsiinsä arvovaltaisella tavalla ja saavat herätyksen pysähtymään. Se on myöskin vallan ilo, joka hajottaa, sillä nämä kaksi seuraavat aina toisiaan.

Mutta tästä ilosta löytyy lisää vaaroja. Sillä ne eivät ole nämä vallanhimoiset johtajat, jotka joutuvat sairaalaan vaan pikemminkin heidän uhrinsa. Ja nämä eivät myöskään joudu sinne johtajien tähden. He ovat voineet saada oman, suoran vaurion siitä ilosta, jota innostus edustaa.

Meidän täytyy sentähden kysyä itseltämme, mitä fanaattisuus on. Kuinka voi tulla fanaattiseksi, ja mitä tapahtuu ihmiselle silloin?

Elämän ehdot

Ymmärtääkseen fanaatikon sielua, täytyy meidän oppia tekemään ero elämän ulkoisilla olosuhteilla ja sisäisillä ehdoilla. Ehdoista on Raamatulla paljon sanottavaa meille. Voimme antaa Paavalin puhua:

”Sillä minä päätän, että tämän nykyisen ajan kärsimykset eivät ole verrattavat siihen kirkkauteen, joka on ilmestyvä meihin. Sillä luomakunnan harras ikävöitseminen odottaa Jumalan lasten ilmestymistä. Sillä luomakunta on alistettu katoavaisuuden alle – ei omasta tahdostaan, vaan alistajan – kuitenkin toivon varaan, koska itse luomakuntakin on tuleva vapautetuksi turmeluksen orjuudesta Jumalan lasten kirkkauden vapauteen. Sillä me tiedämme, että koko luomakunta yhdessä huokaa ja on synnytystuskissa hamaan tähän asti; eikä ainoastaan se, vaan myös me, joilla on hengen esikoislahja, mekin huokaamme sisimmässämme, odottaen lapseksi-ottamista, meidän ruumiimme lunastusta.” (Room 8:18-23)

Eräs elämämme tärkeimmistä ehdoista on, että elämää, tässä ja nyt, ei voida tehdä kivuttomaksi. Ei edes se, joka on saanut vastaanottaa Pyhän Hengen, ole siirretty pois tästä olemassaolon ehdosta. Me odotamme aikaa, jolloin kivulla ei enää ole mitään sanottavaa. Mutta sitä asemaa emme voi luoda etukäteen.

Parantaminen ja muu apu, jonka Henki antaa, on todistukseksi tulevasta ajasta, niin että voimme uskoa lupaukseen siitä ajasta. Apu ei kuitenkaan ole tarkoitettu ottamaan meidät pois niistä ehdoista, jotka koskevat tätä elämää. Muun muassa sentähden eivät kaikki parane kun rukoilemme sairaiden puolesta.

Me emme siis voi muuttaa elämän ehtoja. Sen voimme sitävastoin tehdä kun on kyseessä elämän ulkoiset olosuhteet. Voimme päättää elämmekö kuin beduiinit tai eskimot. Voimme yrittää tehdä uraa näyttelijänä tai tulla poliitikoksi. Mutta minkä muodon annammekaan elämämme saada ulkoisesti, emme kuitenkaan voi välttää elämän perustavia ehtoja – että se ei koskaan voi tulla kivuttomaksi.

Voimme nähdä tämän omassa maassamme 1900-luvulla. Nälänhätä, köyhyys ja sosiaaliset epäoikeudenmukaisuudet olivat tärkeimmät syyt kipuun vuosisadan alussa. Sitten tuli hyvinvointi ja silloin hävisivät nämä kärsimykset osittain ja useimmille. Mutta muut kärsimykset tulivat niiden sijasta, eniten yksinäisyys ja ahdistus.

Usko kaavana

Tärkeä perusta hengelliselle fanaatisuudelle on kaipauksemme löytää kaava, joka tekisi meille mahdolliseksi muuttaa elämän ehtoja eikä ainoastaan sen ulkoisia olosuhteita. Kun uskoo löytäneensä sellaisen kaavan hengellisessä uskossaan niin, että uskoo kivun olevan ohitetun vaiheen, on hengellisen innostuksen tapana lähestyä kiehumapistettä.

Tässä täytyy meidän kaikkein ensimmäiseksi päättää, että jos haluaa käyttää uskoa välttyäkseen olemassaolon kivuilta, on tehtävä uskosta kaava. Joku voi ehkä odottaa, että Jumala palkitsisi sen, joka uskoo häneen, pitkällä ja onnellisella elämällä vain siksi, että hän alkoi uskoa. Mutta sehän näkyy aika nopeasti, ettei hän tee niin. Ja silloin tehdään – usein alitajuisesti – se johtopäätös, että hänen on täytynyt luovuttaa se meidän tehtäväksi, uskomme tai kuuliaisuutemme avulla. Ja jotta tämä voisi tapahtua, teemme silloin uskomme kaavaksi. Silloin se ei enää ole suhde Jumalan kanssa, jota me emme koskaan voi täysin ymmärtää. Uskosta tulee sensijaan pääasia ja Jumalasta sivuasia.

Aika harvat kristityt ajattelevat, ettei ehkä ole tarkoituksaan, että me uskovaisina eläisimme erityisellä tavalla onnellisina kaikkina elinpäivinä. Sillä jos se olisi mahdollista niin kaikkihan puhtaasta itsekkyydestä tulisivat kristityiksi. Koska olosuhteet ovat niinkuin ovat tulemme kristityiksi, koska Jumala on olemassa – ei koska siitä on hyötyä jo tässä elämässä.

Tuho

Kolme ilmiötä on osaltaan syynä siihen, että hengellinen innostus ennemmin tai myöhemmin muuttuu tuhoiseksi. Ensimmäinen syy on, ettei se ole totta. On vain ajan kysymys ennenkuin huomaa, että elämän ehdot yhä ovat voimassa. Ja kun tekee sen, puhkeaa suuri hämmennys sisimpään. Usein se havaitaan kriisissä, jota ei voida poistaa rukouksen tai käskyn avulla.

Vaikka konkreettisesti ei voida tuntea, että elämän ehdot ovat jäljellä, niin on kaikella innostuksella kyky kalveta, jos sitä ei stimuloida yhä voimakkaammilla välineillä. Ja kun etsii näitä voimakkaampia ilmaisuja on helppo ylittää raittiuden ja hyödyllisyyden rajan. Tämä jälkimmäinen vaikuttaa olevan hulinoitsijoiden pulma – ettei enää saada sitä potkua, jonka tunsu alussa. Lisääntyvän kiihoituksen tarve on toinen syy tuhoon.

Ihmiset, jotka uskovat löytäneensä kaavan, joka siirtäisi heidät pois elämän ehdoista, voivat, kolmanneksi, tulla täysin armottomaksi niitä kohtaan, jotka heidän mielestään ovat tiellä. Natsismin vastenmielisyydet saivat alkunsa juuri sillä tavalla. Ensin kannustettiin kansan intoa lupaamalla, että saksalaisen rodun ylivoimaisuus loisi ihannemaan. Sen jälkeen viitattiin juutalaisiin ja sanottiin, että he olivat tiellä. Se riitti.

Kaikki tämä vaikuttaa siten, että kun kristittyinä huomaa, ettei tullutkaan otetuksi pois olemassaolon ehdoista, niin ei useinkaan voi jakaa kokemustaan kenenkään kanssa samassa seurakunnassa. Eikä sitten ole mitään väliä, jos oli niin, ettei parantunut sairaudesta tai ei saanut ”voittoa synnistä” tavalla, joka oli luvattu. Joka tapauksessa ei voi puhua muiden kanssa asiasta. Sillä joko nämä eivät vielä ole joutuneet mihinkään kriisiin, ja eivät silloin halua kuulla puhuttavan, että yhä voi tapahtua niin. Tai myös heille on tapahtunut se, mutta he ehkä ovat siirtyneet teeskentelyyn, jonka he eivät halua paljastuvan.

Herätyksen sanoma

Monet herätykset alkavat siten, että unohdettu hengellinen totuus saa uutta ajankohtaisuutta. Tämä uudestaan havaittu asia voi vuorostaan avata teitä, jotka ovat aikaisemmin olleet lukossa. Mutta melko pian kompastumme sisäiseen kaipauksemme kaavamaiseen puheeseen, joka siirtäisi meidät pois olemassaolon kivuista. Siitä syystä tähän uuteen tulee helposti ylikorostus verrattuna siihen, mikä tiedettiin aikaisemmin. Sanan julistus voi sentähden tulla ajan mittaan hyvin kapearaiteiseksi.

Tämän prosessin kuluessa on tapana käyttää runsaasti sanaa ”vain”. Sinun tulee *vain* kastaa itsesi tai täytyä Pyhällä Hengellä, sinun tulee *vain* antautua, sinun tulee *vain* uskoa, sinulla tulee *vain* olla kurinalainen hengen elämä, sinun tulee *vain* todistaa ja ohjata ihmisiä Kristuksen tykö, sinun tulee *vain* valmistaa itsesi Jeesuksen takaisintuloa varten, sinun tulee *vain* katua syntejäsi. On vaihdellut herätyksestä toiseen, mitä kulloinkin vain saataisiin tai tehtäisiin. Ja jos pyyhittäisiin sana vain pois, ovat kaikki nämä neuvot auttaneet monia ihmisiä syvempään jumalasuhteeseen. Mutta sana vain on valheellinen. Mitään yleilääkettä ei ole olemassa.

Niin kauan kuin innostus kestää on ilo todellakin epätavallisen voimakas syystä, että julistus on rajoitettua. Se, mitä halutaan, on juuri yksinkertainen kaava, ei monenlaisia vivahteita tai sellaisia näennäisiä ristiriitoja, joita koko elämä on täynnä muutoinkin. Herätyksen alussa toimivat myös julistajat usein kuulijoiden vastavaikutusten rohkaisemina siten, että he yksinkertaistavat ja tekevät sanoman niin kapeaksi kuin mahdollista.

Kaipaus kaavamaisuuteen näkyy myös stereotyyppisinä fraaseina, jotka pian arvattavasti saavat alkunsa, oli sitten kyse saarnaamisesta, rukouksesta tai sielunhoidosta. Varsinkin ylistyslaulut saavat trendi-ilmaisunsa. Kuka ei olisi ihmetellyt, mitä sana vain merkitsee fraasissa: ”Herra, me vain ylistämme sinua”?

Ilma valuu pois

Ajan kuluessa ilma valuu pois siitä joukosta, joka aluksi oli niin innokas. Olemassaolon ehtoja ei kyetty muuttamaan, ja monet ovat siihen mennessä ottaneet pettymyksen henkilökohtaisesti. He kuormauttavat itsensä epäonnistumisesta ja epäilevät ovatko he lainkaan pelastuneita. Missä varmuus hallitsi, siellä tulee usein vakavat mietiskelyt sen sijaan.

Mitä tapahtuu silloin julistukselle ja sen sanansaattajalle? Tapahtuu joskus, että nämä jälkimmäiset vetävät oikeat johtopäätökset tapahtumien kulusta. Ymmärretään, että on jouduttu umpikujaan juuri sen tähden, että haluttiin uskon johtavan johonkin, mitä se ei lupaa. Mutta on valitettavasti aika tavallista, että sensijaan ollaan sitä mieltä, että lamautuminen johtuu veltostumisesta innossa julistaa sitä, mikä kerran näytti toimivan niin hyvin. Siinä tapauksessa nostetaan äänensävyä vielä muutaman kierroksen ja vedetään sama vanha yksinkertaistettu saarna uudelleen.

Silloin on hyvin suurena vaarana, että julistus muuttuu puhtaasti manipuloivaksi, jotta saataisiin into esille uudelleen ja sytyttää joukot uusiin suurtekoihin. Ja silloin alamme saada senkaltaisia pappeja tai pastoreita, joita aina karikoidaan television saippuaopperoissa ja viihdeohjelmissa – paatoksellisia sanan huonoimmassa merkityksessä.

Terveysravinto

Hämmästyttävän paljon sitä, mikä on luonteenomaista klassiselle herätyskokoukselle, voidaan erinomaisen hyvin saada aikaan puhtaasti psykologisin menetelmin. Eräällä kesälomalla Israelissa jouduimme, vaimoni ja minä, sattumalta suureen kongressihalliin Eilatin ulkopuolella. Olimme kuulleet, että siellä olisi taidenäyttely, mutta se oli sillä hetkellä lopussa. Koko alue oli sensijaan täynnä ihmisiä, autoja ja linja-autoja.

Suuressa kokouksessa oli meneillään jotakin, jota ensin luulimme kristilliseksi herätyskokoukseksi. Kansa lauloi ylönostetuin käsin riemuitsevassa innossa. Rytmikäs musiikki pauhasi voimakkaasti kovaäänisistä. Aivan edessä korokkeella seisoivat miehet ja hänen edessä ihmisiä jonossa. Jonkinlainen esirukous vaikutti olevan meneillään. Ihmisiä liikkui huoneistossa loistavien silmien. Naiset olivat puettuja hieman komeilevalla tavalla, joka nykyisin on tavallista karismaattisissa piireissä ja heillä oli silmiinpistävä meikki. Me edellytimme, että olimme joutuneet kristittyjen amerikkalaisten pariin.

Tämä osoittautui kuitenkin olevan täysin väärin. Lähes kukaan ei osannut puhua englantia muutoin kuin hyvin horjuvasti. He eivät osanneet hebreaa myöskään. Venäjä osoittautui olevan heidän äidinkieltään. Kun lopulta löysimme miehen, joka osasi vähän englantia, saimme tietää, että tämä oli ”Herbalife”. Myöhemmin kuulumme, että tämä oli terveysravintoliike, jonka alkuunpanija – uskoisin – oli amerikkalainen terveysravintoguru. Kaikella tällä ei siis ollut mitään tekemistä kristillisyyden kanssa. Mutta se antoi meille hyvän kuvan siitä, että innostus ilmenee kernaasti samalla tavalla huolimatta lähtökohdasta. Ja myös tästäkin löytyi muutoin toive, että ihminen kykenisi pääsemään irti tämän olemassaolon ehdoista.

Mustavalkoinen maailma

Tämä ylenmäärin yksinkertaistettu sanoma, joka usein kehitetään herätyksen kuluessa, poistaa kaikki vivahteet ja harmaat sävyt. Valkea ja musta ovat ainoat, jotka jäävät jäljelle. Ja voidaan alussa arvella sen olevan raamatullista, sillä joko on pelastunut tai ei. Mutta juuri kun sivuuttaa näitä kysymyksiä pelastuksesta, joka myös käsittää tuomion, muuttuvat kaikki yksinkertaistamiset vaarallisiksi.

Myös herätyksen näkymätön maailmankuva pyrkii muuttumaan mustavalkoiseksi. Varmasti on Jumala suuri ja mahtava, mutta paholainen kuvataan myös kauheana, paljon enemmän kuin hän on. Kun mennään pisimmälle tehdään hänet käytännössä Jumalan vertaiseksi. Tietenkään ei sanota, että hän on. Päinvastoin alleviivataan alituisesti, että hänet on voitettu. Mutta häneen takerrutaan joka tilanteessa selitettäessä olemassaolon kipua. Ei sanota, että kipua on yksi Jumalan ehdoista olemassaolossa, ehto, jota ei edes Jumalan oma poika voinut välttää.

Kun ilma valuu intoilijoista pois toinen toisensa jälkeen, kuinka silloin käy heidän, heidän mustavalkeassa maailmankuvassa? Jos elämä ei enää ole vitivalkeaa täytyyhän sen muuttua nokimustaksi. He voivat sentähden mennä täydelliseen pimeyteen, jossa he uskovat olevansa Jumalan hylkäämiä tai demoonien valtaamia. Vähemmän kivulloisissa tapauksissa seuraa kohtaloon mukautuminen, joka pinnan alla kantaa suuria pettymyksiä Jumalaa kohtaan, joka ei auttanut eikä selittänyt, mikä oli väärin.

Lopuksi laskeutuu uupumus kuin kansi ihmisten ja seurakunnan ylitse. Monet, jotka kerran olivat ”matkalla” ovat hävinneet, ja monet, jotka ovat jäljellä, voivat huonosti. Julistus jatkuu usein kuitenkin kuin ennenkin, ja unelmana on usein, että voitaisiin tulla takaisin vanhaan hyvään aikaan. Että se ei ollut niin läpeensä hyvä halutaan mieluiten välttää näkemästä, ainakin jos kaipaa uuden innostuksen aallon tuloa.

Tervehenkisyys

Jos herätys aiotaan säilyttää terveenä täytyy painottaa, että meitä ei oteta pois elämän ehdoista edes uskon kautta. Houkutusta rajoitettuun julistukseen tulee myös estää siten, että etsitään mahdollisimman suurta laajuutta julistukselle. Tulee oppia ero aidon ihastuksen ja intomielen välillä, rohkaista ensimmäistä ja hillitä jälkimmäistä.

Innostuksesta opettaa Paavali meille kaksi asiaa. Ensimmäinen on, että meitä kehoitetaan ”kiittämään Jumalaa joka tilassa” (1 Tess 5:18). Toinen on, askel pitemmälle samalla tiellä:

”Älkää juopuko viinistä, sillä siitä tulee irstas meno, vaan täyttykää Hengellä, puhuen keskenänne psalmeilla ja kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten ja laulaen sydämässänne Herralle, kiittäen aina Jumalaa ja Isää kaikesta meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä.” (Ef 5:18-20)

Voiko todellakin kiittää Jumalaa kaikesta, myös kivusta? Vastaus on kyllä ja ei. Itsestämme emme voi, emmekä tahdo. Mutta Jumala voi Henkensä kautta auttaa meitä siihen kypsymään – jos me haluamme. Ja perusta kiitollisuudellemme on lupaus, jonka Paavali ilmaisee näin:

”Mutta me tiedämme, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat, niiden, jotka hänen aivoituksensa mukaan ovat kutsutut.” (Room 8:28)

Jos etsimme Jumalaa sekä ilossa että surussa tulemme näkemään, että molemmat vievät meitä lähemmäksi sitä maalia elämässämme, joka on Jumala itse. Voimme silloin kasvaa ilossa takertumatta intoon. Kipu on jäljellä, mutta se on menettänyt kyvyn panna meidät matalaksi. Jumala antaa sensijaan sen vaikuttaa meidän kypsymiseen ja kasvamiseen. Todella kypsät ihmiset ovat harvoin välttyneet elämän kivulta. Mutta he ovat sensijaan oppineet, kuinka tervehtyä siitä katkeroitumisen sijasta.

Jumalan lapsenlapset

Kun me nyt olemme alkaneet aavistaa, että me olemme arvovaltaisia eikä Jumala, siirrymme kysymykseen, mitä tapahtuu ihmisille, jotka joutuvat alttiiksi arvovaltaiselle kristillisyydelle. Tietyissä määrin kysymys koskee jokaista, joka tunnustaa kristillistä uskoa, koska meillä kaikilla on sisäinen mekanismi, joka vaikuttaa siten, että Jumala näyttää arvovaltaiselta, vaikka hän ei ole sitä. Mutta kaksi suurta erikoistapausta voidaan joka tapauksessa erottaa.

Ensimmäinen koostuu aikuisista ihmisistä, jotka mielellään vetäytyvät harkitusti arvovaltaisen tyyppiseen kristillisyyteen. Sillä on niin korkeat tavoitteet, ja sen täytyy olla hienoa, ajatellaan. Edelleen heillä on johtaja, joka ei seiso ja mutise. Se vuorostaan merkitsee, että asiat luistavat sensijaan, että lamaanutaan sisäisistä kiistoista tai epäröinnistä. Joskus arvovaltaista kristillisyyttä harjoittavat kutsuvat juuri sentähden sitä herätykseksi, vaikka se ei ole sitä.

Seuraavan tyyppiset ihmiset, jotka ovat olleet alttiina arvovaltaiselle kristillisyydelle, löytyvät usein ensin mainittujen lapsista. Nämä eivät itse ole valinneet liittymistään seurakuntaan korkean paineen alaisina. He ovat pikemminkin imeneet arvovaltaisen julistuksen äidinmaidon kanssa. Koska Jumalan Henki on siellä, missä Jeesuksen nimeä tunnustetaan, vaikkakin taitamattomuudessa, voivat he itse ottaa aloitteen kristilliseen uskoon kun he kypsyvät sellaista päätöstä varten. Mutta he voivat myös olla itsepäisiä ja jättää uskon taakseen.

Tämän jälkimmäisen yhteydessä puhutaan joskus ”Jumalan lapsenlapsista”. Heidän lähtönsä kristillisestä uskosta on usein täynnä tuskaa. Ensinnäkin heillä voi olla pelko, että arvovaltainen Jumala on olemassa joka tapauksessa. Ja turruttaakseen pelkoaan he ovat pakoitettut siinä tapauksessa alituisiin hyökkäyksiin kristillistä uskoa vastaan. Toisekseen merkitsi heidän päätöksensä tämän arvovaltaisen Jumalan kanssa, jota ei ole, että he saivat myös pulmallisen suhteen vanhempiinsa. Kolmanneksi he ovat usein lapsivuosinaan saaneet aitoja kokemuksia, joka puhuu Jumalan olemassaolon puolesta.

Oikeastaanhan he ovat oikeassa kieltämyksessään – jos se on arvovaltainen piirre heidän jumalakuvassaan, joka tekee heidät torjuviksi. Ne, jotka pysyvät uskossa, sopeutuvat tähän valheelliseen piirteeseen, joka saa toiset menemään tiehensä. Ja sentähden on niillä, jotka jäivät, usein melko vaikeaa kun on kyseessä auttaa takaisin niitä, jotka lähtivät tiehensä.

Kun sen seurauksena ne, jotka ovat uskossa, eivät voi tai jaksa ymmärtää heidän pulmaansa, eivätkä voi esittää aitoa vaihtoehtoa arvovaltaiselle jumalankuvalle, menevät he usein pitemmälle kielteisyydessään kuin mitä heillä on todellista aihetta sisimmässään. Ne, jotka säilyttävät uskonsa, tekeytyvät tietysti tahollaan vähän liian varmoiksi uskossaan turruttaakseen epäilyksensä, joista he voivat kärsiä, kun Jumala on menettänyt osan rakastettavista piirteistään.

Ulospäin reagoivat

Osa niistä, jotka jättävät lapsuutensa uskon arvovaltaisen piirteen tähden, kanavoivat

elämänsä kivun luovaan taiteeseen. Ingmar Bergman on hyvä esimerkki. Kuinka monta filmiä ja kirjaa hän onkaan tuntenut tarvetta luoda, tullakseen, jos mahdollista, toimeen isänsä, papin, kanssa ja kaikessa, mihin tämä on pitäytynyt poikansa silmissä!

Monet, joilla ei ole taipumusta taiteellisuuteen, ovat kuitenkin äärimmäisen velvollisuudentuntoisia, joka oli nivoutunut lapsuuden huolehtivaan ympäristöön. Sopivalla lahjakkuudella he voivat päästä pitkälle poliitikkoina, akateemikkoina tai liikemiehinä. He saavat usein johtavia toimia ja muokkaavat ympäristöään tarpeensa mukaan, samalla tavoin kuin taiteellisesti lahjakkaat, ilmaisten eriävän mielipiteensä kristillistä uskoa vastaan.

Jos heistä tulee akateemikkoja voivat he yliarvioida eron uskon ja tiedon välillä, niinkuin usko olisi vain mielenhäiriöolotila ja tieto itsessään jotain ehdotonta. Entinen filosofian professori Ingemar Hedenius oli nuoruudessaan uskovainen. Sitten hän luopui uskosta ja selitti sen olevan kuollut. Kun tämä askel oli otettu, tuhlassi hän lopun elämänsä hämmästyttäviä määriä ruutia – usein myös melko huonoa sellaista – ampuakseen kuoliaaksi oman, jo kuolleen, variksen.

Karl Marx, syntyisin juutalainen ja pojanpoika rabbiinille, kastettiin nuoruudessa kristilliseen uskoon. Aikuisena filosofina hän hyökkäsi raivoisesti samaa kristillistä uskoa vastaan. Siinä poliittisessä systeemissä, joka myöhemmin kantoi hänen nimeään, puhuttiin kernaasti ”tieteellisestä ateismista”. Niinkuin tiedettä voitaisiin käyttää menetelmänä todistamaan, että taivas olisi tyhjä!

Ahdingossa olevat

Ne, jotka saavat johtavia toimia, ja jotka sitten julkisesti hyökkäävät kristillistä uskoa vastaan, ovat vähemmistössä kärsijöistä. Valtaosa Jumalan lapsenlapsista pitävät kipunsa omana tietonaan. Monet niistä, jotka hyökkäävät, tekevät kapinan arvovaltaista Jumalaa vastaan, mutta ovat pohjimmiltaan yhtä arvovaltaisia itse. Ne, jotka kantavat kipua sisimmässään, ovat usein oivaltaneet arvovaltaisuuden kasvuympäristössään. Heidän mielestä on mieletöntä hyökätä arvovaltaista Jumalaa vastaan arvovaltaisilla menetelmillä.

He ehkä vain lopettavat käymästä kirkossa. Siinä, missä ulospäin reagoiva hyökkää raivoisesti, ehkä nämä menevät mieluummin hiljaiseen lakkoon. Mutta voidaanko sen yhteydessä odottaa, että he tulevat voimaan hyvin? Vanhemmat ehkä rauhoittuvat pinnallisesti – vaikka heidän lapsensa tietävät, että he eivät koskaan tule lopettamaan rukoilemasta heidän puolestaan. Omat lapsuusajan kokemukset siitä Jumalasta, joka on, ja siitä, joka kuvailtiin, voidaan myös kätkeä siten, että määrätietoisesti keskitetään huomio johonkin muuhun kuin sisäiseen tuskaan. Työnarkomania on tavallinen keino. Kysymys on, jos se riittää.

Minkälainen on tuska, joka pakottaa yhden alituisiin hyökkäyksiin tai toisen pakoon jotakin, jota kantaa sisimmässään ja jota harvoin voi paeta? Jos tämä arvovalta on paha vääristymä siitä, mitä ihminen tarvitsee – aitoa arvovaltaa – niin hän on saanut kiviä leivän sijasta. Minkä vaurion hän silloin saa niistä kivistä, joita hän sai, ja mitä puutteita hän saa siitä leivästä, jota hän ei saanut?

Arvovaltavaurio

Uskon, että tässä tapauksessa voimme puhua erityisestä arvovaltavauriosta. Sillä jos arvovaltaisuus ei kuulu vain ihmisten yhteyteen vaan myös Jumalaan käsitteenä, tulee arvovaltavaurio epätavallisen syväksi ja kaiken käsittäväksi. Jos Jumala olisi arvovaltainen niin pitäisihän sekä elämän että universumin jossain merkityksessä myös olla sitä.

Jos ainoastaan minun maallinen isäni on arvovaltainen, niin voidaan toivoa, että

jossakin kodin seinien ulkopuolella löytyisi maailma, jossa olisi helpompi elää kuin hänen maailmassa. Mutta niin yksiselitteisesti ei koskaan voida nähdä asiaa, jos on saanut arvovaltaisen Jumalan maalailluksi itselleen. Häntä vastaan voi hyökätä – ja kuitenkin tuntee, että on vain ”hiiri, joka vikisee”. Voi yrittää paeta – ja kuitenkin pelätä, ettei ole mitään paikkaa, mihin paeta.

Sekä ne, jotka etsiytyvät arvovaltaiseen kristillisyyteen, että ne, jotka syntyvät siihen, voivat vaurioitua. Jälkimmäiset asetetaan kuitenkin alttiiksi vahingollisille vaikutteille silloin kun he ovat eniten muokattavissa.

Itsestään selvyys

Jokaisesta seurakunnasta löytyy vaihtovaikutus jumalankuvan ja sosiaalisen ympäristön välillä. Jos Jumala kuvataan arvovaltaisena, on seurakuntien ja perheiden tapana myös ajan myötä muuttua arvovaltaiseksi rakenteeltaan. Usein saadaan silloin näkyvänä todistuksena ankarasti muodostettu syntiluettelo. Jos kaikki sen sijaan tuntevat armollisen Jumalan, mutta antavat seurakunnan johtajien muuttua arvovaltaisiksi, on tuloksen tapana olla sama – että Jumala loppujen lopuksi piiryy arvovaltaisena. Ei myöskään silloin kestä erityisen kauaa ennenkuin Jumalan armo on unohdettu.

Voimme sentähden vetää johtopäätöksen, että arvovaltainen jumalankuva enemmän tai myöhemmin esiintyy arvovaltaisten johtajien yhteydessä ihmisten keskellä. Jos meillä on yksi, saamme myös toisen. Ja kuten suurin osa poliittisesta tyranniudesta on tapana alkaa innostuksen aallolla, niin arvovaltaisuus lentää yleensä saman innon siivillä kirkkoihimme ja herätysliikkeisiimme.

Vaurio, joka kärsitään, ilmestyy sentähden kaksinkertaisesta arvovaltaisesta paineesta, joka voidaan sijoittaa sekä jumalankuvaan että ihmisiin. Väärinkäytetyn, inhimillisen arvovallan taustalla on helppo ajatella vaarallisen ja uhkaavan Jumalan, joka näkee, tietää ja muistaa kaiken.

Että ainoastaan ajatella kriittisesti ylhäisistä isistä tai johtajista, voi ehkä olla vastenmielistä kaikkivaltiaan Jumalan silmissä.

Kovuus, joka ei näy

Kummallista kyllä ei ole varmaa, että kaikki, jotka ovat vaurioituneet, voivat nähdä, että se on juuri arvovaltavaurio, josta he ovat kärsineet. Ei ole nimittäin varmaa, että he aikaisessa vaiheessa näkevät arvovaltaisen rakenteen ympäristössään ja sen julistuksessa. Innostus voi pitkään kätkeä arvovaltaisen kovuuden ja saada sen muistuttamaan sekä rakkautta että iloa Jumalassa.

Intoilijahan uskoo myös, että Jumalan hyvyys ilmenee siten, että hän itse on välttynyt siltä olemassaolon ehdolta, joka sanoo, että kipu on väistämätön. Ja niin kauan kuin hän uskoo ymmärtävänsä Jumalan hyvyyttä sillä tavoin, hän tuskin tulee näkemään tätä arvovaltaista rakennetta. Kun hänen uskonsa järkkyy, voi hän tulla näkemään kriisinsä henkilökohtaisena epäonnistumisena, eikä seurauksena teologian virheellisestä tulkinnasta. Tai jos hän kokisi halveksunaa, jolla kaikki arvovaltaisuus lepää, kaikkea seurakunnan innokkuutta vastaan, niin hän tulkitsee helposti ahdistuksen tunteensa syntiseksi kapinaksi itse Jumalaa vastaan.

Itsestään selvyiden valta

Kuinka vaurio sitten syntyy sisimmässämme? Tärkeä asia on, mikä tulee itsestään selväksi ihmiselle, joka on ollut arvovaltaisen uskonnon vaikutuksen alla.

Useimmilla ihmisillä on sisimmässään suuri määrä itsestään selvyksiä. Kun puhutaan

jostakin, joka on itsestään selvää, on tapana sanoa, että ”sehän on niin” – painottaen sanaa ”sehän”. Itsestään selvät arvot ja käsitykset tekevät parhaassa tapauksessa elämästä yksinkertaisemman elää. Se, jolla ei ole itsestään selviä käsitteitä, elää usein jatkuvassa epäroinnissa ja päätöskammossa. Kaikki täytyy silloin arvioida alusta lähtien.

Mutta jos itsestään selvyyksien on tarkoitus tehdä elämästä helpomman, täytyy niiden olla tosia. Mielipide voi hyvinkin olla itsestään selvä ilman, että sillä on mitään tekemistä todellisuuden kanssa. Paljolti siitä, mitä psykoterapiassa ja sielunhoidossa käsitellään koostuu kärsivän ihmisen itsestään selvyyksien tutkimisesta, jotta nähtäisiin ovatko ne tosia. Jos olet sitä mieltä, että on itsestään selvää, ettei kukaan voi rakastaa sinua, niin tulee melkein kaikki elämässäsi värjäytymään tästä valheellisesta käsityksestä. Mitä aikaisemmin se oikaistaan sitä parempi.

Useimmat itsestään selvytydet saadaan samaistamalla itsensä vanhempiin lapsena ollessa. Onni on, että on saanut kokoelman itsestään selvytyksiä, jotka ovat tosia. Mitä useampia valheellisia itsestään selvytyksiä kantaa mukanaan, sitä suurempi on vaara, että elää elämää, joka johtaa kriiseihin ja ongelmiin.

Se, joka kasvaa arvovaltaisessa, kristillisessä ympäristössä, näkee usein itsestään selvänä, että Jumala on arvovaltainen. Tästä tulee valheellinen itsestään selvyys, joka siten värittää koko käsityksen elämästä ja maailmasta. Ne, joista tulee Jumalan lapsenlapsia, yrittävät usein vapautua taakastaan, joka se on, että näkee elämänsä sillä tavoin, kieltämällä Jumalan olemassaolon. Heille on kertakaikkiaan itsestään selvää, että Jumala on arvovaltainen ja ettei häntä ole. Mutta vaikka kieltääkkin hänet, on usein jäljellä itsestään selvyys, että se elämä, jota me elämme, ainoastaan voidaan elää arvovaltasin ehdoin – hallitsevana tai alistuvana. Mitään kolmatta vaihtoehtoa on useimmiten vaikea edes ajatella.

Vaatus tai lahja

Itse vaurio koostuu siis suurimmaksi osaksi siitä, että arvovaltainen elämä tulee itsestään selväksi alistuimmepa tai kapinoimmepa sitä vastaan. Ja se, mikä on itsestään selvää, tulee harvoin tai ei koskaan ajatelleeksi panna koetukselle. Sentähden ei kysellä, jos tämä on totta tai hyvä tapa elää. Sensijaan panee kaikkensa onnistuakseen tässä elämässä, joka oikeastaan ei voi toimia.

Ymmärtääksemme, kuinka valheellinen itsestään selvyys syntyy, panemme lähtökohdaksi käytännöllisen esimerkin. Kristillinen usko asettaa käsitteen nöyryys keskustaan, sen olemme jo ymmärtäneet. Jumala on nöyrä, ja meidät on ajateltu muokattavan hänen kaltaiseksi. Kuten olen jo aikaisemmin sanonut, Jumala ei pakota ketään nöyrytymään. Jos Jumala tekisi niin, ei hän olisi nöyrä.

Sentähden Jumala antaa meidän itsemme havaita, ettei hän ole arvovaltainen. Kun me näemme sen, voimme ikäänkuin saada tartunnan hänen persoonastaan ja saada silloin nöyryyden lahjana. *On tärkeää, että ymmärrämme, että nöyryys ei koskaan voi syntyä millään muulla tavalla.*

Kääntymys

Nöyryys voidaan antaa ainoastaan inspiraation kautta, ei koskaan vaatimuksen tai pakon kautta. Mutta se voidaan siten antaa ainoastaan lahjana sille, joka haluaa sen. Ja nöyryyden ei ole tapana olla ylimpänä toivelistallamme. Sillä varmasti useimmat meistä haluavat mieluummin puhua kuin kuunnella ja mieluummin ottaa kuin antaa. Merkitseekö se sitä, että Jumalalla ei ole mitään mahdollisuutta? Ehkä Jumalakaan ei kykene antamaan

nöyryyttä ihmisille, jotka mieluummin rakentavat elämänsä vaatimuksin ja hallitsemalla? Jumala ratkaisee asian asettamalla vaativalle ihmiselle vastavaatimuksen, saadakseen hänet toisiin ajatuksiin.

Niin kauan kuin me vaistomaisesti haluamme vaatia kaikki edut ympäristöltämme, sanoo Jumala: ”Jos haluat vaatia, niin sinä pakotat minua näyttämään, että minäkin osaan.” Samalla tavoin siihen, joka ei edes halua nöyryyttä, antaa Jumala tahtonsa lain vaatimuksen muodossa. Mutta vaatimuksissa ei laki kuvaa Jumalan persoonaa, vaan meidän kapinaa. *Samassa silmänräpäyksessä kun me haluamme tulla inspiroiduksi nöyryyteen, ovat kaikki vaatimukset vain este. Jumala on silloin saavuttanut ensimmäisen päämääränsä – saada luvan alkaa antamaan nöyryyttä lahjana, ollen itse niin nöyrä kuin hän on. Jumala laskee silloin kaikki vaatimuksensa välittömästi. Ihminen ei ole silloin enää lain alla vaan armon (Room 6:14)*

Voimme nähdä kuinka Paavali ilmaisee syy-yhteyden:

”Mutta me tiedämme, että laki on hyvä, kun sitä lain mukaisesti käytetään ja tiedetään, että lakia ei ole pantu vanhurskaalle, vaan laittomille ja niskoitteleville, jumalattomille ja syntisille, epähurskaille ja epäpyhille, isänsä tappajille ja äitinsä tappajille, murhamiehille, haureellisille, miehimyksille, ihmiskauppiaille, valhettelijoille, valapattoisille ja kaikelle muulle, mikä on tervettä oppia vastaan – autuaan Jumalan kirkkauden evankeliumin mukaisesti, joka on minulle uskottu.” (1 Tim 1:8-11)

Vaatimus otetaan pois

Lain vaatimus on siis vain, jotta me vapautuisimme halustamme vaatia hyvyttä sen sijaan, että antaisimme rakkautta. Jumala ei hyvydessään voi olla peräänantava röyhkeän edessä. Samalla hetkellä kun haluamme samaa kuin Jumala, emme todellakaan sen tähden ole nöyriä. Me olemme vain luopuneet halustamme voida vaatia. Kuitenkin ovat kaikki Jumalan vaatimukset poissa siitä hetkestä lähtien, ja tuleeekin olla. Jos vaatimus pysyisi kun odotamme Jumalan tahtoa, vaatimus vaikuttaisi vain tarkoituseräänsä vastaan.

Nöyryyden vaatimus täytyy siis koskea täydellä teholla sitä, joka ei tahdo. Ja se täytyy heti ottaa pois siltä, joka tahtoo, huolimatta siitä, ettei hän vielä osaa. Ja poisottaminen ei voi olla aikarajoitteinen. Jumala ei voi sanoa: ”Hyvä on. Saat vuoden aikaa.” Sillä silloin on uhka yhtä lailla jäljellä. Sen täytyy olla kokonaan poissa niin kauan kuin kaipaus nöyryydestä löytyy. Muutoin kuolee inspiraatio. Vasta kun päätös olla välittämättä mistään syntyy, voi vaatimus tulla takaisin.

Radikaalisuus väärinymmärretään helposti

Valitettavasti vain harvat kristityt ymmärtävät, kuinka radikaalinen Jumala on, kun on kyseessä kaikkien vaatimusten laskeminen. Juuri sentähden, että Jumalan tahto koskee sellaista, mikä on hienoa ja kunniallista, uskovat useimmat, että vaatimus täytyy kestää, kunnes olemme onnistuneet tekemään itsemme nöyriksi.

Kun uskomme niin takerrumme ansaan. Silloin on meillä nimittäin vain kaksi vaihtoehtoa jäljellä, ja kumpikaan niistä ei ole elinkelpoinen. Joko voimme taipua vaatimukseen, jota todellakaan ei enää ole, tai myös meidän täytyy kapinoida jollakin lailla sitä vastaan. Ja molemmat nämä vaihtoehdot ovat valheellisia, koska nöyryyttä ei voida vaatia, ja vaatimus juuri sentähden on loppunut.

Se, joka näkee nöyryyden vaatimuksena, jota vastaan kapinoida, saa asettaa maineensa

vaaralle alttiiksi. Jos tekee niin, saa myös ajan myötä näyttää sen hedelmiä. Ylpeillä ihmisillä on tapana olla paljon ongelmia – ei vähiten suhteissaan lähimmäisiään kohtaan. Voidaan etukäteen sanoa, että se elämäntyö on itsetuhoisa.

Että yrittää asettaa itsensä nöyryyden vaatimuksen alle, on kuitenkin yhtä paha, koska se myöskään ei ole toteutettavissa. Pettymys on silloin myös vain ajan kysymys. Ja kun se tulee, uskoo silloin usein olevansa Jumalan rangaistuksen alainen. Seuraukseksi tulee silloin helposti itsensä rankaiseminen ja tuomitseminen. Hyvin tunnettu hurskas itsensä tuomitseminen on siihen mennessä tosiasia.

Vaatimus ja omatunto

Kun on tullut itsestään selväksi, että elämä on arvovaltaista, niin syntyy vaurio ihmisen omaantuntoon.

Se, joka kapinoi nöyryyden vaatimusta vastaan, tulee käytännössä paaduttamaan omantuntonsa. Hän kovettuu sisimmässään, ettei menehtyisi samalla tavoin kuin se, joka ei protestoi. Mutta omatunto ei ole mikään ylellisyysartikkeli, ja myöhemmin elämässä tulee näkymään, että paatunut omatunto on myös vaurio.

Se, joka hyväksyy kuvitellun nöyryyden vaatimuksen ja yrittää elää sen mukaan, tulee myös vaurioittamaan omantuntonsa, vaikkakin päinvastaisella tavalla. Kapinoiva menettää kyvyn tuntea syyllisyyttä edes kun on aihetta. Se, joka alistuu vaatimukseen, tuntee lopulta syyllisyyttä joka tilanteessa, myös silloin kun hän on täysin syytön.

Palovaroittimesta ei ole mitään hyötyä, jos se on pois päältä. Jos se ei ulvo edes kun koko talo palaa, on se hyödytön. Mutta siitä on todella vielä vähemmän hyötyä, jos se ulvoo koko ajan. Sillä silloin se on sitäpaitsi tervehdellinen haitta. Onko omatunto sitten palovaroitin? Mistä tulipaloista se antaa merkkejä? Voimme sanoa, että se varoittaa meitä, että suhteemme ovat vaarassa vahingoitua siten, että me vahingoitamme muita.

Arvovaltailmiö käsittelee juonittelua, uhka ja syyllisyys aseena. Ei ole kummallista, että juuri omatunto vaurioituu. Monet nykyaikaiset ajattelijat ovat yrittäneet ratkaista ongelman niille, jotka jatkuvasti tuntevat syyllisyyttä, sanomalla, että syyllisyys ei ole olemassa. Tämä ajatus on vuorostaan ollut yksi todella kantavista voimista kristinuskosta vieroittamisessa. Sillä jos aiotaan poistaa syyllisyys, niin saadaan myös kieltää Jumalan olemassaolo. Mutta tämä on tietenkin vain se, mihin kapinalliset ovat sijoittaneet – että syyllisyyttä ei ole ja, että omaantuntoa ei tarvita. Ja jos elää ikäänkuin syyllisyyttä ei olisi, saa kuten sanottu ongelmia ajan myötä. Sillä eihän ole varmaa, että saa kannatusta niiden puolelta, joita on polkenut, kun sanoo, että syyllisyys on poistettu käsitteenä.

Vapaus

Ihminen on kaikkina aikoina pohtinut, mikä eroavaisuus on hänen ja kuolleiden asioiden sekä eläinten välillä. Hän on kysynyt itseltään, mitä merkitsee se, että hänellä on minuus. Voidaan olla sitä mieltä, että kysymys on vähäpätöinen, kunnes on kiinnitetty huomio siihen. Mutta kun on tehty se, on sillä merkillinen taipumus viipyä ajatuksissa. Olemmeko vain biologisia robotteja, vai olemmeko jotain enemmän?

Mitä se tahtoo sanoa, on kysytty, että ihminen on tietoinen itsestään? Tietokoneet voivat pitkälti muistuttaa ihmisen älykkyyttä, mutta niillä ei ole minuutta. Ne eivät ole tietoisia itsestään, eivätkä sentähden omista omaa tahtoa.

Joka kerta kun tietokone tekee valinnan, on ihminen oikeastaan tehnyt päätöksen jo paljon aikaisemmin. Tietokonetta ohjaa ohjelma, joka etukäteen on päättänyt kuinka toimia. Se ei sentähden päästä mitään ”itse”, sillä sillä ei ole mitään ”itseä”, jolla päättää. Tietokoneella ei ole tahtoa. Jos sillä olisi, emme voisi ohjata sitä ohjelmillamme. Yhtä lailla siltä puuttuu tunteet, ja se on sentähden pohjimmiltaan kyvytön *ajattelemaan*, koska se ei voi *tarkoittaa* mitään. Ja kuitenkin se voi lajitella informaatiota sellaisella nopeudella ja täsmällisyydellä, että meidän aivomme ei voi matkia sitä.

Mutta mitä on sitten se, mikä ihmisellä on, ja, joka antaa hänelle vapaan tahdon? Kuinka vapaa ihminen on muutoin? Myös tästä on kiistelty ikuisuuden. Monet ovat halunneet evätä ihmiseltä vapaan tahdon, tehdäkseen hänestä koneen tai ainakin eläimen. Eläimiä johtaa laajalti vaisto ja sillä sanalla tarkoitamme toimintoja, jotka itsessään ovat perittyjä, ikäänkuin jonkinlainen tietokoneohjelma, ja joka ei johdu vapaasta ja tarkkaan harkitusta valinnasta. Pääskyselät eivät *päästä* lentää etelään syksyn tullen. Ne vain lentävät.

On vallalla eriäviä mielipiteitä, missä määrin ihmistä ohjaa sellaiset perityt mallit tai vietit. Missä määrin hänen valintansa ovat niin vapaat, kuin hän kernaasti itse haluaa uskoa?

Löytää itsensä

Kun puhumme inhimillisistä ominaisuuksista on meillä tapana sanoa, että ihminen on tietoinen itsestään. Tämä tietoisuus ei näy elämän alussa. Pieni lapsi kutsuu itseään etunimellä kunnes sen tietoisuus eräänä päivänä herää. Silloin se alkaa sanoa ”minä” itsestään, joskus ponnekkaalla mielihyvällä. Tämä minuus on oletettavasti ollut syntymästä lähtien. Se, mikä on tapahtunut, on pikemminkin, että lapsi on nyt tullut tietoiseksi omasta minuudestaan.

Tämä merkitsee, että lapsi nyt voi alkaa valita, kuinka se asettaa itsensä suhteessa ympäristöönsä. Alussa se tapahtuu usein kielteisesti. Puhumme uhmaiästä. Lapsi irroitautuu ensi itsenäisyyteen ja omaan toimintavoimaan. Minuudesta tulee siten ilmaus riippumattomuudesta. Prosessi syvenee myöhemmin kun henkilö tulee murrosikänsä. Silloin tapahtuu yleensä lopullinen vapautuminen aikuiselämään ja vastuuseen.

Minän suhde sinään kokemuksenä on perusta vapaalle tahdolle tavalla, joka puuttuu tietokoneilta. Minuus antaa ihmiselle mahdollisuuden erottua ympäristöstä niin, että hän voi

hylätä tai käyttää sitä hyväkseen. Minuus tekee siis synnin mahdolliseksi. Tämä on pitkään ymmärretty. Arvovaltainen kasvatus tarkoittaa tästä syystä minuuden murskaamista niin pitkälle kuin on mahdollista, tyypistääkseen henkilön kykyä rikkoa kollektiivin tai johtajien toivetta vastaan.

Löydämme tästä syyn siihen, että useimmalla liikkeellä, jotka työskentelevät luodakseen paremman yhteiskunnan tai kauniimman maailman, on niin selkeä pyrkimys pukea jäsenensä univormuun. Kirkko ei ole tässä asiassa ollut mikään hyvä poikkeus. Kuten olemme nähneet, on herätysten seurauksena usein arvovaltaisten johtajien syntyminen sekä stereotyyppisten mallien vaatetusta ja elämää varten.

Nyt on kuitenkin niin, että minuus ei ole ainoastaan pahasta. Ei ole ainoastaan synty, joka tulee mahdolliseksi vapaasta tahdosta, vaan myös rakkaus. Se, jonka on pakko rakastaa, ei voi tehdä sitä juuri pakon tähden. Hän voi tehdä rakkauden tekoja, jos hänet pakotetaan, mutta hän ei voi rakastaa. Vain se, joka kokonaan voi hylätä lähimmäisensä, voi rakastaa häntä loppuun asti. Tämän ymmärtäminen on välttämätöntä, jos me edes vähän voimme ymmärtää Jumalaa. Hänellä, joka on rakkaus, täytyy pelkästään rakkauden tähden olla kaikki valta murskata ja hylätä. Se, mikä on hänen hyvyyttä, on, että rakkaus on tämän vallan yläpuolella eikä alla.

Sentähden on rakkaus yhtä mahdoton ajatus kuin synty ihmiselle, joka on menettänyt minuutensa, mistä tämä minuus sitten voikaan koostua.

Sota rakkauden hintana

Se, mikä kaikkein helpoimmin erottaa ihmisen eläimestä, näyttää olevan hänen huomattavasti suurempi elämys vapaasta minuudesta. Sitä vapautta, jota inhimillinen minuus käsittää, voidaan tarkastella objektiivisesti. Se ei ole vain tunne meillä, jonka eväämme eläimiltä. Sillä ihminen on käytännöllisesti katsoen ainut laji, joka suuressa mittakaavassa surmaa toisia itsensä kaltaisia yksilöitä.

Eläimillä voi olla taistelut reviiireistään tai oikeudesta paritteluun. Mutta kun toinen osapuoli luopuu taistelusta tekee hän eleen, joka merkitsee antautumista, ja silloin ei voimakkaampi voi jatkaa taistelua. Vaisto pakottaa hänet heti keskeyttämään hyökkäyksensä.

Sota näyttää olevan se korkea hinta, jonka me saamme maksaa, oppiaksemme käsittelemään sitä vapautta, joka tekee vapaaehtoisen rakkauden mahdolliseksi. Tämä merkitsee vuorostaan, että se, mikä on rakkauden vaikutusta elämässämme ja jota kutsumme yhteenkuuluvuudeksi, ei voi syntyä, jos minuus tuhoaan. Jos puemme ihmiset univormuihin tai asetamme heidät alttiiksi muunlaisille arvovaltaisille sorroille, voimme nähdä suuren innon kasvavan esiin. Se muistuttaa usein aitoa yhteenkuuluvaisuutta, mutta yhteenkuuluvuus on näissä tapauksissa enemmänkin yhteinen hyökkäys ulkoista vihollista vastaan kuin keskinäistä vahvistamista. Eikä kestä kauaa ennenkuin lahkolaisuus on saanut ylliotteen.

Luonnollisesti on tavattoman tärkeä ymmärtää tämä, jos harjoittaa kristillistä johtajuutta. Kristillisen uskon päämäärä on johtaa ihmisiä elämään rakkaudessa. Jos on arvovaltainen johtaja ja sen kautta maalaa kuvan arvovaltaisesta Jumalasta, niin vaikuttaa omaa äärimmäistä tarkoituseränsä vastaan – tai ainakin Jumalan.

Monta nimeä

Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Tämä koskee varsinkin sitä minuutta, josta nyt yritämme saada tietoa. Jotkut puhuvat minuudesta, toiset itsestä ja taas toiset minästä. Sitä kutsutaan usein tietoisuudeksi juuri siitä syystä, että se perustuu siihen, että ihminen on

tietoinen itsestään. Kysymys on nyt, onko Raamatulla mitään sanottavaa meille tästä? Minkä termin ja minkä kuvan todellisuudesta se antaa meille?

Vastaus on, että Raamattu käyttää termiä, joka muistuttaa käsitettä *tietoisuus*, kun se puhuu meidän omasta tunnosta. Se olisi yhtä hyvin voinut olla yhteistietoisuus omantunnon sijasta, mutta perinnöllisesti se on nyt niin. Kielellisesti ei ole mitään suurempaa eroa tietoisuuden ja yhteistietoisuuden välillä, mutta kuinka on käytännössä? Vastaavatko sanat samaa todellisuutta?

Olla tietoinen muista

Lapsi näyttää tulevan tietoiseksi omasta minuudestaan, kun se huomaa, että se voi sanoa ei. Mutta kauan ennen sitä oli lapsi kuitenkin tietoinen siitä tai niistä, jotka hoitivat sitä. Se voi oppia sinuuden ennenkuin se on havainnut itseänsä. Kun lapsi joskus kolmivuotisenä tulee tietoiseksi itsestään merkitsee se ensinnäkin, että se voi erottaa itsensä läheisistä aikuisista, joiden kanssa se jo pitkään on tuntenut yhteyden.

Tämä heiveröinen lapsi ei aina tee niinkuin äiti ja isä toivoo. Alussa johtuu tämä siitä, että lapsella ei vielä ole tarpeeksi kontrollia vartalonsa suhteen, ja se ei myöskään osaa tulkita vanhempiansa signaaleja. Mutta kun lapsi löytää itsensä tulee uusi tietoisuus ilmeisesti siten, että se tietoisesti voi sanoa ei ja kieltäytyä täyttämästä muiden odotuksia. Siis nyt ei lapsi tee niinkuin äiti sanoo juuri sen tähden, että se on alkanut saada kontrollia.

Sanaa tietoisuus käytetään siis pääasiallisesti kun ihminen löytää itsensä. Raamatullisella termillä omatunto tai yhteistietoisuus on sitä vastoin enemmänkin tekemistä sinuuden kanssa. Omatunto on monin paikoin sama kuin aito eläytyminen. Tämän vaikutuksen voi nähdä jo vauvoissa. Ne voivat tuntea mielialoja ja ovat sekä ilon että huolen vaikutettavissa.

Meille aikuisille on sanalla omatunto usein hyvin rajoitettu merkitys. Me näemme kernaasti sen vaikutuksena, että voimme kokea syyllisyyttä. Mutta omantunnon vaikutus on suurempi. Sillä kaikki, mikä leviää ympäristöön, näyttää menevän omantunnon kautta. Se koskee iloa ja ystävyyttä yhtä lailla kuin rauhattomuutta, surua ja epäluuloa. Jos otamme pois omantunnon todistuksen rakkaudesta miehen ja naisen välillä, jää ehkä vain seksuaalisuus ja puhdas kiinnostus jäljelle.

Tehkäämme nyt kuvasta, jota olen yrittänyt piirtää, yksinkertaisempi. Minuus tekee minulle mahdolliseksi tietää oman näkökantani, samalla kun omatunto antaa minun sekä tietää että tuntea toisten ihmisten mielialat että tunteet. Kun tulemme toisten vaikuttamiksi menevät, yksinkertaisesti sanottuna, heidän toiveet omantuntomme kautta minuuteen vahvistaakseen ja rohkaistaakseen tai korjataakseen tai vaatiakseen ja herättääkseen syyllisyyttä.

Kaikki arvovaltaisuus on vaikutusta, jonka tarkoitus on uhan avulla pakottaa ihmistä ja ryöstää häneltä minuuden itsenäisyyden. Meidän täytyy sentähden varautua löytämään vaurioita sekä minuudesta että omasta tunnosta. Periaatteessa voidaan nähdä kaksi eri laatuista vauriota.

Tunteeton tai yliherkkä

Toinen muodostuu tietoisesta omantunnon sulkemisesta, minuuden suojaamisen tähden. Silloin säilyttää riippumattomuutensa, joka vielä voi tulla ”tavallista” voimakkaammaksi. Mutta voiton hinta on intuitiivisen ymmärryksen vaurioituminen. Monet arvostavat kuitenkin oman hyödyn suuremmaksi kuin vahingon. On nimittäin

mahdollista tulla ovelaksi liikemieheksi, tai tehokkaaksi byrokraatiksi. Joistakuista tulee potkupallovalmentajia, musiikinjohtajia, akateemikkoja – tai pastoreita. Määrätynlainen tunteettomuus ja tarmokkuus yhdessä, ja kyvyllä ainoastaan kuunnella sen verran kuin itselle sopii, näkee usein tässä ryhmässä.

Seuraava poikkeavuus muodostuu ihmisistä, jotka antavat omantunnon intuitiivisen ymmärryksen olla avoimen. He voivat tulla hyvin herkiksi huomioissaan, mutta heidän minuutensa tulee silloin enemmän tai vähemmän alistetuksi. Sellaisella ihmisellä voi sentähden olla hyvin vaikeaa asettaa rajoja muiden vaatimuksille ja pettymyksille, jopa silloin kun hän tietää, että nämä ovat täysin perusteettomat. Hän ottaa mielellään koko maailman kivun ja hädän, ja tekee sen omakseen.

Kypsyys

Ensimmäinen ryhmä värittää ympäristönsä, ottamatta itse väriä siitä. Heitä on käsitelty arvovaltaisesti, ja he ovat jossain merkityksessä tulleet arvovaltaisiksi. Ihmisillä, seuraavassa ryhmässä, on täsmälleen päinvastoin. Heillä on vaarana hukata itsensä toisten mielipiteissä, näkemyksissä, toiveissa ja vaatimuksissa. Tunteettomat ovat enemmänkin vaarassa takertua itseensä.

Ensimmäisessä tapauksessa voisi uskoa, että ratkaisuna olisi vähentää minuuden vaikutusta ja toisessa omantunnon. Todellinen ratkaisu muodostuu sittenkin enimmäkseen siitä, että molemmat saavat olla voimakkaita, mutta tasapainossa. Silloin voi ihminen sekä kuunnella että ottaa vastuuta.

Arvovaltavaurio näkyy ensi sijassa siinä, että minuus ja omatunto eivät ole tasapainossa toistensa kanssa, vaan yksi tai toinen on kutistunut. Jos omatunto vastaa henkilön ympäristöä ja minuus itseä, niin tasapainottomuus näkyy aina siinä, ettei henkilö ole samalla tasolla ympäristönsä kanssa. Henkilö voi olla ylä- tai alapuolella, ja voi vieläpä heilahdella molempien tasojen välillä. Mutta hänellä on erikoinen kyvyttömyys olla samalla tasolla muiden kanssa

Kypsyys

Koska Jumala ei ole arvovaltainen voimme odottaa, että elämä hänen kanssaan ei anna meille kutistunutta minuutta eikä paadutettua omaatuntoa. Sensijaan tulisi meidän löytää välittömiä ilmaisuja vastakkaisuudesta – että hän tahtoo antaa meille voimakkaan minuuden, jota tasoittaa avoin omatunto. Sillä, jotta me voisimme olla hänen kuvia, täytyy tämän olla päämääränä meidän kasvulle ja kypsymiselle. Hänellä on voimakas minuus ja avoin omatunto.

Löytyy myös selviä vastauksia, jotka osoittavat juuri tätä. Paavali antaa meille seuraavan kuvauksen seurakunnasta ja sen johtajista:

”Ja hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeetoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi, tehdäkseen pyhät täysin valmiiksi palveluksen työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes me kaikki pääsemme yhteyteen uskossa ja Jumalan Pojan tuntemisessa, täyteen miehuuteen, Kristuksen täyteen täyden iän määrään, ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavalissa juonissa, vaan että me, totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaimme häneen, joka on pää, Kristus, josta koko ruumis, liitettynä ja koossa pysyen jokaisen jänteensä avulla, kasvaa rakentuakseen rakkaudessa sen voiman määrän mukaan, mikä kullakin osalla on.” (Ef 4:11-16)

Päämääränä on, että voisimme elää sydämellisessä yhteydessä Herran ja toinen toisemme kanssa. Tie siihen on kypsyyttä. Me emme enää olisi avuttomia lapsia vaan aikuisia. Tämä ei merkitse, että kristillinen lapseus on jotakin, josta totuttaudutaan pois. Tarkoitus on pikemminkin, että emme elä lapsellisuudessa, mikä on jotain muuta.

Perusta kypsyydelle on itsenäisyys, joka vaikuttaa siten, ettemme ole kaikenlaisten suuntausten ajeltavissa. Se vapaus merkitsee, että tulemme tarpeeksi vahvoiksi vastustaaksemme kaikenlaista epätervettä vaikutusta. Silloin syntyy luonnollisesti vaara, että emme rakasta toisiamme vaan petämme toisemme, mutta sen vaaran Jumala näyttää olevan valmis ottamaan. Paavali kirjoittaa toisessa yhteydessä:

”Te olette näet kutsutut vapauteen, veljet; älkää vain salliko vapauden olla ylykkeeeksi lihalle, vaan palvelkaa toisianne rakkaudessa.” (Gal 5:13)

Ulkonaisesti olemme siis vapaita rangaistuksen uhasta ja sisäisesti on tarkoitus, että kypsyimme itsenäiseen vapauteen. Että emme ole minkään uhan alla painottaa Paavali näin:

” ’Kaikki on luvallista’, mutta ei kaikki ole hyödyksi; ’kaikki on luvallista’, mutta ei kaikki rakenna. Älköön kukaan katsoko omaa parastaan, vaan toisen parasta.” (1 Kor 10:23-24)

Juuri se, ettei mikään rangaistus uhkaa meitä, jos me käytämme vapauttamme väärin, tekee asian tärkeämmäksi – ei vähemmän tärkeäksi – että ajattelemmme ennenkuin toimimme.

Onhan jatkuvasti niin, että se, mitä Jumala kielsi meiltä kun emme kuuluneet hänelle, oli sellaista, joka oli vahingollista, ja jota ainoastaan sentähden tulisi välttää siitä huolimatta, että kielto on poissa. Se vapaus, josta Raamattu puhuu, kuulostaa meistä liian hyvältä ollakseen totta. Arvovaltaisia kun olemme, odotamme kuitenkin tuomiota ja rangaistusta. Kirkon arvovaltainen rakenne ja opetus ovat antaneet meille voimakkaita impulsseja siihen suuntaan. Sentähden Paavali varoittaa meitä seuraavilla sanoilla:

”Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkään antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen.” (Gal 5:1)

Ja kirjeessään Roomaan hän painottaa innokkaasti, että vapaus on kristillisen elämän perusta.

”Niin ei nyt siis ole mitään kadotustuomiota niille, jotka Kristuksessa Jeesuksessa ovat.” (Room 8:1)

”Sillä te ette ole saaneet orjuuden henkeä ollaksenne jälleen pelossa, vaan te olette saaneet lapseuden hengen, jossa me huudamme: ’Abba! Isä!’” (Room 8:15)

Me emme siis tottele pelosta vaan ilosta, eikä löydy mitään uhkaa tuomiosta tai rangaistuksesta. Sensijaan meidän odotetaan kasvavan ja kypsyvän niin, että me vältämme sitä, mikä on vahingollista, juuri sentähden, että se on vahingollista, vaikka se lyhyellä tähtäimellä olisikin kannattavaa meille. Tämä vilahtelee esille muutamissa teksteissä, joissa voi jopa näyttää siltä kuin ajatus rangaistuksesta olisi palannut takaisin.

”Vai ettekö tiedä, etteivät väärät saa periä Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö. Eivät huorintekijät, ei epäjumalanpalvelijat, ei avionrikkojat, ei hekumoitsijat eikä miehimykset, eivät varkaat, ei ahneet, ei juomarit, ei pilkkaajat eivätkä anastajat saa periä Jumalan valtakuntaa. Ja tuommoisia te olitte, jotkut teistä; mutta te olette vastaanottaneet peson, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengessä. Kaikki on minulle luvallista, mutta ei kaikki ole hyödyksi; kaikki on minulle luvallista, mutta minä en saa minkään itseäni vallita.” (1 Kor 6:9-12)

Tässä on varoituksen painopiste ajatuksessa, että se, mikä on vahingollista, yhä vielä voi ottaa vallan minun ylitseni niin, että lakkaan välittämästä Jumalan valtakunnasta. Tämä ei ole rankaisu, vaan vain yksinkertainen seuraus siitä, etten voi säilyttää rakkauttani Jumalaan, jos tietoisesti valitsen elämän, joka tuhoaa tämän rakkauden. Vapaus koostuu siitä, että Jumala ei aseta rajoja elämälleni, vaan hän antaa minun itse tehdä sen. Ja hän haluaa vahvistaa minua niin, että voin tehdä siten ja tehdä oikealla tavalla.

Totuus

Kypsymisen ensimmäinen aste koostuu siis siitä, että ulkoinen ja sisäinen vapaus laaditaan elämässäni niin, että tulen itsenäiseksi ajatuksessa, tahdossa ja tunteessa. Kuinka Jumala oikein ajattelee, että se päätyisi hyvin? Jos tulen itsenäiseksi, tulen ehkä liiankin helposti myös itseriittoiseksi, röyhkeäksi ja omapäiseksi?

Ensimmäisessä lainatussa tekstissä tässä luvussa Paavali antaa avaimen numero kaksi. Hän sanoo, että pitäydymme totuuteen ja kasvamme rakkaudessa. Tämä ei merkitse ainoastaan, että puolustamme puhdasta kristillistä uskoa, vaan sillä on varmasti meille itselle

paljon tahdittomampi merkitys.

On nimittäin niin, että ne tuhoisat teot, joita teemme, näyttävät olevan riippuvaisia jonkinlaisesta valheesta tapahtuakseen. Ja kun on kyseessä valheen vaikutukset, suurin murheen aihe ei ole se tosiasia, että voimme valehdella toisillemme, vaan vielä enemmän meidän omituinen kyky pettää itseämme.

Jos aiot pettää toisen ihmisen, sinun täytyy suojella itseäsi omalta eläytymiseltäsi hänen sijassaan. Sinun täytyy kovettaa omatuntosi, jos se ei ole jo tullut hiljennetyksi niin monta kertaa ennen, ettei se enää vaivaa sinua. Helpoimmin teet sen löytämällä puolustuksen teollesi. Ehkä ajattelet: ”Tiedän, että on väärin kavaltaa, mutta oikeastaan lainaan vain ja aion maksaa pian takaisin, kunhan olen voittanut raveissa.” Kummallista kyllä uskot itseesi, vaikka osa itseäsi tietääkin, että tämä on valhe. Tulet pelaamaan pois toisten rahat, jotka on uskottu sinun hoitoosi. Sinä et tule voittamaan etkä maksamaan takaisin. Sinä et lainaa vaan varastat.

Kun sitten et enää voi kieltää, että olet tehnyt itsestäsi varkaan, saat keksiä uusia valheita peittääksesi jäljet. Ja silloin et liioin valehtele vain muille, vaan hyvinkin paljon myös itsellesi. Luonnollisesti et ole tavallinen varas. Olethan ollut vain huono-onninen ja niin voi käydä kelle hyvänsä. Ja sitä paitsi kaikkihan vilpistelevät – katsotaanhan vain kaikkia poliitikkoja ja johtajia. Siis sinä et ole mikään varas, etkä ole huonompi muita, jotka (myös) vilpistelevät.

Niillä valheilla, jotka tässä tilanteessa tarjoat itsellesi, on sellainen yhteinen efekti, että ne hiljentävät omantuntosi. Sinä vältät siten ajattelemasta, mitä tuskaa ujostelemattomuutesi aiheuttaa muiden elämässä. Voimme sentähden sanoa puhtaasti katsoen, että ennenkuin voi pettää ketään muuta, on yleensä pettänyt ensin itseään. On vaikeaa tehdä syntiä ilman, että itse elää itsepetoksessa. Jos vain voit löytää hyvän puolustuksen, niin intuitiivinen ymmärtäminen on kuin pois puhallettu.

Kaikki tämä merkitsee, että jos itsenäinen ihminen muuttuu rehelliseksi myös itseään kohtaan, niin hänen itsenäisyytensä ei tule palvelemaan syntiä vaan rakkautta. Rakkaus ympäristöä kohtaan voi todellakin alkaa rakkaudella totuuteen, itseensä ja omiin motiiveihinsa nähden. Näyttää siltä kuin Jeesus samasta syystä opetti joukkoa uskoontulleita juutalaisia seuraavin sanoin:

”Jos te pysytte minun sanassani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani; ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi.” (Joh 8:31)

Se ei siis ole Jumalan rakkaus, joka tekee meidät vapaiksi. Sitä tarvitsemme todellakin jaksaksemme totuuden kanssa. Mutta se on totuus eikä rakkaus, joka muuttaa meidän elintapamme. Sinä et ehkä voi päättää rakastaa ihmisiä lähiympäristössäsi ilman teeskentelyn vaaraa. Mutta voit todellakin päättää kaiken laatuisten totuuden tervetulleeksi, myös sen mikä alussa saa tuskaa aikaan. Sensijaan, että lyhytaikainen voitto merkitsisi enemmän kuin totuus, olet tehnyt täyskäännöksen niin, että totuus merkitsee enemmän kuin kaiken laatuiset voitot.

Tämä merkitsee, että jos haluat auttaa ihmistä, joka omalla synninteollaan on luonut ongelmia elämässään, niin ei mikään määrä rakkautta riitä, jos et saa kaikessa armahtavuudessa ilmaista hänen puolustuksensa. Olla niin täynnä rakkautta, että auttaa kriisiin joutunutta vahvistamaan puolustuksiaan, ei ole rakkautta. Se antaa hänelle vain voimia jatkaa vielä kappaleen matkaa väärällä tiellä.

Oikotiet

Oikotie on hidas tie – varsinkin kypsyyden alueella. On aikaa vievää päästä sekä itsenäistymisestä että omista motiiveista perille. Voidaan olla sitä mieltä, että menee nopeammin, jos yrittää luoda rakkautta arvovaltaisen mallin mukaan. Siinä tapauksessa ei anneta ihmisten epäpuhtaiden motiivien aiheuttamaa vaivaa, vaan heidät pannaan heti työhön jonkun hyvän tehtävän kanssa – levittämään evankeliumia, rakentamaan lastenkotia tai ruokkimaan nälkäisiä. Mieluummin otetaan ihmiseltä hänen itsenäisyytensä kuin odotetaan kunnes motiivit ovat puhdistuneet ja toivotaan, että vaikutus olisi suurinpiirtein sama.

Katastrofi on siten vain ajan kysymys. Sillä ihmisten epäpuhtaat motiivit eivät muutu puhtaimmiksi määräilemällä, usein tapahtuu päinvastoin. Ja samalla kertaa kun motiivit ehkä muuttuvat itsekeskeisimmiksi, otetaan ihmisiltä heidän itsenäisyytensä. Kun herätykset muuttuvat arvovaltaiseksi sekamelskaksi, muuttuvat ihmiset ruohonjuuritasolla yhä enemmän kutistuneiksi ja vaurioituneiksi. Kypsyys, jonka he ehkä olivat saaneet ennen uskoontuloa, voi mennä hukkaan.

Huolimatta siitä kuinka paljon joukko ihmisiä voidaan saada tekemään hyviä asioita, niin kauan kuin arvovaltainen johto toimii, niin se ei kuitenkaan ole kristinuskoa. Yritetäänhän käytännössä johdattaa uskottomia ihmisiä Kristuksen tykö siten, että johdatetaan uskovaiset hänen luotaan pois. Ei ole kummallista, että se luo suuren hämmennyksen niille, jotka jättävät uskon, ja niille, jotka jäävät jäljelle!

Vaurioituneet

Ihmiset, jotka ovat kärsineet arvovaltaisesta kristillisyydestä, ovat usein saaneet harjoitella teeskentelyä. Tämä merkitsee, että jos he eivät ole olleet itsepäisiä, niin on ajan kuluessa syntynyt yhä suurempi ero ulkoisen ja sisäisen todellisuuden välillä. Ulkoisesti on heidän elämänsä muuttunut yhä puhtaammaksi, mutta sisäisesti heillä ehkä on kasvava kamppailu kateutta, vahingoniloa ja seksuaalisia pakkomielteitä vastaan. Mitä suuremmassa määrin huomaa tämän pirstoutuneisuuden persoonallisuudessaan, sitä suuremmassa määrin tekee sen tavallisesti oman syyllisyytensä ongelmaksi, itsensä kiroukseksi.

Johdonmukainen seuraus on yhtä yksinkertainen kuin tuhoisa – että ei voi päästää ketään sisäiseen maailmaansa. Sillä silloin pudottaa naamaringin ja kirjaimellisesti sanottuna ei ehkä ole mitään jäljellä. Itsensä minuushan on tullut niin ohennetuksi arvovaltaisesta johdosta, ettei hän enää tiedä kuka hän on. Tämä vuorostaan merkitsee, ettei todellinen yhteys tule mahdolliseksi muutoin kuin, että naamarit saavat pudota. Eikä kukaan uskalla aloittaa. Jos joku kuitenkin tekee niin, voi hän joskus tulla monien hyökkäysten kohteeksi.

Niillä, joiden minuus on tukahdutettu arvovaltaisella uskolla, on voimakas taipumus tuntea syyllisyyttä, vaikka mitään syytä ei olisikaan. Omatunto on tullut yliherkäksi ja minuus on liian heikko torjuakseen syyllisyyden tunteen, vaikkakin ymmärryksellään voi nähdä, että tämä tunne on absurdi. Että omatunto on herkkä ei tästä syystä merkitse, että elää tuntien yhteenkuuluvuutta. Omistaahan useimmiten salassa pidetyn sisäisen maailman ja runsaasti sekä syyllisyyttä että hämmennystä sisäisellä taisteluareenalla.

Heikentynyt minuus voi ilmetä myös muilla tavoin. Koska on kasvatettu tekemään niinkuin muut ovat sanoneet, on vaikea tehdä omia päätöksiä tai päättää asenteistaan. Usein on myös vaikeampi puolustaa niitä käsityksiä, jotka todella omistaa, kuin muiden – myös uskon käsityksiä. Pelko tehdä päätöksiä kohtaa heitä helposti ja siten tavan lykätä tuonemmaksi kaiken epämiellyttävän. Voi vieläpä alkaa toivoa, että Jumala olisi kunnolla arvovaltainen. Monet kristityt etsivät alituisesti opetusta, kuinka he paremmin voisivat kuulla Jumalan äänen. Heidän toiveensa on joskus, että he välttyisivät vaivalta päättää itse.

Siitä huolimatta tapahtuu, että jotkut, joita on kohdeltu arvovaltaisesti, muuttavat vaurionsa kyvyksi. Jos minuuta ei tukahduteta liikaa voidaan nimittäin nähdä, että joistakin tulee hyviä kuuntelijoita. Löydämme heidät silloin tällöin ammateissa, joissa ihmiset haluavat ”tehdä työpanoksen muiden hyväksi”. Heidän vaaransa on kuitenkin, että he liiallisesti antautuvat muiden ihmisten kärsimyksiin ja polttavat itsensä loppuun.

”Protestantit”

Kuten aikaisemmin olen maininnut, eivät kaikki alistu arvovaltaisen ikeen alle. Jotkut nousevat kirkon penkistä protestissa – usein kun ovat aikuistuneet kylliksi mennäkseen tiehensä tulematta takaisin. Olemme aikaisemmin nähneet, että myös he tulivat arvovaltaisen jumalankuvan vaikuttamiksi.

Hyökkäämällä kristillistä uskoa vastaan he puolustautuvat arvovaltaista jumalaa

vastaan. Hyökkäys johtuu usein siitä, että he ovat nähneet, ettei kristillinen usko aina vapauta ihmisiä kamppailusta syyllisyyden tunteista. Sensijaan he takertuvat mielellään siihen, että kristityt voivat sotkeentua suurempaan määrään syyllisyyttä kuin mitä heillä on. Kristillinen usko tulee sentähden heidän silmissään terveydelle vaaralliseksi, jonka tarkoituksena on vain syyttää ihmisiä. Siksi heidän mielestään kaikkea kristinuskkoa tulee taistella vastaan, kernaasti valistetun järjen nimessä. Heidän epäilyksensä jokaista syyllisyyksikäsitettä vastaan on usein peilikuva ahdasmielisestä uskosta, jossa kaikki, mikä ei ollut komennettua pakkoa, oli syntiä.

Osa tästä ryhmästä ei ole ainoastaan hyökännyt kirkkoa ja sen uskoa vastaan, vaan myös kaikkea moraalialia vastaan, jolla on ollut kristinuskon tuoksu. Heistä tulee joskus niin vihamielisiä esitaistelijoita suvaitsevan etiikan puolesta, että he eivät huomaa omaa suvaitsemattomuuttaan

Halveksunnan vaikutus

Arvovaltainen kohtelu ei rakennu ensi sijassa raakuuteen vaan halveksuntaan. Tämä voidaan nähdä molemmissa vaurioituneissa ryhmissä. Ne, jotka paaduttavat omantuntonsa pelastaakseen minuutensa, eivät voi myöhemmin vain päättää herättää sen uudelleen. Epäluuloisuus ympäristöä kohtaan pitää sen paadutettuna. Muut ihmiset tulevat kokemaan tämän halveksuntana. Tuntee ikäänkuin ei koskaan oikein tule päästetyksi tämän vaurioituneen elämään sisälle – eikä suinkaan tulekaan.

Se, jonka omatunto on herkkä samalla kun minuus on kärsinyt vaurion, on sensijaan saanut halveksunnan itsestään selvänä käsitteenä omasta elämästä. Siksi hän taistelee lopun elämänsä itsehalveksuntaa vastaan ja tuntee kelpaamattomuutta ja riittämättömyyttä. Hänkään ei voi avata sisintään, koska ero ulkoiseen on niin suuri.

Kohtalokasta on sentähden se, että halveksunta molemmissa tapauksissa johtaa siihen, ettei voi eikä uskalla asettaa itseään rakkauden vuorovaikutukselle. Tämä ei merkitse, ettei heiltä sentähden puuttuisi rakkausjuttuja. Usein on päinvastoin. Mutta ihastukset johtavat harvoin kestäviin suhteisiin.

Se, joka itse on tullut arvovaltaiseksi, voi herättää leimuavia tunteita vastakkaisessa sukupuolessa vaikuttamalla salaperäisen ja saavuttamattoman kiehtovalta. Joskus sellainen ihminen siirtyy avioliitosta toiseen. Etäältä voi hän vaikuttaa hyvinkin ihastuttavalta, mutta kun on kyse yhteiselämästä syntyy valtataistelua. Avioliitosta tulee helposti kidutus molemmille osapuolille, jos toinen ei tahdo tai ei voi päästää toista elämänsä.

Se, jolla on herkkyytensä jäljellä, herättää usein toisenlaatuista rakkautta ympäristössään. Heidän tapauksessaan ei ole salaperäisyys, joka houkuttelee, vaan pehmeys. Mutta tämä vaurioitunut ihminen ei myöskään voi avautua rakkaudelle ja uskoa olevansa rakastettu. Hänellä on alituinen kelvottomuuden tunne tai yhtä tuskallinen tunne, että itse on kaiken yhteenkuuluvuuden ulkopuolella. Siis rakkaus ponnahtaa yhtäläillä takaisin.

Strategioita

Arvovaltainen kohtelu uhkaa aina muiden ihmisten riippumattomuutta. Se tukahduttaa heidän minuutensa, jos tilaisuus annetaan. Kaikki ihmiset, joita kohdellaan arvovaltaisesti, saavat sentähden oppia puolustamaan itseään, jotta eivät menehtyisi. Sillä se voi tapahtua siinä määrin, että henkilöä kohtaa psykoosi.

Sille, joka sulkee intuitionsa, on ongelma ratkaistu – ainakin näennäisesti. Minuus on suojattu, vaikka se tapahtuukin hintaan, ettei todellista yhteyttä enää voida rakentaa. Onhan itse vienyt arvovaltaisen perinteen edelleen.

Nimettömyys

Se, joka ei sulje intuitiivista ymmärrystään, täytyy löytää jokin muu strategia minuutensa varjelemista varten. Koska tiedämme, että olemme helposti vaikutettavissa, yrittävät monet pitää etäisyyttä ympärillään olevaan maailmaan. Etäisyys ei ole samankaltainen niillä, jotka ovat paaduttaneet omantuntonsa ja sulkeneet intuitiivisen ymmärryksensä. Nämä myöhemmät liikkuvat usein ihmisjoukoissa, mutta hallitsevat tilanteen asettamalla itsensä yliolkaiseen asemaan.

Se, jolla on alttius vaikutuksille jäljellä, pitää mieluummin etäisyyden eristäytymällä, koska hän usein pelkää, mitä ihmiset voivat saada päähänsä vaatia häneltä. Hänenhän on vaikea sanoa ei ja asettaa rajoja. Siinä määrin kuin hänen täytyy olla ihmisten kanssa tekemisissä, yrittää hän usein tehdä itsensä niin epäselväksi kuin mahdollista. Hän välttää itsensä profiloimista sillä, jos hän ilmaisee kyvyn on vaarana, että häntä käytetään hyväksi. Jos hän ilmaisee käsityksensä voidaan häntä kritisoida, ja sen kokee hän helposti halveksunnaksi. Hänen vaalilauseeksi tulee sentähden mielellään: ”Jos ei sano mitään, niin ei ole sanonut mitään.”

Lakko

Toinen tavallinen tapa pitää määrätty riippumattomuus siitä huolimatta, ettei tee itseään arvovaltaiseksi on, että lakkoilee niin usein kuin voi. Minulla on tapana kutsua sellaista lakkoilua hiljaiseksi sabotaasiksi. Joku lupaa esim tulla kokoukseen määrättyyn aikaan. Mutta hän tulee vasta puoli tuntia myöhemmin kuin oli sanottu – tietysti vedenpitävällä puolustuksella. Tai joku osallistuu projektin suunnitteluun eikä mainitse työn ongelmia, jotka vain itse tuntee, ennenkuin projekti juuri aiotaan laskea vesille. Silloin hän heittää hiekkaa koneistoon sanomalla ”tulini juuri ajatelleeksi, että ...”

Pako sisäiseen maailmaan

Jotkut, joiden minuus on murskattu arvovaltaisella kohtelulla, pakenevat kuvitelmien ja unelmien sisäiseen maailmaan. Siellä voi olla sheikki tai kauneuskuningatar. Se alennustila ja pakko, jossa elää arkipäivänä, muuttuu tässä helposti vastakohdakseen. Silloin on kuuluisa, rakastettu ja toimintakykyinen.

Tämä tapa ratkaista ongelmansa on läheistä sukua huumausaineiden väärinkäytön kanssa. Ja molemmat pakotavat ovat suunnilleen yhtä vaaralliset. Sillä se minuus, jota ruokkii sisäisen maailman unelmilla ja mielikuvilla, ei ole oma itsensä vaan jotakin, joka oikeastaan ei ole olemassa. Eikä henkilön todellinen minuus muutu voimakkaammaksi siitä, että hankkii yhden minuuden lisää.

Vaikeita vaurioita

Ne, jotka ovat vaurioituneet vaikeimmin, elävät Jumalan tuomio alituisesti riippuen yllään. Sen ei tarvitse olla viimeinen tuomio ja Jeesuksen uudelleen tulo, vaikka sitäkin esiintyy. Monet elävät jatkuvassa, mutta epäselvässä tunteessa lähestyvistä tuhosta. Se tosiasiassa, ettei se tule, ei heikennä tunnetta lainkaan. Eläähän hän Jumalan käden alla, jolla on täydellinen

yliota ja joka käsittämättömyydessään voi iskeä milloin tahansa.

Koska tuntee ikäänkuin Jumala olisi vastaan, on koko olemassaolo täynnä vaaroja ja uhkatilanteita. Sentähden on pakko olla hyvissä väleissä kaiken ja kaikkien kanssa, jotta myös ikäänkuin piiloutuisi Jumalalta. Tästä saa alkunsa se, että on pakko elää kaikkien ihmisten mielen mukaan. Se, mikä alkaa pelkona Jumalaa kohtaan, on sentähden tapana päätyä ihmispelkoon, ehkä helvetinpelon vaikutteita mukana tai kuolemanpelkoa.

Jos uskoo Jumalan olevan itseään vastaan, ei löydä mitään aihetta nähdä asioita niiden valoisalta puolelta. Elämä voidaan värjätä pessimismillä, jossa vastahakoisuus saa täysin hallitsevan paikan. Vaatimukset, uhat ja tuomiot tulevat paljon todellisimmiksi kuin ystävällisyys, hyvyys tai rakastavat lupaukset. Jos sellainen asenne on itsestään selvä, tulee elämästä usein kuin ainut, suuri, itsestään täyttyvä ennustus. Silloin antautuu harvoin ennenkuin on löytänyt todella negatiivisen tulkinnan niille tapahtumille, joissa elää juuri.

Jos sitten sellainen katastrofi todella tapahtuu, jota on odottanut, voi se johtaa sellaiseen paniikkiin, että tulee ikäänkuin halvaantuneeksi. Jumalanhan täytyy olla sen takana ja se, mikä tapahtuu nyt, täytyy olla rankaisu. Joskus se merkitsee, että alkaa intensiivisesti pohtia, miksi on saanut rangaistuksen. Ja sellaiset pohdinnat eivät usein lopu siitä yksinkertaisesta syystä, että katastrofi ei ollut rankaisu.

Tässä yhteydessä minun tulee ehkä myös mainita hylätyksi tulemisen tunnetta, joka vaikuttaa voimakkaasti jokaiseen, joka syystä tai toisesta tulee masentuneeksi. Kristitylle merkitsee sellainen tunne helposti samaa kuin, että myös Jumala on hylännyt hänet. Sellaisissa tapauksissa täytyy sielunhoitajan sanoa, että yleensä tuntuu siltä. Ja on yhtä yleistä, että saa takaisin Jumalan läsnäolon tunteen kun kriisi on ohitse. Silloin on tapana kyetä nähdä, että Jumala oli mukana myös pimeimpinä hetkinä, ei rangaistaakseen vaan auttaakseen.

Kotona olevan pojan kriisi

Jeesus kertoi vertauksen, jota meillä on tapana kutsua tuhlaajapojan vertaukseksi (Luuk 15:11). Koska se on pitkä, tahdon pyytää sinua lukemaan sen Raamatusta, jos et muista sitä.

Oikeastaan se ei käsitellyt yhtä poikaa vaan kahta. Nuorempi jätti kodin sillä välillä kun vanhempi jäi jäljelle. Hän, joka lähti maailmalle, on yleensä se, jonka näemme tuhlaajapoikana. Kun hän oli tuhlannut omaisuuden, jonka hän sai mukaansa, kääntyi hän lopulta kotiinpäin isänsä kartanoon, toivossa saada tulla rengiksi tai orjaksi. Suureksi hämmästyksekseen tuli hänestä täysiarvoinen poika. Isän rakkaus ei kyennyt näkemään mitään muuta vaihtoehtoa. Niin paljon hän rakasti poikaansa siitä huolimatta, että tämä inhimillisesti tuomiten oli häväissyt itsensä.

Meillä on usein tapana lukea tämä teksti kirkoissamme näyttääksemme niille, joita kutsutaan Jumalan lapsenlapsiksi, että he aina ovat tervetulleita takaisin. Heidän on vain tarvinnut ymmärtää, että elämä ilman Jumalaa ei ollut niin houkuttelevaa kuin ensin vaikutti.

Kuka oli menetetty?

Nyt ei tämä luultavasti ollut Jeesuksen tärkein viesti kun hän kertoi vertauksensa. On täysin ajateltavissa, että Jeesuksella oli vanhempi veli eniten ajatuksissa. Tämä poika jäi kotiin ja teki töitä. Kun pikkuveli tuli kotiin ja vastaanotettiin hienosti, tuli isovelji niin kateelliseksi, ettei hän tahtonut mennä juhlaan, jonka isä oli antanut järjestää. Tällä isolla veljellä on vastineensa niissä, jotka on kasvatettu kristilliseen uskoon, varsinkin jos kasvatusta oli arvovaltainen tai käsitettiin sellaiseksi.

Jeesus sanoo toisessa paikassa:

”Mutta jolle vähän anteeksi annetaan, se rakastaa vähän.” (Luuk 7:47)

Tämä merkitsee, että se joka tuhlaajapojan tavoin tulee uskoon saaden paljon anteeksi, myös tulee rakastamaan Jumalaa paljon. Se, joka kasvatetaan kristilliseen uskoon ja joka aina on huolehtinut itsestään, on välttynyt suurelta syyllisyydeltä. Hänen kykynsä palvella isää tulee juuri sentähden olemaan paljon pienemmässä mittakaavassa, koska hänellä ei ole niin suurta kiitollisuutta. Mitä vähemmän rakkautta sitä vähemmän voimaa palvelukseen, koska tätä mieluiten tulee tehtävän rakkaudesta eikä velvollisuudesta.

Hyvällä kristillisellä kasvatuksella ei tietenkään ole päämääränä saada paljon anteeksi. Se tähtää pikemminkin tekemään aikuisesta erikoisen velvollisuudentuntoisen, tottelevaisen ja tehokkaan palvelijan Jumalan valtakunnassa. Hänen tulisi kernaasti olla täysin samalla tasolla niiden kanssa, jotka ovat olleet ”maailmassa” ja sitten saaneet paljon anteeksi – mieluiten tulisi hänen olla parempi. Seurauksena on usein, että ihmiset, jotka ovat ottaneet vastaan uskon aikaisin lapsuudessa ja jotka ovat pysyneet uskossa, yrittävät palvella Jumalaa tavalla, jonka jaksaa vain se, joka on kääntänyt Jumalalle selkänsä ja sen jälkeen saanut paljon anteeksi. He palvelevat Jumalaa enemmän kuin heidän rakkautensa häntä kohtaan vaikuttaa heissä. Usein johtaa tämän kaltainen palveleminen kriisiin kun on saapunut riittävään

aikuisikään.

Aidosti velvollisuudentuntoinen ihminen pyrkii siis antamaan rakkautta ikäänkuin hän olisi saanut runsaasti sitä lajia Jumalalta. Ja niin hän onkin muista riippumatta. Mutta hän ei ole *kokenut* sitä rakkautta, koska hän tarkasti katsoen ei turhaan tarvitse anteeksiäntoa. Me voimme sentähden sanoa, että hän elää yli varojensa. Tietenkään hän ei toimi niin taloudellisesti, sillä hänhän on velvollisuudentuntoinen, mutta hän toimii niin sitä enemmän rakkaudessa. Eikä ole parempi elää niin, kun on kyseessä rakkaus kuin on rahojen kanssa. On vain ajan kysymys ennenkuin tulee konkurssi.

Mooses ja Paavali

Voidaan pitää kummallisena, että Mooses alkoi profeetan uransa murhaajana, ja samoin teki Paavali apostolina. Eikö Jumala voinut huolehtia, että olisi saanut vähän hyvämaineisempia agentteja palvelukseensa? Kyllä varmasti. Ja heidän uransa ei ole mikään puolustus niille verilöylyille, joita sotivat kirkon johtajat ovat saaneet aikaan. Mutta kutsuissaan olisivat sekä Mooses että Paavali saaneet kestää niin suuria raskaita, että jos he eivät ensin olisi saaneet reilut syntinsä anteeksi, eivät he olisi jaksaneet.

Opetuslapseus

Kuinkahan oli tuhlaajapojan isonveljen laita? Minkälainen asenne hänellä oli isäänsä? Tietenkin hän piti isäänsä arvovaltaisena ja suosijana. Hän vaikutti myös olevan arvoituksellinen persoona, joka lähetti kahdenlaisia viestejä. Hänhän näytti osoittavan rakkautta hulttiolle, jota hän ei koskaan osoittanut velvollisuudentuntoiselle pojalleen. Ja tämä on usein pulmana sillä, joka on kasvatettu kristilliseen uskoon. Palvelu ei tule harvoin ennen kiittolisuutta, ja jos niin tapahtuu, niin myöhempi ei kasva vaan tukahtuu. Ja jumalankuvasta tulee mitä tulee.

Kristittyjen nuorten maailmassa on monia konferensseja ja raamattukouluja, jotka lupaavat valmennusta sielunvoittajille ja ihmisten kalastajille. Ja koska nuori ehkä pelkää, ettei häntä pidetä ”aitona” kristittynä, jos hän ei ”johdata ihmisiä Jeesuksen luo”, tuntevat monet nuoret vaatimusta hakeutua niihin. Suuret joukot saapuvat tullakseen tehokkaasti valmennetuksi ja mennäkseen ryhmissä seurakuntiin tai suoraan ulos kaduille ja toreille. Tässä, kuten niin usein, katsotaan sen merkitsevän ”kokonaan antautumista”, joka on korkein ajateltavissa oleva päämäärä. Kukaan ei neuvo koskaan odottamaan rakkautta.

Niillä, jotka hakeutuvat näihin kouluihin ja konferensseihin, on tapana saada oppia ”antamaan kaikkensa Jeesukselle”. Ja usein he sitten tekevät kaikkensa saavuttaakseen nämä äärimmäisen korkeat ideaalit. Päämääränä on saavuttaa sama taso kuin uranuurtajat, joilla jokainen herätysliike voi komeilla. Mutta unohdetaan, että nämä ehkä aivan kirjaimellisesti olivat pelastuneet ”turmion kuopasta” ja elivät kiittolisuudessa, joka voi syntyä vain paljosta anteeksiannosta.

Ne, jotka menevät tämän laatuksen valmennuksen läpi, eivät ehkä ole saaneet enempää kuin arkipäiväisiä asioita anteeksi. Heillä on siinä tapauksessa vähän tai ei yhtään kokemusta syvästä epätoivosta ja sovitukselta. He ovat usein ihastuttavia ja kauniita esikuvia siitä, kuinka kunnolliseksi ja velvollisuudentuntoiseksi voi tulla, jos kasvaa hyvässä ja suojatussa ympäristössä. Mutta syvää iloa he eivät ole löytäneet vielä.

Kristillisen elämän voimana on sovituksen ilo. Niille, jotka vielä eivät ole ehtineet saada anteeksi erityisen paljon, on tapana yrittää luoda korvike tälle ilolle, innostamalla näitä nuoria oppilaita. Sana haaste ilmestyy lyhyin väliajoin sekä julistuksessa että esittelyvihkoissa tai

mainoksissa. Joukkopainostus kokouksissa, opetuksessa ja ylistyslauluissa on usein hyvin korkea.

Käytännössä vedotaan silloin vanhaan ihmiseen toiveena saada uusi toimimaan. Täytyy olla melkoisen rohkea käydäkseen sellaisen kurssin ja sanoa sen jälkeen, ettei tunne itseään valmiiksi menemään ulos. Olen itse nähnyt, että operaatio ylipuhuminen voi olla suora seuraus. Kaiken kukkuraksi saavat ne nuoret, jotka käyvät tällaisen valmennuksen, joskus myös oppia halveksimaan ”niitä kuolleita seurakuntia”, jotka eivät ”voita sieluja Kristukselle”. Ja se ohjelmointi ei tee nuorille helpommaksi ymmärtää armon salaisuutta.

Kun Jumala itse valitsee ja varustaa palvelijansa käy se usein melko hitaasti. Siten tulee se myös hyvin tehdyksi. Mooses oli neljäkymmentä vuotta Egyptissä neljäkymmentä vuotta erämaassa, mutta senkaltaisia valmennuksia opetuslapsille ei meillä ole aikaa. Voidaan kysyä mitä tämä merkitsee tuloksissa – tai niiden puutteessa – meidän päivinä. Sillä, mitä me kutsumme opetuslapsen valmentamiseksi, ei ole paljoakaan yhteyttä Jeesuksen elämän kanssa kahdentoista ensimmäisen opetuslapsensa kera. Eikä mikään valmennus olisi voinut myöskään korvata Pietarin kieltäytyksen ja Jeesuksen anteeksiannon, kun oli kyseessä Pietarin apostoliksi muuttuminen.

Kun kriisi tulee

Kriisi on usein väistämätön kun emme kunnioita hengellisen elämän ehtoja. Usein tapahtuu se avioliitossa. Sillä aika usein näkyy tämä juuri siinä, ettei jaksakaan elää näiden tavattoman korkeiden ihanteiden kanssa, jotka on saanut elämän kaikilla alueilla. Voimat puuttuvat kerrassaan.

Tämä voi joskus johtua siitä, että mies ja vaimo ovat solmineet niin sanotun ”profeetallisen” avioliiton ilman, että oikeastaan ovat olleet kiinnostuneita toisistaan, eivätkä ole sopineet yhteen. Joku oli ollut sitä mieltä, että nämä kaksi voisivat palvella Herraa yhdessä, ja sentähden tulisi heidän solmia avioliitto. Joskus on lausuttu sellaisia ajatuksia ehdotuksena, mutta valitettavasti näkee joskus, että ne on sanottu ikäänkuin puhtaana protetiana: ”Näin sanoo Herra ...” Ja jos Jumala on nyt itse liittänyt nämä kaksi yhteen, ei heidän tietenkään tarvitse käydä lävitse kaikkia tavallisia menettelytapoja, oppiakseen ymmärtämään toinen toistaan. Sensijaan tulee molempien alusta lähtien keskittyä vain julistamaan evankeliumia yhdessä.

Jos sitten syntyy lapsia, jotka eivät nuku öisin kun he tulevat nuhaisiksi, ehkä koko maailma romahtaa. Jo pieni mätäs voi kaataa suurenkin kuorman. Sillä elää omien korkeiden ihanteidensa voimassa niin suurissa sitoumuksissa, että elää jo marginaaleilla. Ja on myös korkeat ihanteet perheensä ja lastensa suhteen. Ensimmäiset vuodet avioliitossa ovat usein vaativinta aikaa koko elämässä. Vähäinen unettomuus voi silloin riittää kriisin tulon.

Mitä korkeammat ihanteet sitä suurempi häpeän ja epäonnistumisen tunne, kun ei enää jaksakaan pitää lippua niin korkealla kuin luuli olevan välttämätöntä. Ja pettymys Jumalaan on usein aivan kulman takana, vaikka se tuntuukin vähän vaaralliselta. Sentähden mieluummin kääntää sen itseään tai seurakuntaa kohti. Se, mihin silloin takertuu, on usein kysymys, miksi Jumala ei auta tai miksi hän ei auttanut.

Velvollisuudentuntoisen tie

Se, joka lähti tiehensä, tuli uudestaan rippuvaiseksi isästään kun rahat loppuivat ja hän tuli takaisin kotiinsa sekä sai paljon anteeksi. Mutta kuinka oli isonveljen laita, hän joka jäi? Oliko hän vailla mahdollisuuksia tai olisiko hänen pitänyt tietten tahtoen mennä rappiolle

ennenkuin hän olisi voinut löytää armon? Ei, niin pahasti eivät olleet asiat, onneksi. Jos pikkuveljellä oli mahdollisuutensa kun rahat loppuivat, niin isolla veljellä oli mahdollisuus kun voimat loppuivat – ja ehkä myös kunnia saada palvella isää.

Kun voimat ovat lopussa voi nimittäin se, joka halusi antaa kaikkensa, huomata puhtaasti käytännössä, ettei hänellä ollutkaan paljoa annettavaa. Hän ehkä tiesi sen ennenkin, mutta vain päällään. Mutta on aika harvinaista, että se tietoisuus riittää. Käytännöllinen ja tuskallinen tietoisuus vaikuttaa suunnattoman paljon syvemmin. Sentähden se toimii niin paljon paremmin.

Ymmärtää armon

Hän, joka lähti kotoaan, teki tärkeän havainnon: että ihmiselle ei riitä vain oma minus. Hänellä on suurempi tarve jumalallista arvovaltaa, kuin hän voi kuvitella. Sillä jos ei ole mitään, mikä tasoittaa hänen halujaan, tuhoaa hän elämän sekä muille että itselleen. Ihminen ei voi olla itsensä jumala ilman, että se aiheuttaa vaikeita seurauksia. Hän ei itse kykene pitämään halujaan kurissa.

Mutta mitä sitten kotona oleva poika kykeni havaitsemaan kriisissään? Oikeastaan hän kykeni näkemään jotain melkolailta saman kaltaista. Hän sai nähdä, ettei hän kyennyt eikä tarvinnut auttaa isäänsä. Kuten hänen nuorempi veljensä sai nähdä, että hän tuli pojaksi taloon, voi isovelji ymmärtää, että hän oli poika eikä palkaton renki. Ja juuri siinä havainnossa, joka on yhteinen molemmille pojille, on armon uskomaton todellisuus.

Pikkuveli jätti kodin, koska hän ei tuntenut itseään vapaaksi kotonaan, koska hänen mielestään isä oli arvovaltainen. Isoveli näytti omasta puolestaan olevan kateellinen, koska hän ei ollut saanut tuhlata omaisuutta huorien kanssa. Hän oli ilmeisesti kaivannut huoria, hän myös. Mutta hän ei ollut koskaan uskaltanut lähteä. Hän myös uskoi, että isä oli arvovaltainen. Se, mikä sai pikkuveljen jättämään kodin, sai siis hänet jäämään rengiksi taloon ymmärtämättä, mitä merkitsi olla poika.

Molemmat pojat pitivät itsestään selvänä, että heidän isänsä oli arvovaltainen. Kumpikaan heistä ei ollut nähnyt tai ymmärtänyt armoa. Mutta he reagoivat eri tavalla. Toinen teki kapinan kuvittelemaansa arvovaltaista isäänsä vastaan. Toinen yritti saada palkinnon tottelemalla siten, kuin hän uskoi olevan isän tahdon.

Tuhlaajapoika pyysi anteeksi, että hän oli tuhlanut omaisuutensa ja elämänsä. Oliko kotona olevalla pojalla mitään anteeksipyyttämisen aihetta? Hänellä ehkä oli suurempi aihe kuin hän itse näki, koska hän uskoi isänsä hankkineen lapsia, koska hän tarvitsi apua. Ajatuksessahan on määrätynlaista vähättelyä.

Kriisin vaara

On olemassa vaara molempien veljesten kriisissä, todella sama vaara huolimatta kriisien ulkonaisista erilaisuuksista. Se koostuu siitä, että poika näkee isänsä toivottoman arvovaltaisena ja tuomitsevana. Silloin ei pikkuveli uskalla mennä takaisin kotiin, sillä hän ei edes voi ajatella, että hänet otetaan vastaan. Kotona oleva poika voi myös takertua kriisiinsä, jos hän ei hylkää ajatustaan, että isä olisi arvovaltainen. Sillä silloin löytyy myös hylkääminen hänen elämänsä yltä. Hän näkee palkan poissaolon ilmauksena, että hän ei ole palvellut tarpeeksi hyvin.

Nykyaikaiset kotona olevat pojat polttavat usein itsensä loppuun uskoen, että kärsimys maailmassa johtuu siitä, että Jumala ei pysty huolehtimaan maailmasta paremmin. Sentähden

he haluavat palvella Jumalaa ikäänkuin hän tarvitsis apua, eikä hän tarvitse. Avuntarvitsijoita olemme me, ja sentähden Isä lähettää auttajan, Pyhän Hengen, meille.

Palveleminen ei ole ylhäältä johdettua orjan työtä. Se on ainutlaatuinen mahdollisuus havaita rakkauden viehättävän elämän. Meitä ei kutsuta palvelukseen, koska Jumalalta puuttuu työvoimaa vaan siksi, että saisimme mahdollisuuden kypsyä.

Isonveljen ei tarvitse jättää isänsä taloa nähdäkseen armon. Sen voi hän tehdä vaikka jääkin kotiin. Mitä hänen tarvitsee löytää on aidon palvelun. Sen ehdot rakentuvat siitä, että saa havaita antamisen ilon ja elää niin, että senkaltainen ilo kasvaa. Ensimmäinen edellytys senkaltaiselle elämälle on, ettei millään tavalla ole pakotettu palvelemaan.

Yksi on tarpeellinen

Kun Jeesus vieraili sisarusten Martan ja Marian luona, asettui Maria Jeesuksen jalkojen juureen ja Martta alkoi tekemään ruokaa. Martta halusi palvella Jeesusta. Hetken päästä hän harmistui siitä, että (pikku?)-sisko istui tekemättä mitään. Kuten aina kun alamme sääliä itseämme, hän kimmastui syytöksiin, ei sisartaan vaan Jeesusta vastaan.

”Mutta Martta puuhasi monissa palvelustoimissa; ja hän tuli ja sanoi: ’Herra, etkö sinä välitä mitään siitä, että sisareni on jättänyt minut yksinäni palvelemaan? Sano siis hänelle, että hän minua auttaisi.’ Herra vastasi ja sanoi hänelle: ’Martta, Martta, moninaisista sinä huolehdit ja hätäilet, mutta tarpeellisia on vähän, tahi yksi ainoa. Maria on valinnut hyvän osan, jota ei häneltä oteta pois.’” (Luuk 10:40-42)

On paljon, mikä on hyvää. Melkoinen määrä on jopa oikein hyvää. Mutta on vain yksi, joka on tarpeellinen. Kaikki muu voidaan sekä omistaa että menettää. Kaikki kristityt tietävät, että se on Maria, joka saa tunnustuksen kun saarnaamme. Mutta seurakunnissamme toimitaan melkein poikkeuksetta Martan esimerkin mukaan. Varsinkin saarnaajia itseään ahdistaa usein Martan huolet ja surut.

Oliko väärin tehdä hyvää ruokaa kun Jumalan Poika tuli vierailulle? Ei, ja taas ei. Ei Martan valinnan huono osa ollut siinä. Hän yritti palvella Herraa ilman, että hänet ensin olisi täytetty hänen armollaan. Sentähden hän, kotona olevan pojan lailla, ajan myötä muuttui niin happameksi ja syyttäväksi. Hän yritti palvella velvollisuudesta eikä kiitollisuudesta. Tiettyyn määrään asti voi tehdä niin. Mutta kun joutuu kateuden kynsiin on aika muuttaa mieltään.

Tämä ei merkitse, että kristitty tekee vain sellaista, mikä hänestä sillä hetkellä ”tuntuu hyvältä”. Niin ei tehnyt Jeesus Getsemaanessa, ja niin ei aina tee hänen opetuslapsensaakaan. Se, mikä on tärkeää opetuslapselle, on, että silloin tällöin silmäilee elämäänsä suuremmasta näkökulmasta. Silloin asettaa itselleen kysymyksen, palveleeko kokonaisuudessa velvollisuudesta vai kiitollisuudesta. Jos on viimeisinä vuosinaan yrittänyt antaa enemmän kuin on saanut takaisin? Onko olemassa pettymys palveluksen ehtoihin nähden tai onko palvelu armoa, joka myös rikastuttaa itseä? Tunteeko kateutta tai halveksuntaa niitä kohtaan, jotka eivät pidä lippua yhtä korkealla kuin itse?

Hiljaisuus

Sille, joka on kasvanut Jumalan läheisyydessä, koskee usein sääntö, että tie palvelukseen enemmänkin käy hiljaisuuden kuin päätösten kautta. Kaikkein ensimmäiseksi täytyy oppia, että palvelus ei ole pakko tai velvollisuus. Se ei ole mitään, missä onnistuu, koska on enemmän riippuvainen Jumalan resursseista kuin itse ymmärtää. Apua tarvitsemme me

eikä Jumala.

Vasta kun on syvällisesti ymmärtänyt, että ei voi onnistua, tulee vapaaksi pelosta epäonnistua. Kuuntele kuinka vapaaksi Paavali tunsu itsensä:

”Mikä Apollos sitten on? Ja mikä Paavali on? Palvelijoita, joiden kautta te olette tulleet uskoviksi, palvelijoita sen kykynsä mukaan, minkä Herra on heille kullekin antanut. Minä istutin, Apollos kasteli, mutta Jumala on antanut kasvun, niin ei siis istuttaja ole mitään, eikä kastelijakaan, vaan Jumala, joka kasvun antaa.” (1 Kor 3:5-7)

Kyllä toki me haluamme välttyä epäonnistumisen vaaralta. Mutta me haluamme välttyä siltä saamalla aina menestystä. Sitä ei kuitenkaan Jumala lupaa. Hän antaa meille sisäisen vapautuksen epäonnistumisesta eikä ulkoista.

Sillä Jumala ei pidä toiveestamme tehdä itsemme korvaamattomiksi hänen edessään niin, että loppujen lopuksi, on hän se, joka tarvitsee meidän apuamme, eikä me, jotka tarvitsemme häntä. Kun hän näkee, että aiomme auttaa häntä, niin hän ottaa apunsa takaisin meiltä. Ennemmin tai myöhemmin me haaksirikkoudumme, ja se onkin Jumalan tarkoitus. Sillä silloin hän voi uudelleen antaa apunsa, jonka voimme käsittää armona emmekä oikeutena tai vaatimuksena. Jesajan kautta sanoo Jumala kaiken tämän seuraavilla ajattelemisen arvoisilla sanoilla:

”Sillä näin sanoo Herra, Herra, Israelin Pyhä: Kääntymällä ja pysymällä hiljaa te pelastutte, rauhallisuus ja luottamus on teidän väkevyytenne; mutta te ette tahtoneet, vaan sanoitte: ’Ei! Hevosilla me tahdomme kiittää’ – niinpä saatte kiittää pakoon. ’Nopean selässä me tahdomme ratsastaa’ – niinpä ovat vainoojanne nopeat. Tuhat pakenee yhden uhkaa; viiden uhkaa te pakenette, kunnes se, mikä teistä jää, on kuin merkkipuu vuoren huipulla, kuin lipputanko kukkulalla. Sentähden Herra odottaa, että voisi olla teille armollinen, sentähden hän nousee armahtaaksensa teitä; sillä Herra on oikeuden Jumala. Autuaita kaikki, jotka häntä odottavat!

Sinä kansa, joka asut Siionissa, Jerusalemissa, älä itke! Hän on sinulle totisesti armollinen, kun apua huudat: sen kuullessaan hän vastaa sinulle kohta.” (Jes 30:15-19)

Vapaa velasta

Jos kristillinen usko on tosi, niin se on myös ainutlaatuinen. Sitä ei siinä tapauksessa voida verrata mihinkään muuhun uskontoon eikä mihinkään filosofiaan tai terapeuttiseen ideologiaan.

Ainutlaatuista on se, että se tarjoaa ratkaisun syyllisyyden ongelmaan. Syyllisyys voidaan ottaa pois ja tuhota. Sitä mahdollisuutta ei löydy missään muualla. Monet uskonnot sanovat, että heidän jumalansa tai jumalat voivat katsoa sormiensa lävitse yhtä ja toista, jos ihminen huolehtii itsestään, uhraa niinkuin tulee, mietiskelee tai tekee pyhiinvaellusmatkoja. Kristillinen usko sanoo jotain paljon radikaalimpaa – että velka otetaan pois, jos me vain rukoilemme sitä.

Ei ole varmaa, että kykenee suorittamaan sen katumusharjoituksen, joka liikuttaa jumalaa tai jumalia. Eikä voi ehkä koskaan tietää, onko tehnyt tarpeeksi taivuttaaksensa jumalansa. Kuinka monta pyhiinvaellusmatkaa tarvitaan yhden vilpillisen veroilmoituksen tähden? Mutta jos velka on poissa, niin se on poissa.

Kielletty tai pois otettu

Kun ihminen aikoo ratkaista syyllisyyden ongelman kääntymättä minkään jumalan puoleen, saadaan käyttää terapiaa tai filosofiaa apuna. Kuinka menetellään siinä tapauksessa? Joskus toimitaan siten, että selitetään, ettei syyllisyyttä ole. On vain syyllisyyden tunteita ja niitä saadaan käsitellä. Ja tähän voidaan ehkä uskoa kun on kyse omasta syyllisyydestä. Mutta jos joku toinen on tehnyt vääryyttä minulle, niin en tietenkään anna hänen pettää itseäni, että syyllinen olisi ilman syytä. Että hän kärsisi vain syyllisyyden tunteista ilman mitään syytä, osoittautuu silloin valheeksi, mikä se todellakin on. Syyllisyys on olemassa ja sitä ei voida puhumalla poistaa.

Kristillinen usko julistaa, että Jumala itse on ottanut aloitteen tehdä jokainen ihminen, joka niin toivoo, vapaaksi kaikesta syyllisyydestä. Hän tulee niin vapaaksi, että hän voi etsiä ne, joita hän on vahingoittanut ja myöskin pyytää heidän anteeksiantoa sekä hyvittää vahingon niin pitkälle kuin se on mahdollista.

Ja kristinusko menee jopa pitemmälle. Se tekee myös selväksi kuinka on mahdollista, että tämä uusi mahdollisuus on avoin. Jumalan Poika on suostunut syntymään ihmiseksi, ja hän on ottanut kaikkien ihmisten syyllisyyden päälleen. Ihmiset kohtelivat häntä silloin kuin hän olisi kantanut raskaimman syyllisyyden. Häntä kidutettiin ja surmattiin. Mutta hän nousi ylös kuolleista, koska hänellä ei ollut mitään omaa velkaa – ainoastaan muiden. Ja Hän, joka elää, tahtoo nyt vapauttaa jokaisen, joka pyytää vapahtamista. Koska Jeesus kuoli jokaisen ihmisen edestä niin ei ole yhtään poikkeusta. Kaikki, jotka pyytävät apua, tulevat saamaan sen.

Mitään vastaavaa ei voida löytää mistään muualta, vaikka kuinka etsittäisiin. Se, että kukaan meistä ei täysin ymmärrä kuinka apu toimii, ei tarvitse merkitä, ettei se toimisi. Sinun ei tarvitse olla koulutettu kirurgi suostuaksesi leikkaukseen. Riittää, että kirurgi on koulutettu.

Ateismin päämäärä

Voidaan välissä mainiten nähdä, että kristinusko on ainutlaatuinen juuri siinä, että monet ajattelijat ovat tehneet elämäntyökseen poistaa syyllisyyden käsitteenä. Minun käsityksen mukaan ei mitään vastaavanlaista vaivaa ole käytetty eliminoimaan jotain saman kaltaista keskeistä käsitettä missään muussa uskonnossa.

Miksi juuri kristinusko on herättänyt niin paljon vastustusta? Yleisesti hyväksytty vastaus on, että kirkko on sotinut niin paljon, että se on menettänyt uskottavuutensa. Olkoon niin. Mutta se tuskin voi olla koko totuus. Itsekkyyttä ja pahuutta on harjoitettu myös muiden uskontojen varjossa. Se, mikä on ainutlaatuista kristinuskolle, on sen teesi, että ihminen itsessään on avuton syyllisyytensä edessä. Muut uskonnot näyttävät sen sijaan teitä, joita ihmisen tulee käydä tehdäkseen itsensä vapaaksi. Ja loppujen lopuksi niinhän me haluaisimme sen olevan.

Voi kuulostaa laupiaalta julistaa, että syyllisyyttä ei ole. Mutta jokainen, joka on yrittänyt käsitellä syyllisyyden tunteita, tietää, ettei niistä niin helpolla irti pääse, jos ne kerran ovat saaneet ihmisen otteeseensa. Ja toiseksi: se, jonka syyllisyys on otettu pois, tietää, että kristillinen usko on ainutlaatuinen. Ja hän on kiitollinen siitä.

Teoria ja käytäntö

Tähän mennessä on suuri osa ehkä helppoa ja selvää. Mutta niillä, jotka arvostelevat kristillistä uskoa, on vielä yksi ässä takin hihassa. Heillä on tapana – kaikella oikeudella – väittää, että uskovaiset usein taistelevat useamman syyllisyysongelman kanssa kuin ihmiset yleensä. Ja tähän tuskin odottaisi, jos kristinuskon väitteet ovat tosia. Eikö todellisuus pidä paikkaansa uskovien kartassa, vai eikö kartalla ole mitään tekemistä arkipäivän todellisuuden kanssa?

Tämä kysymys on tärkeä, sillä monet kristityt menettävät rohkeuden puolustaa uskoaan kun he itse takertuvat syyllisyysongelmaan. Monien, jotka eivät usko ja jotka kaipaavat vapautumista syyllisyydestä, on vaikea ajatella, että kristillisellä vaihtoehdolla olisi jotain annettavaa heille. Jos se näyttää toimivan huonosti uskovaisilla ja asioistaan huolehtivilla kristityillä, niin ei kai sillä voi olla mitään annettavaa niille, jotka ovat tehneet syntiä tieteen tahtoon.

Ajatelkaamme sitten kuinka voi pitää itsensä vapaana syyllisyysongelmasta, jos ei etsi Jumalan apua. Vastaus on jo mainittu ohimennen: selittämällä, että syyllisyyttä ei ole. Vaikka tietäinkin tehneensä muille paha, voi sisimmässään puolustaa itseään kaikenlaisilla verukkeilla ja puolustuksilla. Niin kauan kuin nämä toimivat voi elää mitä mainioimmassa kunnossa siitä huolimatta, että kantaa paljon syyllisyyttä.

Puolustukset eivät kuitenkaan auta kuinka kauan hyvänsä. Ne vapauttavat syntisen syyllisyyden tietoisuudesta, mutta ne eivät poista niiden vihaa, joita puijattiin, petettiin tai käytettiin hyväksi. Sentähden tulee useimmiten päivä, jolloin pettäjä ei enää voi paeta oman vilpillisyytensä seurauksilta. Ne, joita petettiin, ilmaisevat pettymyksensä tavalla tai toisella. Siis syyllisyys on olemassa siitä huolimatta, että syyllinen määrättyyn aikaan asti ei tunne mitään. Hänen vapautensa rakentuu itsepetokseen.

Eroavaisuus

Se, joka on kristitty, on täysin tietoinen siitä, että voi näennäisesti tehdä itsensä vapaaksi syyllisyyso Ongelmasta valehtelemalla itselleen. Hänelle on se tärkeä osa elämää, ettei yritä käyttää niin yksinkertaisia keinoja. Kristilliseen elämään kuuluu myös tietoisuus, ettei koskaan täysin voi välttyä vetämästä päälleen uutta syyllisyyttä. Meistä ei tule täydellisiä tällä puolen hautaa. Ja sentähden säännöllinen puhdistuksen etsiminen on tarpeen aivan samoin kuin meidän täytyy pestä itsemme ja vaatteemme silloin tällöin.

Kaikki tämä tuo mukanaan sen, että kristitty elää kahden kuvan kanssa itsestään sisimmässään. Hän tietää aivan hyvin kuinka hänen tulisi olla, mutta hän tietää myös minkälainen hän todella on. Vaikka hän toivoisi kuinka paljon hyvänsä, että nämä kuvat olisivat sopusoinnussa, niin ei se tapahdu. On aina olemassa kiusallinen eroavaisuus.

Sillä, joka tekee itsensä vapaaksi puolustusten avulla, ei ole kahta kuvaa samalla tavalla, vaan hän kieltää yhden niistä. Hän sanoo olevansa ”aika mukiinmenevä heppu” tai ”tavallinen ihminen”. Ja hän on tyytyväinen siihen. Tämä johtaa siihen, että hän välttyy siltä eroavaisuudelta, jossa kristitty elää.

Näistä olosuhteista saamme sen paradoksaalisen vaikutuksen, että sillä, joka on vapaa syyllisyydestä(=kristitty), on suurempi tietoisuus syyllisyydestä kuin sillä on, joka ei ole vapaa. Onko sitten Jumalan tarkoitus, että kristitty elää tämän ristiriitaisuuden ja kaiken muun kanssa, mitä se tuoneekaan? Tai onko löydettävissä jotakin enemmän hänen hyvydessä?

Antaa anteeksi muille

Ottakaamme ensin kantaa kristinuskon väitteelle, että sovitukseen löytyy voima. Onko se väite tosi, tai onko kristityn mahdollinen syyllisyydestä vapautumisen tunne juuri vain tunne, seuraus toiveajattelusta? Voidaanko päästä yksinkertaiseen tietoisuuteen, joka vaikuttaa siten, että saadaan puhe kuvittelusta loppuun käsitellyksi? Vastaus on kyllä.

On käytännössä mahdotonta saavuttaa aikuisiän ilman, että on joutunut muiden ihmisten petoksen tai halveksunnan kohteeksi. Sanopa se vanhempi, jolla ei koskaan olisi syytä tuntea syyllisyyttä lastensa edessä! Tai sanopa se lapsi, jolla ei ole mitään syytä pettymykseen vanhempiaan kohden. Monia ovat sisarukset, leikki- tai koulukaverit haukkuneet lapsena. Ja tämä on kuitenkin vain ensimmäisten elinvuosien kokemuksia. Petos johtaa pettymykseen. Ja pettymys ei ole ainoastaan tunne, se on jotakin enemmän. Kun on tullut petetyksi voi pettymyksen tunne vaivata aikansa. Mutta vähitellen on itse tunteen tapana häipyä. Yhtä lailla on pettymys jäljellä. Se näkyy helpoimmin, jos se, joka petti, tekee tempauksensa uudelleen. Silloin ei petetyksi tulleen tunne ole ainoastaan niin voimakas kuin ensimmäisellä kerralla vaan se on voimakkaampi, sillä nyt on toinen kerta. Kaikki pettymys asettuu siis kuin pohjasakka ihmisen elämään. Siitä ei aina ole tietoinen, mutta se voidaan milloin tahansa panna liikkeeseen ja samentaa toisen veden.

Nyt on niin Jeesuksen sovitustyöllä, että se ei ainoastaan vapauta meitä siitä velasta, joka meillä on muita kohtaan. Se vapauttaa meidät myös pettymyksestä, joka meillä on muita kohtaan. Omasta syyllisyydestämme haluamme mielellämme päästä eroon, mutta kummallista kyllä sama ei koske pettymystä. Sen haluamme mieluiten säästää, jotta voisimme antaa takaisin, jos tilaisuus tulisi. Useimmiten puolustamme kostonhalua kutsumalla sitä oikeuden vaatimiseksi.

Ajattelemme nyt, että etsit muistilokeroistasi ne vääryydet, joita et tahdo etkä voi antaa anteeksi. Sinä tunnet ne uudelleen siitä, että jo muisto pettymyksestä tekee kipeää

sisimmässäsi. Kun olet löytänyt nämä pettymykset, tarvitsee sinun päästä selvyyteen siitä, ettei sinun muistosi vahingoita ketään niin, kuin sinua itseäsi. Sen ymmärtäminen voi antaa sinulle toiveen, että voit antaa anteeksi, vaikka se tai ne, jotka pettivät sinut, eivät pyydä anteeksi. Sillä kun anteeksianto on selvä, on kipu ja nöyryytys poissa.

Tämä ei merkitse kuitenkaan, että voit antaa anteeksi. Tunnet yhä vielä, että se on mahdotonta, vaikka haluatkin. Silloin voit rukoilla Jumalaa, että Jeesuksen sovitus tarttuu sinun elämääsi ja antaa sinulle sen voiman anteeksiantoon, joka sinulta puuttuu. Usein riittää yksi rukous. Voit sanoa: ”Jumala auta minua Jeesuksen nimessä antamaan anteeksi XYZ:lle, että hän otti minulta minun vaimoni. Auta minua tulemaan kokonaan vapaaksi pettymyksestäni ja kaipauksestani kostaa.”

Joskus saa pitää pintansa jonkun aikaa ja kerrata rukouksensa silloin tällöin. Joka tapauksessa ilmestyy hyvin erikoisen laatuinen sisäinen helpotus sinä päivänä kun olet vapaa. Ja silloin tiedät, ettei sellaisia muutoksia koskaan saavuteta toiveajattelulla. Silloin olet käytännössä tullut selvyyteen siitä, että löytyy voima sovitukseen Jeesuksen nimessä.

Etsiä anteeksiantamusta

Se tietoisuus voi antaa sinulle rohkeuden tarkastella myös sellaista elämässäsi, jota toivot tekemättömäksi. Voit antaa puolustustesi pudota yksi toisensa jälkeen. Sensijasta voit rukoilla Jumalalta anteeksiantoa ja rukoilla voimaa etsiäksesi ne ihmiset, joihin tarvitset ottaa yhteyttä. Mitä enemmän otat nämä neuvot vakavasti, sitä vähemmän ajattelet onko se kuvittelua.

Ilo vai häpeä?

Mutta silloin tulemme takaisin jo kristittyinä olevan pulmaan. Hän tietää kuinka hänen tulisi olla, ja hän tietää minkälainen hän on. Ja sentähden hän elää usein suuremmassa tietoisuudessa syyllisyydestä kuin se tekee, joka kieltää syyllisyyden olemassaolon. Nyt olemme tulleet siihen, että sovitus on todellisuus. Sitä ei voida todistaa muille, mutta sinä voit itse olla varma, että me emme käsittele toiveajattelua.

Kysymykseksi tulee silloin, kuinka kristittyinä käsitellä ihannekuvan ja todellisuuden eroavaisuuden, jonka kanssa täytyy elää. Tavallista on, että kristityt ottavat eroavaisuuden perustaksi itsehalveksunnalle. He ehkä rankaisevat tai vaivaavat itseään, koska he eivät ole parempia kuin ovat. ”En ole mikään hyvä kristitty”, sanoo hän itselleen.

Mutta silloin on ymmärtänyt väärin oman uskonsa ja sen vapauden, jonka on saanut. *Ajatuksena ei ole, että elää tuskallisessa tietoisuudessa väistämättömästä eroavaisuudesta. Jumalan tahto on, että me olemme tietoiset siitä, mutta iloitsemme, että hän on ottanut ja tulee ottamaan vastuun eroavuudesta, jolle me emme voi tehdä mitään.*

Silloin muuttuu itsensä tuomitseminen kiitollisuudeksi, ja se merkitsee vuorostaan, että voi elää ilman puolustuksia ja valheita ja kuitenkin olla iloinen. Tietää puutteensa, mutta ne eivät muserra. Eroavuuden ymmärtäminen luo nöyryyttä, mutta se ei johda itsensä tuomitsemiseen. Se saa aikaan kiitollisuutta masennuksen sijaan.

Niin kauan kuin säilyttää tämän tietoisuuden, kun kerran on löytänyt sen, on melko hyvin suojattu useimman laatuosilta uusinnoilta ajatellen, että Jumala olisi arvovaltainen.